

Univerzita Karlova v Praze

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra školní a pedagogické psychologie

RIGORÓZNÍ PRÁCE

Žák stranící se interakci se spolužáky – herní folklor

Vypracovala: Mgr. Gabriela Mikulková
Rok: 2007

Prohlašuji, že jsem rigorózní práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Praze dne 27.6.2007

Mgr. Gabriela Mikulková

OBSAH

ÚVOD	5
I VOLBA PŘÍSTUPU K TÉMATU A POSTUPU JEHO ZPRACOVÁNÍ	7
I.1 ŠKOLNÍ TŘÍDA JAKO SOCIÁLNÍ SKUPINA.....	7
I.2 ŽÁK STRANÍCÍ SE INTERAKCI SE SPOLUŽÁKY - OČEKÁVÁNÍ	8
I.3 ZVOLENÝ POSTUP ZÍSKÁVÁNÍ A ZPRACOVÁNÍ DAT	8
I.4 UCHOPENÍ POJMU HRA.....	10
I.5 SHRNUÍ.....	11
II POPIS VYBRANÉ ŠKOLY A TŘÍDY	13
II.1 ŠKOLA	13
II.2 TŘÍDA	13
III HRY A JEJICH KATEGORIZACE	15
III.1 HERNÍ MENU	15
III.1.1 <i>Baba</i>	15
III.1.2 <i>Box</i>	16
III.1.3 <i>Flaška</i>	17
III.1.4 <i>Kdo z koho</i>	17
III.1.5 <i>Kočkování</i>	17
III.1.6 <i>Kreslení</i>	18
III.1.7 <i>Krvavá dvacka</i>	18
III.1.8 <i>Ksichtíky</i>	19
III.1.9 <i>Letadlo</i>	19
III.1.10 <i>Miminko</i>	20
III.1.11 <i>Mlátička</i>	20
III.1.12 <i>Piškvorky</i>	20
III.1.13 <i>Policajti a zloději</i>	21
III.1.14 <i>Prasátka</i>	21
III.1.15 <i>Pravda nebo lež</i>	21
III.1.16 <i>Sado maso</i>	22
III.1.17 <i>Sportovní utkání</i>	22
III.1.18 <i>Škola</i>	23
III.1.19 <i>Tleskaná</i>	24
III.1.20 <i>Válka</i>	24
III.1.21 <i>Videohry</i>	24
III.1.22 <i>Wrestling</i>	25
III.2 KATEGORIZACE NA ZÁKLADĚ HERNÍCH PRINCIPŮ	25
III.2.1 <i>Agón</i>	26
III.2.2 <i>Alea</i>	27
III.2.3 <i>Ilinx</i>	28
III.2.4 <i>Mimikry</i>	29
III.3 KATEGORIZACE NA ZÁKLADĚ HERNÍCH INTERAKČNÍCH ROVIN.....	30
III.3.1 <i>Autisticky-zúčastněná interakční rovina</i>	30
III.3.2 <i>Afiliální interakční rovina</i>	31
III.3.3 <i>Iniciačně-potvrzující interakční rovina</i>	31
III.4 SHRNUÍ	32
IV HERNÍ POLE	34
IV.1 CHLAPECKÉ HERNÍ POLE	34
IV.2 DÍVČÍ HERNÍ POLE.....	35
IV.3 CHLAPCI, DÍVKY A SPOLEČNÉ HERNÍ POLE	36
IV.4 SHRNUÍ	37
V POHLEDY JEDNOTLIVÝMA OČIMA	39
V.1 NA SCĚNĚ ÚČINKOVALI.....	39
V.2 KDO BUDE V HLAVNÍCH ROLÍCH?.....	41

V.3	MEZI NÁMI KLUKY	43
V.3.1	<i>David M.</i>	43
V.3.2	<i>Jirka</i>	46
V.3.3	<i>Ponožka (David F.)</i>	48
V.4	MEZI NÁMI DĚVČATY	51
V.4.1	<i>Hippie (Miša Kop.) a Miša K.</i>	51
V.4.2	<i>Adéla P. a Denisa H.</i>	53
V.4.3	<i>Simona</i>	55
V.5	SHRNUTÍ	58
VI	ONO SE ŘEKNE: „HRÁT SI“	60
VI.1	ZÁKLADNÍ TERMÍNY	60
VI.1.1	<i>Čím disponujeme</i>	60
VI.1.2	<i>Kde se člověk pohybuje</i>	62
VI.2	HRA = DIVADELNÍ PŘEDSTAVENÍ	63
VI.3	KDY HRA ZTRÁCÍ SVÉ KOUZLO.....	65
VI.3.1	<i>Orientace na scéně</i>	65
VI.3.2	<i>Práce s normami</i>	66
VI.3.3	<i>Práce s maskou</i>	67
VI.4	ŽÁK STRANÍCÍ SE INTERAKCI SE SPOLUŽÁKY	68
VI.5	SHRNUTÍ	70
VII	DISKUSE.....	72
VIII	ZÁVĚR.....	75
	SEZNAM LITERATURY	79
	PŘÍLOHY	80

Úvod

Člověk se rodí do určitého společenství, ve společenství se vyvíjí a rozvíjí. Během svého života vstupuje do vztahů, které se odehrávají ve formální či neformální atmosféře. Cestou životem se pohybuje rozličnými skupinami. První skupinou je naše rodina. Potom přichází neuspořádaná skupina dětí venku vyvíjející se v party. Dále jsou zde skupiny dětí utvořeny s cílem sdílet společné zájmy (zájmové kroužky a oddíly). Skupina dětí ve školní třídě a později skupina spolupracovníků na pracovišti.

Tam, kde pospolu více lidí tráví určitý čas, vzniknou mezi jednotlivými členy rozličné vztahy. Někteří k sobě cítí sympatie, jiní antipatie a objeví se i vzájemná nevšímavost. Vyčlenění se vůdčí členové a na okraj skupiny jsou vytlačeni outsideři. Najdou se i takoví, kteří o lidi a dění ve skupině nemají zájem a ze své vůle se drží opodál.

Stejně tomu je i ve specifické skupině jakou školní třída. Snad každá třída má svého „kápa“, tedy žáka, který je vůdčí osobností (ať už formální či neformální). I tato skupina má svá malá společenství, do kterých jsou zváni jen někteří na základě nějakých vstupních atributů. Těmi mohou být určité schopnosti, vlastnosti, názory, postoje či vzhled. Někdy jsou tyto skupinky stálé a uzavřené, v jiných případech jsou otevřené a jejich členové se volně mísí. A také školní třída má své samotáře, kteří se drží stranou sociálních interakcí, kteří se vyhýbají činností, v kterých by se mohli potkat s ostatními. A nebo se vyhýbají určitým činnostem a nemají tak možnost potkat se s ostatními. Právě o nich, samotářích, bude pojednávat tato práce. Pokusíme se odhalit, co je jejich handicapem ve tvoření sociálních interakcí či co je jejich hlavním motivem k udržování pozice, ve které se nacházejí.

Při zpracování tématu Žák stranící se interakci – herní folklor, se budeme převážně pohybovat na poli školské instituce, přesněji řečeno ve školní třídě. Budeme pronikat do dětského světa, budeme sledovat, jakým způsobem probíhají interakce mezi dětmi. Předem přijímáme základní fakt, že za dětmi budeme muset vstoupit do jim velmi blízkého světa a to do světa hry.

Svět hry není s našimi životy spojen jen tak pro nic za nic. Hra má jistě pro lidskou existenci důležitý význam. S herní aktivitou se setkáme ve všech společenstvích a kulturách. Dle kulturní antropologie je hra nositelkou kulturních projevů lidského života. Vývojová psychologie chápe hru jako jakýsi trenažér pro život rozvíjející se na instinktivním základě a jako prostor pro vyrovnání se s nároky běžného života. Svou roli může sehrát při zdravém vývoji a rozvoji každého jedince. Pomocí hry dítě poznává a reflektuje svět, ověřuje si a procvičuje své nabývací dovednosti, učí se novým zkušenostem, které potom použije v běžném životě. Do světa hry můžeme uniknout před všednostmi života, můžeme si v něm plnit svá přání, touhy či určité potřeby. Skrze hru můžeme světu něco říkat. Zvláště psychoanalýza poukazuje na hru jako na prostor pro ventilaci emočních konfliktů a odreagování z napětí.

V následující práci budeme však vycházet převážně z poznatků školní etnografie, která označuje hru za zdroj komunikace a odraz sociálního dění ve třídě a Rogera Cailloise, který nám svou kategorizací her pomůže zmapovat přitažlivost jednotlivých her

pro její potenciální účastníky. Budeme se soustředit na způsoby interakce dětí během her a odrazu příběhu hry na sociální uspořádání skupiny v běžné realitě. Nakonec se pokusíme odhalit náročnosti, specifické psychologické předpoklady, které by jedinec měl ovládat, aby pro něj navazování vztahů s ostatními nebyly nepřekonatelnou překážkou.

Tato práce bude směřovat k pochopení takového žáka, který se nebude stranit pouze běžné interakci, ale převážně té, která probíhá na rovině jen jako, na rovině, která může být v okamžiku smazána, z které může beztrápně vystoupit. Budeme se zabývat žákem, který si především nebude (umět) hrát s ostatními.

I Volba přístupu k tématu a postupu jeho zpracování

V následujících kapitolách této práce se budeme především pohybovat v prostoru školní třídy, mezi jejími žáky. V prvním kroku se proto krátce seznámíme se školní třídou jako se sociální skupinou a s možnými pozicemi, které žáci mohou v této specifické skupině zaujímat.

Cílem této práce bude blíže poznat dynamiku procesů, které se podílejí na skutečnosti, že se jeden či více jedinců mohou od skupiny školní třídy oddělovat – straní se interakci. Dalším krokem proto bude seznámení se s postupem, kterým budeme získávat potřebná data ke splnění tohoto úkolu a s tím zároveň dojde k podrobnějšímu vysvětlení původu druhé části názvu této práce, kterou je „herní folklor“.

I.1 Školní třída jako sociální skupina

Školní třída beze sporu splňuje základní kritéria, dle kterých bychom ji mohli označit za sociální skupinu. Je to skupina, kterou tvoří určitý počet jedinců. Tito jedinci společně vykonávají činnosti vedoucí ke společným cílům, jsou v dlouhodobé interakci a uvědomují si vzájemnou pospolitost. Děti ve třídě se řídí skupinovými normami, zaujímají různé pozice i role za relativně stálé struktury vztahů (Výrost, Slaměník, 1997, s.279).

Dále můžeme o školní třídě jako o skupině říci, že je skupinou formální. Děti nemají možnost sejít se před školou a vybrat si, s kým by následující školní léta chtěly strávit v pospolitosti. Spolužáci si jsou institucí přiděleni. Dennodenní setkávání dává volný průběh sympatiím a antipatiím. Na základě toho vzniká prostor pro vznik neformálních podskupin. Formální a neformální roviny se mohou v některých bodech shodovat či rozcházet. Příkladem by mohla být role předsedy třídy. Žák, který tuto pozici ve třídě zastává, může a nemusí být jako vůdce uznávaný v neformální rovině života školní třídy.

Výše zmíněným předsedou třídy jsme otevřeli další rovinu, která se vztahuje k tématu skupiny – tím jsou pozice jedince ve skupině. Sociometrie se na pozice žáků ve třídě dívá přes jejich sociální přitažlivost (jak jsem populární, oblíbený, důvěryhodný, atd.) daného jedince pro skupinu a jeho osobní prestiž (co mohu nabídnout, jak jsem aktivní, jak se umím sebeprosazovat). Podle M. Nakonečného můžeme ve školní třídě vyzorovat například tyto pozice: hvězda, outsider, izolát, antihvězda (Nakonečný, 1994).

Hvězda je žák ostatními spolužáky obdivovaný. Je pro ostatní sociálně přitažlivý. Je rád v kontaktu s ostatními a oni s ním. Na opačném pólu se nachází antihvězda a outsider. Tito jedinci by rádi ke skupině, ale jsou skupinou odmítáni a mnohdy ze skupiny aktivně vylučováni. Pozice, která nás však nejvíce zajímá, je pozice tzv. izoláta. Jedná se o takového člena skupiny, který není skupinou vylučován, ale ani aktivně vyhledáván. Můžeme říci, že je skupinou ignorován. Stejně tomu je i ze strany jedince na této pozici. Ten ostatní členy skupiny nevyhledává, ani je nezavrhuje. Prostě stojí opodál, straní se.

I.2 Žák stranící se interakci se spolužáky - očekávání

Společenský styk a vztahy mezi lidmi se realizují v činnosti, zejména ve společné činnosti. V případě dětské skupiny zařadíme mezi tyto činnosti učení, hru, nejrůznější zájmové a zábavní aktivity. V rámci těchto sociálních interakcí na sebe zúčastnění jedinci vzájemně působí, ovlivňují se a touto sociální zkušeností formují.

K průběhu uspokojivé interakce jedince se svým prostředím, by měl být tento jedinec vybaven určitými psychickými předpoklady. Mezi tyto předpoklady můžeme zařadit schopnost adekvátního příjmu informací z prostředí a z průběhu své vlastní činnosti, aby dobře vnímal a poznával. Neméně důležitou je motivace k vykonávané činnosti, ve které dochází ke společné interakci a také, aby příslušnou činnost znal a uměl (či měl alespoň zájem se jí učit). V neposlední řadě je zde zapotřebí dobrý psychofyziologický stav. Psychické předpoklady se dále podílí např. na adaptaci na nové situace a prostředí, ale i na aktivním pozměňování vnějších podmínek - to znamená utvářet si ve svém prostředí pro sebe pohodlný a uspokojivý prostor. (Čáp, 2001)

Otázkou pro nás dále bude, proč se náš žák, stojící opodál, bude takto stavět i k interakcím ve světě hry. Proč se bude vyhýbat této společenské záležitosti, která je ze své podstaty lákavá svou plasticitou, kreativitou a tvárnou přizpůsobivostí svým aktuálním i dlouhodobým přáním a potřebám. Jedná se o činnost, kterou máme pevně v rukou. Dítě si brzy uvědomuje oddělenost herního světa od reálného, jeho fiktivnost a umí toto vše řádně využít.

Vývojová psychologie poukazuje na hru jako na biologicky účelnou aktivitu. Dle některých autorů je v nás dokonce tendence věnovat se této činnosti, tedy hrát si, instinktivně zakódována. Dle psychoanalýzy jsou do hry promítány naše vnitřní postoje, motivy a konflikty. Hra je v pojetí psychoanalytické školy projevem nevědomí. Tento psychologický směr si stojí za názorem, že skrze hru se jedinec vyrovnává se svými emočními konflikty na symbolické rovině. V herní realitě si může dovolit a povolit to, co běžný život nedovoluje nebo co si v něm z nějakého důvodu nechceme povolit. Herní činnost sebou přináší slast z odreagování napětí.

Proč se vyhýbat tomuto světu? Může to být způsobeno tím, že právě s tímto tvárným světem daný jedinec neumí zacházet. Neumí si hrát. Nebo by si snad raději hrál jiné hry, ale neumí je v třídním kolektivu prosadit.

Budeme tedy hledat takového žáka, který má nízký vliv na ovlivňování interakcí a činností ve třídě, nebude oplývat ani sociálními dovednostmi pro ovlivňování spolužáků. Velké fórum dětí shluknuté kolem něj nebude jeho místem prezentace. Bude spíše introvertní, zdrženlivý, sociálně plachý, snad nejistý či úzkostný. Můžeme očekávat, že některé z výše uvedených psychických předpokladů nebudou splňovány. Dále se bude jednat o žáka, který se bude stranit i herního prostoru, ne jen běžné reality.

I.3 Zvolený postup získávání a zpracování dat

➤ Vyhledání vhodného třídního kolektivu

Samým základem výzkumu bude vyhledání takového třídního kolektivu, ve kterém se vyskytuje alespoň jeden jedinec nesoucí znaky našeho cílového subjektu. Tedy takové třídy, která má ve svých řadách žáka, který není z centra dění vytlačován či odháněn, ale

on se přesto drží na jejím okraji, mnoho nevyhledává interakce s ostatními. Slovy Nakonečného - izolát.

➤ Sběr dat

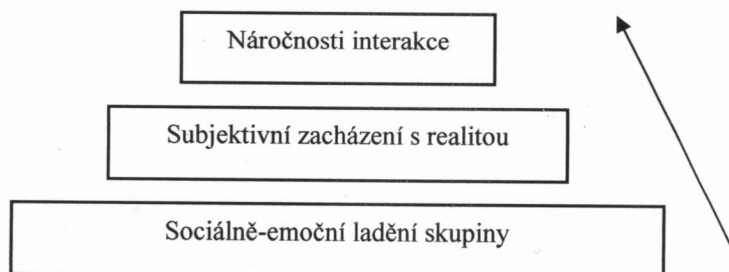
- 1) Pozorování: Nejstěžejnější metodou v našem případě bude plánovitě selektivní pozorování. V první fázi bude pozorování zaměřeno na to, co se v takové školní třídě vlastně děje. Bude se jednat o zaznamenání aktivit, které vyučovací hodina a školní přestávka vlastně nabízí. V druhé fázi se do centra pozorování přesune to, kdo se výše uvedených aktivit účastní, jakou přitom hraje roli, jaké má kompetence, jak vývoj dané činnosti ovlivňuje. Výsledky tohoto kroku by měly vyselektovat žáky na výrazných pozicích v třídním kolektivu. Ve třetí fázi bude pozorování důsledněji zaměřeno na již předem vybrané žáky a na jejich život ve školní třídě, na jejich strategie.
- 2) Hra: Kontakt mezi dětmi probíhá ve dvou časových pásmech. Jedním pásmem je vyučující hodina a druhým přestávky a hodiny volna. Během hodin jsou žáci omezeni v kontaktu dostupností svých sousedů. Během přestávky nemají děti v kontaktu mezi sebou prostorové omezení, ale pro změnu časové. Není zde prostor pro tvorbu složitých vztahů a kontaktů. Je dána přednost kolektivnímu setkávání se, která nesou strukturovanou občas ritualizovanou podobu, odehrávající se za hranicemi běžné reality a přinášející chvilkový únik a uvolnění. Individuální přátelství jsou zde samozřejmě navazována, ale jsou spíše upevňována za zdi instituce, ve volném čase žáků. V životě ve třídě mohou být prezentována či rituálně ztvrzována, k čemuž je často zapotřebí diváků. Tímto se to už stávají záležitostí veřejnou, kolektivní a prezentovanou. Z toho důvodu se budeme za dětmi vydávat do jejich druhého světa a tím je svět od běžné reality oddělen, svět hry. Nedílnou součástí práce v terénu nebude pouze pozorovat dění ve třídě, ale sbírat také hry, které se v pozorované třídě hrají.
- 3) Rozhovory: Posledním způsobem získávání dat budou rozhovory. Rozhovory budou uskutečněny s vybranými typy žáků. Kromě těch, kterým je práce věnována, budou k rozhovorům vyzváni i ti, kteří jsou našim cílovým subjektem opakem – holdují společnosti, společnost vyhledávají, probíhávají se do dění, stojí o přízeň ostatních.

➤ Pyramidový výstup

Označení pyramidový výstup pojmenovává způsob práce s daty. K cíli budeme postupovat po schodech pomyslné pyramidy. Zpracováním jedné oblasti si budeme tvořit podpůrnou informační základu pro postup do oblasti další. Zpracovávané informace se budou stoupáním po schodech výše konkrétněji přibližovat ke sledovanému tématu.

Záchytné tábory při výstupu k cíli jsou znázorněny na obrázku č.1.

Obrázek č.1 – Pyramida výstupů

Při cestě k stranícím se žákům, musíme jako první absolvovat schod, který nám nabídne informace o sociálně-emočním ladění ve skupině, tedy o třídním klimatu. Informace nám budou předány v zakódované podobě skrze hry. Jejich postupnou analýzou a kategorizací se můžeme dostat k faktům, která budou vypovídat o tom, co je ve sledované třídě prioritou, co se nosí a co ne, co je požadováno a co odmítáno, na co se hraje a na co se nehraje.

Následující schod nabídne pohled na život v této konkrétní skupině očima několika konkrétních dětí z této skupiny. Ukázka různých způsobů zacházení s realitou a přístupu k životu v této třídě bude pro nás podkladem k vyhledání mechanismů, které jsou důležité pro zvládnutí úspěšné a uspokojivé interakce. Dál budeme takto poznávat s čím si dané děti pomáhají a jak přítomnost či absence určitých schopností ovlivňuje jejich pozici ve třídě.

Vrchol pyramidy by nám měl odhalit, které nároky jsou kladeny na jedince vstupujícího do interakce s ostatními, zejména té herní.

I.4 Uchopení pojmu hra

Ve velké části této práce budeme pracovat s tématem hry a není tomu tak pouze z důvodu, že děti si rády hrají.

Podívejme se na hru optikou školní etnografie. Ta uchopuje dětskou hru jako „kulturní fenomén s ustálenou formou (s možností geneticky příbuzných variant), která je výsledkem kolektivní formy a je nesena tradicí, tudíž je v kultuře pevně ukotvena.“ (Pražská skupina školní etnografie, 2005, s. 494) Určité hry jsou neseny přes generace a generace a setkáme se s nimi i v různých kulturách. Můžeme si skoro říci, že takto ustálené hry slouží jako mezikulturní spojnice. Skoro všechny děti vědí, jak se hraje na Babu, na Policajty a zloděje nebo na Rodinu.

Mnohem důležitější pro náš záměr však je, že v dětském světě splňuje hra funkci komunikačního prostředku. Děti si mohou skrze hru vyjadřovat vzájemné postoje k sobě. Mohou tak mezi sebou zpracovávat témata, která nejsou schopny zpracovávat otevřeně. Ať už je to způsobeno nezralostí, nevyzrálostí nebo prostě tím, že to tak chtějí.

Hry mohou, ale nemusí odrážet sociální strukturu herní skupiny nebo dokonce tuto strukturu utvářet. Rozdělení důležitých a méně důležitých, dominantní a submisivních rolí ve hře může a nemusí reflektovat realitu. Přiřazení důležité role ve hře může a nemusí být odrazem dávání pocty danému hráči. Dítě, které díky určitým schopnostem a dovednostem, vyhrává v zápole, může mimo svět hry získat určitou prestiž.

Komunikace herní formou je výhodná, protože specifické vlastnosti hry umožňují veškeré důsledky takovéto komunikace z pohledu dětské skupiny i z pohledu jedince anulovat. Byla to jen hra.

A jaké že vlastnosti má hra? Odpověď nám dá definice Rogera Cailloise. Hra je v jeho pojetí činnost svobodná, vydělená z každodenního života, nejistá, neproduktivní, podřízená pravidlům, fiktivní (Caillois, 1998). Jinými slovy – do hry nás nemůže nikdo nutit, vstupujeme do ní, že se nám chce, vystupujeme z ní, protože nás již neuspokojuje. Hra je oddělena od běžné reality. Má vymezený prostor, kde se uskutečňuje a čas, po který trvá. Pokud jsme ve hře, řídíme se zákonitostmi dané hry nebo role, kterou ztvárňujeme. Netušíme, jak hra dopadne a kam bude směřovat. Ale uklidňující je, že co se ve hře stane, také v ní zůstane. Svět ve hře je více méně svět „jako“. Hra nám dává mnoho šancí a možností, které nám reálný život nedá. Zůstat v ní věčně také nemůžeme, protože skrze hru nic nevytvoříme, nic nevyprodukujeme.

Kromě výše zmíněné definice je pro nás Caillois v této práci užitečný svou kategorizací her. Svou kategorizaci her postavil na psychologických potřebách nebo-li herních principech, které daná hra uspokojuje. Nám se roztríděním her do níže uvedených kategorií podaří zachytit jednak psychologické potřeby pozorované skupiny, ale zpětně také potencionální nabídku k uspokojení daných psychologických potřeb.

Jeho klasifikace obsahuje čtyři kategorie: agón, alea, mimikry, ilinx. Agón je soutěž, porovnávání jedné určité vlastnosti, spolehnouti se sám na sebe. Je zde apelováno na rozvíjení dané vlastnosti či schopnosti. Mohu zde získat uznání, ohodnocení, obdiv (fotbal). Alea je pasivní oddání se náhodě, svěření se osudu. Je zde zapotřebí vypnout veškeré své snažení a zariskovat – staň se, co se má stát. Jediné co mohu, je dívat se kolem sebe a hledat, zda tu není nějaké znamení či alespoň náznak, jak mám ve hře pokračovat, jak ovládnout osud (hra v kostky). Mimikry je dočasné vzdání se sama sebe a obléknutí se do role někoho jiného, jsem „jako by“. Pod herní maskou mohu v sobě něco jinak zakázaného na čas osvobodit, nechat to promluvit (hra na rodinu). Ilinx je vymazání běžné reality z vědomí. Je to slastná závrať (točení se).

I.5 Shrnutí

Ke zpracování tématu této práce budeme získávat informace pozorováním třídy, jejíž složení bude vyhovující našemu záměru, a následnými rozhovory s vybranými žáky této třídy. K zmapování důvodů, které vedou člověka od skupiny a udržují ho na jejím okraji, se budeme dostávat postupným zpracováváním informací týkajících se atmosféry ve třídě, zmapováním možných způsobů zacházení s realitou až po sjednocení určitých dovedností potřebných k uspokojivému zvládnutí pohybu ve skupině.

Hlavním naším prostorem bude svět hry. Herní role a herní uspořádání, zejména v dětské skupině, může být odrazem vzájemných vztahů v běžné realitě. Díky úspěchům

ve hře mohou aktéři získávat na prestiži v sociální hierarchii i mimo svět hry. V žádném případě nesmíme zapomenout na to, že hra je vydělena z našeho běžného života, je to činnost svobodná, nejistá, neproduktivní, podřízená pravidlům, fiktivní. To, co nabízí, nám jiná činnost nabídnout nemůže. Tak proč se jí stranit?

II Popis vybrané školy a třídy

Nyní se podíváme na prostředí, ve kterém se budeme v následujících kapitolách pohybovat. Blíže se seznámíme s jednou konkrétní školou a ještě podrobněji s jednou konkrétní třídou fungující na této škole.

II.1 Škola

Výzkum probíhal na jedné pražské základní devítileté škole. Tato škola neměla žádné speciální zaměření. Děti sem byly zařazeny spádově, podle místa bydliště.

Jednotlivé ročníky zde fungovaly ve dvou až třech paralelních liniích. Každá z těchto tříd měla svou kmenovou místnost, na jejíchž dveřích měla své označení a jméno třídního učitele. Výhodou této školy bylo, že měla zvlášť zařízený výtvarný ateliér a několik ze tříd mělo ve svém vybavení klavír. Nevycházel tak na žádnou třídu Černý Petr v podobě kmenové třídy v místnosti, jež je využívána k výtvarné či hudební činnosti. Tato třída by se musela často přesouvat do jiných učeben. Také jednotlivé kabinety s pomůckami nebyly propojeny s jednou určitou třídou. Mobilní se tak nestávala třída, ale pomůcky. Jediné velké stěhování bylo spojeno s přechodem na druhý stupeň, kdy žáci opouštěli svou kmenovou třídu a třídního učitele a přesouvali se do nového hnízda – jiná třída, jiný třídní učitel. Tato stálost v jedné třídě dávala možnost projevit žákům vztah ke svému prostoru, teritoriu, a snahu o jeho zútulnění či projevení úplné apatie.

Dále by se tato škola, co se týká nabídky služeb svým žákům, dala označit jako velmi aktivní. Nabízí svým žákům širokou škálu volnočasových aktivit ve formě zájmových kroužků (jazykový, výtvarný, dramatický, atletický, počítačový). Ke všem těmto aktivitám má příslušné vybavení. Kromě již zmíněného výtvarného ateliéru je zde také velký sál pro různá setkávání a prezentace dramatické tvorby.

Škola se také zabývá žáky se specifickými poruchami učení. Je zde speciálně vybavený kabinet s pomůckami pro nápravu a při škole pracuje psychologka zabývající se touto problematikou. Na škole nejsou sestaveny specializované třídy, žáci s SPU jsou volně integrováni do jednotlivých tříd.

Ředitel školy mi umožnil volný pohyb pro mé bádání. Mohla jsem se rozhodnout pro pozorování kterékoliv třídy a pro frekvenci návštěv dle potřeby. Učitelé byli velmi vstřícní a ochotně se dělili o své zkušenosti s jednotlivými žáky a názory na ně.

II.2 Třída

Pro pozorování jsem si vybrala pátý ročník, který zde běžel ve dvou paralelních třídách. Po zkušenosti s oběma těmito třídami bych jednu označila jako „holčičí“ a druhou „klučičí“. Tento můj dojem vyplýval z celkové atmosféry, která v jednotlivých třídách vládla.

„Holčičí“ třída patřila starší paní učitelce, která se svou plnější postavou pomalinku posouvala mezi lavicemi. Často se jemně dotýkala dětí a tiše na ně mluvila. Stěny třídy byly vyzdobeny výtvary dětí, v oknech byly květiny a mezi okenicemi byly zavěšeny papírové ozdoby. Ve třídě byla klidná atmosféra plná souznění a přijetí. Učitelé se o této třídě vyjadřovali jako o velmi *stmeleném kolektivu*. Pro mé záměry mě více odkazovali na paralelní ročník, pro který jsem se také nakonec rozhodla.

Pozorovaná třída byla té s označením „holčičí“ opakem a to počínaje třídní učitelkou. Třídní učitelka této třídy byla sportovní typ, ostříhaná na ježka, nejčastěji oblečená v riflích a sportovní mikině. Třída, jak samotná místnost tak i žáci, působila na první pohled neupraveně, rozházeně, nestrukturovaně. Místnost byla prostorná. Veliká okna a bílé stěny jí dodávaly světlost. Avšak spousta prázdného místa na stěnách působila chladně, neútně, nezabydleně. Jediné, co viselo na stěně, byla tabule. Žádné nástěnky, obrázky, výrobky dětí, květiny, záclony v oknech, prostě nic.

V zadní části třídy byla jedinou dominantou veliká dřevěná skříň, ve které byly zamknuty výtvarné potřeby. Lavice nebyly v souvislých řadách. Čouhaly z nich ubrousky a cípy napěchovaných bund. Přestože lavice měly háčky, školní tašky se válely pod židličkami a stoly, v uličkách mezi lavicemi.

Děti seděly v hodinách v lavicích rozvalené, jakoby rozteklé. Houpaly se na židličkách a hlučně posouvaly stoly. Pět minut před zvoněním na přestávku se ve třídě zvedal šum a děti vstávaly z míst. Přestávky probíhaly ve jménu pohybu. Pozorovateli se před očima odvíjel obraz nespoutanosti. V tomto šumu a pohybu bylo možno po pár okamžicích zachytit několik žáků, kteří se tohoto nespoutaného dění neúčastnili, drželi se opodál.

Třidu navštěvovalo dvacet dva žáků, jedenáct chlapců a jedenáct dívek. Děti se spolu setkaly v první třídě a ve stejném uskupení pokračovaly do pátého ročníku. V šestém ročníku došlo ke změně v uspořádání. Šest dětí přešlo na druhý stupeň na jiné školy. Důvodem přestupu byla určitá specializace (jazyky, sport, tanec). Další tři žáci do třídy přibyli - dva se přistěhovali a jeden opětovně opakoval ročník. V šestém ročníku tak bylo ve třídě devatenáct žáků, z toho devět dívek a devět chlapců. Jedna dívka plnila školní docházku se zvláštní frekvencí. Tato dívka se spolu s rodiči přestěhovala do zahraničí a do této třídy se vracela vždy po měsíci na dobu jednoho týdne, aby se nechala přezkoušet a napsala testy.

Vztahy mezi dětmi byly vesměs přátelské. Nechoázelo mezi nimi ke sporům a hádkám, ba naopak, vycházely si v mnoha věcech vstříc, např. půjčování pomůcek. Nikdo z žáků nebyl z kolektivu vydělován, ale pár se jich drželo opodál dění nebo se občas nezdařeně pokoušelo zapojit. Chlapecká a dívčí část se ve společných programech letmo potkávaly, jinak se věnovaly svým zábavám spíše odděleně. V centru všeho dění bylo několik chlapců, kteří během přestávky určovaly výběr her a běh vyučovacích hodin zpestřovali drobnými výstupy. Dívky zase dávaly přednost menším skupinkám a dvojicím.

III Hry a jejich kategorizace

V této kapitole přistoupíme k hrám již zcela konkrétně. Seznámíme se s dvaadvaceti hrami, kterým se po dobu probíhaného pozorování věnovaly děti sledované třídy. Herní menu bude doopravdy pestré. Setkáme se zde s hrami, kterým se věnují děti po generace. Poznáme zde také modifikované podoby těchto tradičních her. Objeví se hry autorské a samozřejmě také hry spontánní (jednorázové).

Již pouze touto zmínkou o pestrosti herního menu jsme vytvořili jednu z možných kategorizací herního světa. Pro náš účel se však zaměříme na jiné atributy charakterizující hru. Jak jsme si již výše řekli, bude nás zajímat, jaká uspokojení hra hráči nabízí. Potřebujeme si stanovit na základě určitých charakteristik atraktivnost hry pro potenciální hráče. Po seznámení se s výčtem her bude tedy následovat rozdělení těchto her do kategorií na základě Cailloisových herních principů. A nezůstaneme pouze u tohoto kroku. Následně se pokusíme jednotlivé kategorie konkrétně vyspecifikovat na základě charakteristik aktuálně sebraných her. Ze získaných dat si nakonec vytvoříme pomyslnou mapu psychologických potřeb dané třídy.

Hráč si volí hru na základě její atraktivnosti. Jedním z atributů je nabízející se uspokojení psychologické potřeby a druhým, zejména v dětském věku, získání (či ztráta) určité společenské prestiže v kolektivu v případě úspěchu (či neúspěchu) v této hře. Míra vlivu herního úspěchu či neúspěchu na hierarchické uspořádání sociální skupiny se automaticky odráží ve vztahové rovině mezi hráči během dané hry. Pro naše účely si tedy vytvoříme druhou kategorizaci, která bude tvořena několika rovinami herních interakcí.

III.1 Herní menu

V této podkapitole bude za sebou v abecedním pořádku uvedeno dvaadvacet sebraných her. Ke každé hře bude uveden její stručný popis. Dále zde bude následovat pár řádků obsahující malé zamyšlení o její latentní obsahové stránce. Tato malá zamyšlení nás budou odkazovat k jednotlivým kategoriím v budoucích podkapitolách.

III.1.1 Baba

Herním polem byla třída, chodba příslušného patra, záchodky (chlapecké).

Jeden z chlapců má babu a snaží se jí dotekem ruky předat dalšímu z hráčů, který před ním uniká. Na první pohled by se zdálo, že se jedná o nám známou klasickou honičku na Babu. Obměnou zde však je, že se hráč ihned po obdržení baby rozhodne, komu ji předá. Svou volbu oznámí nahlas. Zvolenou oběť se pak snaží dostihnout a dotekem ruky předat úděl, tedy babu. K předání může dojít pouze z jeho iniciativy. Oběť, i když se baby dotkne, nemůže stigma převzít. Ostatní hráči jsou vůči dotyku baby určitou dobu imunní a všemožně jí ztěžují dostihnout oběť. Ztěžování se děje formou stavění nábytku do cesty, skákání pronásledovateli na záda, jeho držení, vystrčením na chodbu a držení dveří.

Záludností je, že pokud se babě po delší dobu nedaří dostihnout oběť, může se bez varování spoluhráčů rozhodnout, že své stigma předá někomu, kdo je poblíž. Samozřejmě, než přistoupí k tomuto kroku, musí projevit značné úsilí na dostižení oběti. Pokud hráč předá babu, aniž by chvíli nebojoval, je vystaven posměchu a označení „*srab*“.

Nečekaným předáním baby vzniká situace, že unikající oběť nepostřehne výměnu rolí a běží se skrýt k někomu, kdo už je vlastně lovcem. Nová baba si totiž může, ale nemusí, zvolit novou oběť. Sice svou volbu oznámí nahlas, ale vzhledem k tomu, že herní pole je rozsáhlé, hráč skrývající se například mimo třídu, nemusí tuto změnu zaznamenat. Oběť se většinou nemění.

Malé zamyšlení:

Tato hra má oproti klasické hře na Babu „více“ pravidel. Do hry je vloženo více struktury a ke dvěma tradičním rolím – baba a oběť, zde přibývá herní role třetí – bodyguard. Tímto způsobem je zvýšená ilinxoidní stránka hry, pocity napětí a ohrožení jsou posunuty o stupeň výš.

Hráč vstupující do této hry musí být vybaven určitými vlastnostmi a schopnostmi. Měl by umět rychle běhat, být vytrvalý, být mrštný. Očekává se, že bude schopen odolávat frustraci, pokud se mu nebude dařit jeho záměr. K úspěchu zde také dopomáhá schopnost pohybovat se ve hře s určitou vlastností: být zákeřný, umět se přetvařovat, zradit, ale být také oddaný či zase naprosto důvěřivý. Neméně důležité je umět se v těchto rolích jako mávnutím proutku proměňovat, bez problémů střídát masky.

Jak jsme si již řekli, hra nabízí tři herní role: baba, oběť, bodyguard.

Baba – Hráč v této roli je nositelem stigmatu. Stigma ho vyděluje ze skupin, tvoří ho výlučným; na jedné straně obávaným a na druhé cílem výsměchu. Jedná se o jedinou herní postavu, která má ve své moci změnit chod hry – předá stigma někomu jinému a tím pootočí děj hry.

Oběť – Nic nám nezvedne adrenalin tak, jako pocit ohrožení a strach z nepředvídatelného. Hráč v této roli je neustále v napětí. Dále je tato herní pozice nejvíce obdařena pozorností. Na tohoto hráče se soustředí jak jeho pronásledovatel, tak i celá skupina bodyguardů, kteří ho chrání. Díky ochráncům si oběť může užívat provokování, dloubat do někoho, kdo se nemůže v danou chvíli zcela volně bránit. I když všichni vědí, že je to takové dráždění hada bosou nohou.

Bodyguard – Jedná se o roli vedlejší, stínovou, ale přitom nepostradatelnou (jak to ovšem v životě skutečných bodyguardů bývá). S touto herní pozicí je spojena oddanost a připravenost položit svůj herní život za svého svěřence.

III.1.2 Box

Jednalo se o hru mezi jedním určitým chlapcem a jednou určitou dívkou. Každý seděl ve své lavici a na dálku imitovali zápas boxu. Jeden předvedl ve vzduchu úder a druhý se zakymácel jakoby ránu dostal. Občas se hráči podařilo úderu uhnout a protihráč ho za to obdařil odivným pohledem.

Malé zamyšlení:

Ač se jedná o box, hráč v této hře nemusí být fyzicky zdatný. Zde je kladen důraz na uvolnění se, nebrat se vážně a oddat se principu „jakoby“. Jedná se o škádlení,

provokování, pokoušení a *zlobení se ze srandy*. V největší míře tu však jde o projev sympatií a snad i o namlouvání. Hra tvoří zakrývá strach z něžností.

Jak se hráči střídali v tom, že jeden z dvojice vyslal na dálku ránu a druhý ji zachytil nebo se ji vyhnul, připomínalo dialog. Z usměvavých výrazů aktérů, sem tam proložených obdivným úsměvem nad dobře mířenou ránou, by se dalo usoudit na příjemný rozhovor, prosetý sympatiemi, obdivy, uznáním. Je možné, že pod povrchem běželo: „Hele, Báro, ty nejsi špatná holka.“, „Ty, Lukáši, taky ujdeš.“

III.1.3 Flaška

Hráči sedí v kruhu. Do jejich středu se položí láhev a roztočí se. Na koho ukáže její hrdlo, je mu skupinou uložen úkol. Úkoly se pohybovaly v rozmezí oblasti fyzických zdatností (kliky, dřepy), odvahy (výkřik sprostých slov na chodbě) a samozřejmě erotiky (pusy a dokonce francouzáky). Pokud si hráč netroufne na zadaný úkol, dává fant.

Malé zamyšlení:

Tato hra byla velmi utajovaná. Jedni tvrdili, že o této hře nic nevědí, přestože je jiní viděli tuto hru hrát. Druzí se zase chlubili, kterých erotických kousků se až účastnili.

Láhev zde zastupuje osud. To láhev určuje, to láhev mi říká koho mám políbit, to není můj nápad. Hrdlo láhve svým příkazem smívá z hráče jeho „chtíč“, smívá z něj vinu, když vykřikuje do ticha chodby sprosté slovo. Tato hra umožňuje ochutnat zakázané. Ale hráči se to podaří jen tehdy, když přistoupí na moc láhve a na to, že se to teď smí. Základem je svěřit se osudu.

III.1.4 Kdo z koho

Chlapec a dívka, kteří spolu seděli v zadní lavici, si krátili čas vyučovací hodiny různými závody. Soupeřili, kdo z nich dřív rozebere a složí kružítko, propisku nebo verzatilkku. Sestavovali rozmanité sestavy z dostupných věcí (kružítko, pravítko, guma,...). Potom otřesy lavice testovali, která ze staveb je stabilnější.

Malé zamyšlení:

Agonální snažení. Soutěží se ve schopnostech jakými jsou rychlost, zručnost, prostorová představivost, technický odhad.

III.1.5 Kočkování

K této hře není vyloženě zapotřebí pomůcek, ale dá se k ní využít cokoliv, co je v dosahu (např. obal od sešitu).

Jedná se o jednoduché rozjařené činnosti dívek. Patří sem vzájemné lochtání, pošťuchování, objímání, nadzvedávání, cuchání vlasů rukama nebo obaly od sešitů, které vlasy ještě komicky nadzvedávaly. Kočkování vrcholilo výskavým smíchem a rozprchnutím skupinky.

Vzájemnému pošťuchování se časem přidalo škádlení slovy. Dívky psaly na tabuli texty, které byly pro některou z nich důvodem k *rozzlobení jakože ze srandy*. Tyto texty se většinou vztahovaly k tomu, že někdo má někoho rád. Označená dívka se snažila nápis smazat a jeho autorku pronásledovat. Následovalo opět strkání a lechtání.

Malé zamyšlení:

Dívky si v této hře provádějí věci, které bychom v běžném životě mohli považovat za naschvály, za určitý druh ubližování (cuchání vlasů, postrkování, šťouchání), z pohledu společenských konvencí nepřijatelné. V bezpečném prostředí hry však tyto činnosti přinášejí potěšení a dokonce nabytí energií z přátelského kontaktu. Co je v realitě odsuzováno, je se svolením herních pravidel považováno za projev sympatií, za známku přijetí. Hráč ovšem musí na herní pojetí přistoupit. Pouze pokud přijme oddělení hry od reality dovolí svým spoluhráčům nechat se znevažovat.

Nízká strukturovanost hry nestaví tryskající energii do cesty žádné překážky, a tak energie rozjařeně vybuchuje. Pod výbuchem si představuji výskající rozprchnutí hloučku.

III.1.6 Kreslení

Děti stojí vedle sebe u tabule a všechny kreslí obrázek na mezi sebou zvolené téma. Většinou se jednalo o postavičky, obličejíčky, autíčka či těžko pojmenovatelné kresby. Potom si obrázky porovnávaly a chválily. Toto paralelní kreslení občas přešlo v kolektivní, kdy všechny pracovaly na jednom obrázku nebo se snažily jednotlivé obrázky propojit (panáčci se drželi za ruce, od domečku k domečku vedla cesta,...).

Malé zamyšlení:

Na první pohled by se mohlo zdát, že se jedná o soutěž v kreslířských dovednostech. Ale cílem hry není najít vítěze. To, kdo nakreslí nejhezčí obrázek, není vlastně oč tu běží. Jakoby v nepsaných pravidlech bylo, že si stejně na konci všichni obrázky pochválí. (Výjimkou byla Míša Kop. (Hippie), která si občas do někoho rýpla pro nějaký nezdar. Ale to už nejspíš má v povaze.)

Při kolektivním kreslení, kdy děti navzájem své obrázky propojují nebo společně pracují na jednom, se výstižněji ukazuje potřeba kontaktu, být spolu. Jedná se o „zakreslení“ své pozice mezi ostatními. Od mého domečku vedou cesty, pracujeme spolu na projektu. Já nakreslím oči a ty ústa, ty přidáš řasy. Mám své místo ve skupině, má přítomnost je vnímána jinými a tady je to nakresleno. Jakoby si děti samy vytvářely „obrázkový“ sociogram svého uspořádání. Jakoby propojování obrázků, počet čar mezi jednotlivými kresbami, byly vyjádřením míry integrovanosti daného jedince ve skupině.

Školní tabuli můžeme považovat za herní plán. Pomocí manipulace s nakreslenými panenkami a autíčky se děti přenášejí do fiktivního světa. Ztotožňují se s nimi, vymýšlejí jim osudy. Panáčci, autíčka, domečky si zde žijí svůj život podle toho, jak jim malíři určí. Kamarádí se spolu, nalézají k sobě cesty, „převlékají se“.

III.1.7 Krvavá dvacka

Ke hře je zapotřebí kovová mince v hodnotě 20Kč.

Chlapci se na zemi sesednou do kruhu. Jeden z nich do středu mezi nimi postaví na hranu minci a roztočí ji. Potom jeden po druhém do ní cvrnkají, aby ji udrželi v pohybu. Ten, který svým neobratným cvrnknutím způsobí její pád, je potrestán. Musí se opřít zatnutou rukou v pěst kolmo o zem a ostatní hráči, postupně za sebou, vysílají proti jeho kloubům minci. Tento úkon je na pohled velmi efektní. Trestající hráč postaví

ukazováček, prostředník a palec bříšky na zem. Dotekové plochy tvoří na zemi trojúhelník. Minci si položí před palec a švihem ji vyšle proti kloubům trestaného hráče.

Malé zamyšlení:

Na jedné straně je zde zapotřebí zručnost a na druhé odolnost vůči bolesti a umět bolest způsobit.

Chlapci sedí v kruhu a jeden po druhém předvádí svůj um. Společně se snaží udržet minci v pohybu. Není však ve společném zájmu udržet minci v pohybu co nejdéle. Hra není o tom, kdo je nejlepší v jemné motorice, ale kdo vydrží nejvíce ran. *Prostě se machruje*. Po skončení hry si chlapci ukazují poraněné ruce a navzájem se obdivně poplácávají po ramenou. Jedná se o jakýsi iniciační obřad, překonávání svého strachu, uvedení se do světa *machrů*. Agonální stránka je zde zřejmá.

III.1.8 Ksichtíky

Někdo udělá na někoho obličej, vtipně se zapitvoří. Druhá strana, tedy příjemce, úsměvem ohodnotí výkon, a potom se snaží vytvořit vtipnější grimasu. A tak tato výměna šklebů pokračuje, dokud to obě strany baví.

K vytvoření grimasy slouží veškeré mimické svaly. Dále se šilhá, přetahují se víčka, za pomoci rukou se vytahují tváře a odhalují zuby. Někteří nechávají svého spoluhráče nahlédnout hluboko do svých nosních dírek. Je ale nutno pamatovat na hlavní cíl, a tím je spolupitvořitele rozesmát, ne znechutit a vyvolat v něm odpor.

Malé zamyšlení:

Hráč vstupující do této hry si musí umět udělat ze sebe srandu, uvolnit se, použít sám sebe jako nástroj. Aktéři si v této činnosti navzájem odhalují místa, která jsou od přírody zahalená – dásně, nosní dírky, sklivec. Porušuje se zde konvence dnešní doby, kdy se snažíme působit tak, že určité věci vůbec nemáme a určité činnosti vůbec neděláme (neslintáme, nechodíme na toaletu, nepotíme se,...). Hráči se zde odhalují. Je v tom intimita.

III.1.9 Letadlo

Této činnosti se věnoval jeden určitý chlapec. Hráč roztáhne ruce a tímto gestem se stává letadlem. Pohybuje se po třídě – krouží. Ústy napodobuje zvuky motoru. Občas některé děti na jeho hru přistoupí a mávají mu.

Malé zamyšlení:

Hráč se nechává unášet principem „jakoby“ nad třídou, nad dětmi, snad i nad starostmi všedního školního dne. Kdo z nás by někdy nechtěl od všeho uletět.

Občas se hráč v roli letadla nabourával do jiných her. Nejčastěji se tak dělo do hry Kreslení („sestřeloval“ vytvořená díla na tabuli). Zřejmě to nebylo samo sebou, že tomu bylo právě do této hry. Kreslení byla hra, jež byla svým způsobem znakem pospolitosti, přijímání se. Ze strany Milana, co by letadla, to byl dosti škodolibý zásah do této mírumilovné atmosféry.

III.1.10 Miminko

Chlapci seděli na okenní římse. Jeden z nich byl miminko a ležel druhému v náruči. Ten ho jemně kolébal a utěšoval, ať nepláče. Miminko mírně pofňukávalo. Potom si strčilo do pusy svůj palec jako dudlík a začalo broukat.

Malé zamyšlení:

Herní miminko si ve své roli užívá. Je hýčkáno, konejšeno, na okamžik středem pozornosti jednoho člověka. Miminko je také svou bezmocností zbaveno zodpovědnosti za běh svého života, prostě jenom je. Konejšitel má ve své roli moc, sílu, převahu nad miminkem, ale i velikou zodpovědnost. Oproti jiným hrám, se zde jedná o sílu ochrannou, než soupeřící a destruktivní.

III.1.11 Mlátička

Jedná se o vzájemné provokování dívek a chlapců. Dívky braly chlapcům pomůcky pro hru a nebo jim stoupaly do jejich herního prostoru (zadní část třídy). Chlapci zase dívky plácali po zadku, brali jim určité věci (úkolníčky s tajnými zápisky, penál, průkazku na MHD) a nebo je označili nějakým nepěkným slovem. Škádlení většinou končilo, že dívky honily chlapce a po jejich dopadení jim uštědřily „výprask.“

Malé zamyšlení:

Chlapci a dívky se navzájem dotýkají svých věcí a sami sebe. Pronikají do svých tajemství – chlapci pročítají dívčí tajné zápisky, dívky pronásledují chlapce na chlapecké záchodky. Hrou se nese erotická nálada. Hra přináší bezpečný prostor pro fyzické vybití a příjemnou rozkoš z přesahování hranic.

Přesto, že se vše odehrává na poli hry, a tak by po jejím skončení mělo být špatné zapomenuto, musí si hráči hlídat, aby při svém konání nezašli příliš daleko. Je nutné mít cit pro to, aby rána nebyla doopravdy veliká, aby se při odhalování osobních tajemství nezašlo daleko. Odhadnout, zda není na čase sebráný zápisník již vrátit. To potom by již nebyla hra.

III.1.12 Piškvorky

Zapotřebí je čtverečkovaný papír a dvě tužky

Jeden z hráčů operuje se symbolem kroužku a druhý se symbolem křížku. Střídavě umísťují své symboly do volných políček. K výhře je zapotřebí, aby hráč umístil pět svých symbolů do souvislé kolmé, svislé či šikmé řady. Při tomto snažení však nesmí zapomenout mařit protihráčovy snahy dosáhnout stejného výsledku.

Malé zamyšlení:

Hra vyžaduje přemýšlivost, plánování, spekulování, předvídavost. Právě tyto schopnosti jednotlivých hráčů jsou v této soutěži porovnávány.

Kdybychom si místo čtverečkovaného papíru představili bitevní pole a místo symbolů vojenské pluky, mohlo by se také jednat o bitvu vojenských generálů. Jedná se o pohodlný boj s tužkou v ruce.

III.1.13 Policajti a zloději

Herní plochou byla celá třída a chodba příslušného patra.

Několik hráčů představuje policajty a dva hráči zloděje (*jeden silný a jeden slabý, aby si mohli pomáhat*). Zloději unikají různě po zákoutích školy a schovávají se před policisty. Policie zas organizovaně obsazuje chodby a snaží se zloděje odhalit. V případě odhalení je musí dohonit, *skolit a odtáhnout do třídy*. Zloději se řádně brání a navzájem si pomáhají. Pokud jsou oba zloději úspěšně chyceni, jsou opět puštěni a hra začíná znovu. Pokud je chycen jen jeden ze zlodějí, musí čekat mimo hru, dokud nebude lapen i druhý zloděj.

Malé zamyšlení:

Opět další hra, kde je zapotřebí rychlost, mrštnost, pohotovost, připravenost k fyzickému kontaktu (hráči sebou hodně smýkají, skáčou si na záda, tahají se, přetlačují). Je také nutné se smířit s tím, že cílem celé hry je vlastně mé zničení v dané herní roli.

Ve hře si hráči na základě výběru mohou nasadit jednu ze dvou masek.

Policista - Zastánce pořádku, nositel moci, zástupce vyšších instancí. Má povoleno, dokonce přikázáno, pronásledovat, chytit a zbavit někoho (zlého a špatného) svobody.

Zloděj - Hráč je takto označen jako někdo provinilý, co spáchal něco zavrženíhodného. Je pronásledován a když je lapen, tak je dokonce vyřazen ze hry. Tím se zvyšuje celé napětí pronásledování a skrývání.

III.1.14 Prasátka

Prasátka jsou odrazy slunečních paprsků na stěně, které jsou tam posílány za pomoci lesklých předmětů. Děti toho dosahovaly za pomoci pravítek nebo hodinových sklíček. Prasátka se pouštějí do očí spolužáků, dělají se prasátkové reje na stěně (několik světýlek kolem sebe kmitá nebo se různě honí), odraz je umisťován učiteli na záda, když píše na tabuli,...

Malé zamyšlení:

Nejčastěji se této činnosti věnovaly děti v čase vyučovací hodiny. Prasátka byla rozjařením v táhnoucích se minutách. Děti musí sedět v lavicích, ale pomocí odrazů na stěně se mohou účastnit honiček, vzájemného provokování a škádlení. Tato herní činnost přináší jakési rozvíření klidu a řádu, který vyučovací hodina nastoluje. Kromě jiného jsme opět u známého tématu – škodit si jako ze srandy.

III.1.15 Pravda nebo lež

Hráči sedí v kruhu, mezi nimi leží láhev. Láhev se roztočí. Tomu, na koho ukáže hrdlo lahve, je zbývajícími hráči dáno na výběr: úkol nebo pravda-lež. Úkol se pohybuje v kategorii od fyzických výkonů (dřepy), přes zpěv, až po políbení někoho. Pravda-lež značí, že je hráči něco přisouzeno a on musí sdělit, zda je to pravda či lež. („*Je pravda nebo lež, že miluješ Davida M.?*“) Po splnění všech úkonů se láhev opět roztáčí.

Malé zamyšlení:

Náhoda v podobě láhve určuje, kdo bude úkolován či odhalován. Jsme v moci osudu. Pravidla však hráči umožňují, že se odhalování nemusí podrobit. Místo toho si může zvolit splnění nějakého úkolu.

Hra celkově tvoří jakýsi závěs před realitou. Hráči se pod něj schovají a tam se mohou dotazovat a odpovídat na cokoliv chtějí (svěřit se a pochlubit něčím, s čím by si v běžné realitě nevěděli rady). Hra je zde opět bezpečným prostorem pro ozkoušení si, jak zacházet s intimitou.

III.1.16 Sado maso

Hra je určena pro dva hráče. Hráči se proti sobě postaví s mírně napřaženou jednou rukou. Tuto ruku zatnou v pěst. Úkolem hráče, který začíná, nebo-li vyzyvatele, je klouby na své ruce zasáhnout klouby na ruce soupeře. Útočník má možnost blafovat. Rozmáčkává se, naznačuje úder, ale neudeří. Protihráč mu může na oplátku ztěžovat cíl, jímž jsou jeho klouby, tím, že rukou mírně kmitá dopředu a dozadu a zároveň s ní pootáčí v zápěstí, ale jen do té míry, aby byly klouby kolmo zasažitelné.

Klání probíhá velice rychle. Často je velmi sporné, zda se jednalo o promáchnutí či blafování (u vyzyvatele) nebo o uhnutí či povolené cukání (u soupeře). Tyto situace jsou příležitostmi pro příznivce jednotlivých stran, aby spustili křik a dali se do náruživého dohadování. Párkrát se stalo, že se strany nebyly schopny domluvit a hra skončila. Ale ve většině případů to vypadalo tak, že se hráči nějak v rychlosti domluvili a pokračovali dál. Obecenstvo se ještě chvíli dohadovalo. Posléze křik ustával a opět všichni napnutě sledovali klání.

Malé zamyšlení:

Hráči zde předvádějí obratnost, mrštnost, postřeh a své spekulativní schopnosti (zda hráč udeří či blafuje). Hráči si dále navzájem působí reálnou bolest a reálnou bolest přijímají. Je to jakýsi zápas miniaturizovaný do pěstí.

Jedná se o to, kdo vydrží přes bolestivé zásahy ve hře nejdéle. Vzhledem k tomu můžeme tuto herní činnost připodobnit iniciačním obřadům. Účastníci se navzájem podrobují bolesti a bolest způsobují. Kdo má kuráž do této hry vstoupit a obstojí v ní, je přeci chlap.

III.1.17 Sportovní utkání

Herní pole je umístěno v zadním prostoru třídy. Ze dvou stran je ohraničeno dvěma brankami, další hranici tvoří stěna a tu poslední lavice. Ke hře je zapotřebí něco, co poslouží jako „míč“ – např. láhev či víčko.

Chlapci, rozdělení do dvou družstev, spolu soupeřili v různých sportovních hrách. Těmito hrami byly Fotbal, Hokej, Rugby. Hry byly upraveny. Místo míče sloužila plastická láhev nebo jen její víčko. Hrál se na zemi, rukama, nohama, lezlo se po čtyřech. Hráči se mohli navzájem držet, vystrkovat či vyhazovat z hříště. Cílem každé z těchto her bylo přenést či hodem umístit „míč“ (víčko, láhev, bota,...) na určené místo. Účelem bylo dosáhnout toho dříve, než to provede druhé družstvo.

Hry jsem shrnula pod jeden název, protože si byly velmi podobné. Dokonce se mi někdy zdálo, že během jednoho utkání přecházejí z jedné hry do druhé.

Malé zamyšlení:

Chlapci k popisu této hry použili vyjádření „*bez pravidel*“. Měli tím namysli odklon od klasických pravidel fotbalu, hokeje atd. Pravidla zde přesto jsou. Vymezují herní pole, určují přidělování bodů za umístění „míče“ do branky, dovolují vzájemné odstrkování, skákání na sebe, držení se. Hráči zde potřebují sílu, hbitost, vytrvalost, nebát se jít za svým, ale přitom nezapomínat, že je členem týmu.

Klání dvou týmů připomíná boj dvou vojsk o území a dobře zasazené míče do brány nepřítele jsou dobře umístěnou střelou do pevnosti nepřítele.

III.1.18 Škola

Tato hra neměla určitý počet hráčů. Na Školu si mohl hrát jeden či skupinka žáků. Počet účastníků se někdy během hry měnil. Jediné, co k tomu bylo zapotřebí, byla tabule a křídly.

Jeden hráč: Žák stojí sám u tabule a reaguje na fiktivní příkazy neviditelné učitelky. Vypočítává příklad, píše větu a nepřítomné učitelce vysvětluje, co a jak. Jindy je zase hráč učitelkou a vysvětluje látku nepřítomným žákům. Třetí případ byl, že hráč měnil role dle potřeby. Často tato soliterní činnost přilákala další.

Hra ve skupince bez učitelky měla podobné formy. Větší počet dětí představoval žáky. Herní žáci pracovali na jednom příkladu, který záměrně řešili nesprávně. Někdo napsal výsledek a druhý z hráčů ho začal mazat a přepisovat na další nesprávnou cifru: „*Paň učitelko, paň učitelko, on to má blbě. To má být takhle.*“ Načež se křídly chopí třetí hráč. „*Ne ne, to má být takhle.*“ Děti se u tabule postrkují a smějí. Postava učitelky fyzicky chybí.

Hru, kde už figuruje paní učitelka, není složité si představit. Paní učitelka zadává dětem (dítěti) úkoly a ony je na tabuli řeší. Paní učitelka kolem nich krouží, poklepává si ukazovátkem do dlaně a žáky napomíná; ať stojí rovně, ať to znovu vypočte, přepíše či nakreslí.

Malé zamyšlení:

V této hře se setkáváme s principem „*jakoby*“. Hráči se mohou oblékat do rolí učitelky či žáků.

Role učitelky je zde vykreslená za pomoci vlastností jakými jsou přísnost, neústupnost, vzteklost. Jedná se o vlastnosti, které bychom přisoudili obávané zlé učitelce. Postava učitelky se tak stává postavou zla a moci.

Role žáků nabízí pozice ušlápnuté, vystrašené, jindy zase rozpustilé a autoritu nerespektující. Dle scénáře jsou někdy žáci chváleni jindy peskováni. Žáci se před učitelkou někdy klepou, snaží se úkoly splnit jak nejlépe to jde, ale jak mohou, tak herní učitelku zesměšňují, provokují, dráždí.

Hra nabízí prostor jak si pohrát se strachem s autority, se svou nejistotou, zkusit si neposlechnout a na straně druhé, jaké je to být zlý, nekompromisní a urážející. Vše samozřejmě jako.

III.1.19 Tleskaná

Dívky se posadily proti sobě. Každá zvedla obě ruce a ohnula v lokti. Byly tak v pozici, jakoby se vzdávaly. Ruce měly od sebe vzdáleny na šíři ramen, dlaně byly ve výši očí, otočeny k spoluhráče. Potom každá tleskla. Dalším krokem bylo, že se dotkly jednou rukou křížem navzájem (dívka A pravou rukou na levou ruku dívky B). Potom opět každá tleskla. Následovalo opět křížové dotknutí, ale naopak (dívka A levou rukou na pravou ruku dívky B). Zase tleskly a celá sestava se stále opakovala a pomalu zrychlovala.

Malé zamyšlení:

Postupným přidáváním na rychlosti vykonávané činnosti, na kterou je zapotřebí soustředění, je lidská mysl uváděna v chaos a zmatek. Je nutné strefit se křížem na ruku spoluhráče, pamatovat si pořadí tlesků, nezapomenout, která ruka je na řadě nyní. V tempu, kdy se před očima ruce jen míhají, ztrácíme nad nimi kontrolu a na chvíli se přestáváme orientovat ve všem. Činnost nás pohlcuje, dění kolem pro nás ztrácí absolutně význam. Ztrácíme se s někým ve víru.

III.1.20 Válka

Zapotřebí jsou hrací karty bez žolíků.

Paklík karet je rovnoměrně rozdělen mezi dva hráče. Hráči drží svoji hromádku v dlani, rubem nahoru. Postupně snímají kartu z vrchu a pokládají ji na stůl, aby mohly být porovnány jejich hodnoty. Dvojka je nejnižší a eso nejvyšší. Hráč, jehož karta má vyšší hodnotu než karta soupeře, sebere se stolu vyložené karty a vloží je rubem nahoru do spod svého paklíku. Opět se vynáší. Pokud vynesené karty mají stejné hodnoty, vyloží každý z hráčů další tři a porovnávají se hodnoty posledních karet. Zvítězit by měl ten, komu v ruce nezbude žádná karta.

Malé zamyšlení:

Hnací silou hry je náhoda. Není zapotřebí žádného speciálního umu ani žádných výjimečných schopností. Osud určí, kdo se své karty zbaví a tak se přiblíží vítězství. Štěstěna se usměje jednou na toho, potom na onoho. Jednou je člověk vítěz, podruhé zase poražený. A nikdo neví, co přinese další tah.

Hráč se tak může oddávat soutěži aniž by riskoval svoji pověst. Nemusí zde obhajovat žádné své schopnosti a dovednosti. Pokud se podaří, okolí si řekne: „Tedy, ten má ale štěstí.“ Pokud výsledky budou nevalné, dá se nad tím mávnou rukou a říci: „Osud mi nepřál.“ Je krásné nechat se jen tak táhnout dějem hry a mít jednu naservírovanou pocity libé a potom nelibé a všude kolem tajemno a napětí. Tato hra v sobě skloubila hned tři herní principy: agón, ilinx a samozřejmě aleu.

III.1.21 Videohry

Jednalo se o videohry s tematikou ninji. Hráč za pomoci tlačítek ovládal ninju na displeji. Úkolem ninji bylo přeskakovat z tvárnice na tvárnici, které se na něj ze shora obrazovky posouvaly. Pohyb tvárnice se zrychloval. Pokud ninja nebyl dostatečně rychlý nebo se dostal mezi tvárnice tak, že nemohl vyskočit, sjel s nimi pod dolní okraj obrazovky. To značilo konec hry.

Malé zamyšlení:

Na tuto hru je zapotřebí soustředěnost, pohotovost a orientaci na ploše. Dalším a dalším kolem se hráč zdokonaluje a překonává sám sebe. Z tohoto pohledu funguje hra na agonálním principu. Hra také vtahuje hráče do svého příběhu. Byť hráč sedí na školní chodbě, na okamžik se stává obratným ninjou překonávajícím překážky. Jsou zde prvky principu „jakoby“.

III.1.22 Wrestling

Dva hráči stojící proti sobě představují dva zápasníky. Úkolem je dostat svého soupeře na zem na záda. Může se toho dosáhnout podrážením nohou, smýkáním, přetlačováním. Nejsou povolené rány, tahání za vlasy či skákání na soupeře.

Na regulérnost hry dohlíží rozhodčí. Hbitě poskakuje kolem zmítající se dvojice, komentuje dění, odhání diváky, aby zápasníci měli dostatek prostoru. Při dotyku zad jednoho z hráčů se zemí umě máchne rukou a zařve: „*Jsi KO!*“ Pokud se začne boj mezi zápasníky přesouvat ze světa „jako by“ do reality, zasahují odtrhávači. A jak se tento přesah pozná? „*No, že už to vypadá fakt drsně. Že ho třeba skolí a začne do něj kopat.*“

Malé zamyšlení:

Ani v této hře není výjimkou výbava obratností, hbitostí, síla, spekulování. Je zde apel na práci se svou agresí a silou. Jde o to vyhrát, ale neublížit. Není zde cílem způsobit bolest. Je to jako hra zvířecích mláďat, která se s plným nasazením oddávají boji, ale doopravdy nekoušou a drápky mají zatažené.

Vítězství je dosaženo tehdy, pokud je jeden ze soupeřů položen na záda – tedy donucen ukázat břicho, nechráněnou oblast, a tak pokořen, donucen k oddanosti, poddajnosti a podřízenosti.¹

Tato hra je také velmi přitažlivá pro diváky. Také díky roli rozhodčího se stává malým divadelním představením. Kdo se netroufne na ten litý boj, může se alespoň z divácké lavičky přenést na ring jakoby.

III.2 Kategorizace na základě herních principů

V této podkapitole jednotlivé hry roztřídíme dle herních principů. Ze skupiny her zařazených k jednomu z herních principů dále vytvoříme podskupiny, jejichž společným znakem bude určitá náročnost kladená na hráče vzhledem k dosažení uspokojení dané psychologické potřeby. Zároveň budeme sledovat, zda tato náročnost hry a úspěch či neúspěch v ní, koreluje s pozicí dítěte v hierarchickém uspořádání skupiny (třídy). Budeme si tak zároveň tvořit půdu pro kategorizaci na základě herních interakcí, kterým se budeme věnovat v textu později.

Pro lepší představu celkové herní nabídky jsou všechny hry a jim odpovídající herní kategorie zaznamenány v níže uvedené tabulce č.1. Některé hry jsou charakterizovány jedním herním principem, jiné nesou znaky více kategorií. My budeme

¹ Při hrozcím nebezpečí si chráníme břišní oblast a hlavu. Podíváme-li se do zvířecí říše, zjistíme, že ukázání břicha je velikým gestem i zde. Pes vyzná svou oddanost lehnutím na záda a ukázáním břicha. Pokud se chce pes vyhnout boji, ukáže soupeři břicho. Ukázáním břicha se dává v šanc.

dále s hrou pracovat na základě její převládající charakteristiky, ale tu skutečnost, že hra může být řízena nejenom jedním herním principem, si budeme pro budoucí kapitoly pamatovat.

Tabulka č. 1 – V této tabulce jsou hry rozděleny na základě převládajícího herního principu. Vedlejší principy jsou značeny v závorce.

Hra / Herní princip	Agon	Alea	Ilinx	Mimikry
Baba			(•)	•
Box				•
Flaška		•		
Kdo z koho	•			
Kočkování			•	
Kreslení				•
Krvavá dvacka	•	(•)		
Ksichtíky			•	
Letadlo			(•)	•
Miminko				•
Mlátička			•	
Piškvorky	•			
Policajti a zloději	(•)		(•)	•
Prasátka			•	
Pravda nebo lež		•		
Sado maso	•			
Sportovní utkání	•			
Škola			(•)	•
Tleskaná			•	
Válka	(•)	•		
Videohry	•			(•)
Wrestling	•			(•)

III.2.1 Agón

Agón je soutěž, soupeření, vzájemné porovnávání určitých schopností a dovedností. V těchto hrách se musí hráč spoléhat pouze sám na sebe, na své dovednosti a na svůj um. Aby výsledek boje byl co nejpřesnějším zrcadlem schopností a dovedností jednotlivých aktérů, je zde kladen důraz na rovnost výchozích šancí, vyrovnání vnějších podmínek. To však nebrání hráčům, aby na připravovaný souboj trénovali a zdokonalovali své schopnosti.

Z herního menu do této kategorie zařadíme tyto hry: Kdo z koho, Krvavá dvacka, Piškvorky, Sado maso, Sportovní utkání, Videohry, Wrestling.

Souhrnně můžeme říci, že nejdůležitějšími dovednostmi pro tyto hry jsou rychlost, hbitost, odvaha, umění spekulovat a vytvářet strategie. Je zde kladen důraz na to, že hráč do her vstupuje s repertoárem svých schopností a spoléhá se pouze na svůj um, sám na sebe.

Zaměříme-li se na další specifika jednotlivých her, vytvoří se nám tři podkategorie, které se v sobě liší ve výše zmiňovaných náročnostech (náročnost uspokojení potřeby,

náročnost interakce). Obrazně můžeme hovořit o jakési míře toho, jak jde hráč s kůží na trh vůči skupině.

➤ **Videohry**

Jedná se o boj, ale ne přímý, fyzický, nýbrž zprostředkovaný na obrazovce videoher. V tomto bodě nese v sobě hra mimetické rysy. Díky boji „jakoby“ rána doopravdy nebolí. Nehrozí reálné zranění. Rána uštědřená nevyvolává pocity viny. Za způsobené zranění zde nikdo nenese zodpovědnost. Vše je jenom jako.

Hráč v tomto případě soupeří sám se sebou. Postupně se snaží být v kole následujícím úspěšnější než v kole předešlém. Nedochází zde ke konfrontaci s jinými, ale se sebou samým. Nepotřebuje k tomu druhého.

Chlapec hrající tuto hru občas svůj přístroj půjčil chlapci z vedlejší třídy a porovnávali si potom mezi sebou výsledky – počty bodů uložené v paměti videoher. Nesdíleli spolu průběh hry, nesledovali se při hře.

Hráč si v tomto případě skrýval v ústraní a tam se oddával soutěži. Skrytím svých úspěchů nezískával za ně posun v sociální struktuře skupiny, přicházel o obdiv a ohodnocení v případě úspěchu, ale zase byl ušetřen výsměchu v případě neúspěchu.

➤ **Kdo z koho, Piškvorky**

Také tyto hry nesou svou agonálnost ve fyzicky nenáročném formě. Boj je veden na poli mentálních schopností. Hráči se v přímém kontaktu porovnávají v oblastech rychlosti, paměti, strategického uvažování a technického úsudku.

Těmto hrám se věnují dvojice a vzhledem k nízké dramatičnosti nejsou tyto hry přitažlivé pro diváky. Vše, co se odehrávalo, zůstávalo mezi dvěma. Cenným na těchto hrách bylo užít si příjemnou chvíli a snažit se, abychom ze hry odcházeli naladěni na opětovné setkání (proto někdy nechám soupeře vyhrát, aby pro něj hra neztratila na přitažlivosti).

➤ **Krvavá dvacka, Sado maso, Sportovní utkání, Wrestling**

K těmto hrám je využívána agresivita, ale zároveň je zde apel na to, aby agrese nepřesáhla určitou mez. Jedná se o hry fyzicky náročné, je nutné počítat s bolestí a umět bolest i způsobit, avšak neustále hlídat určitou mez. Kontakt hráčů je přímý, fyzický.

Tyto hry v sobě nesou známky iniciačních rituálů – projít zkouškou, uspět v zápase, podrobit se bolesti, bolest způsobit. Za druhé, tyto hry nejvíce z celé kategorie agónu mají výrazný vliv na sociální hierarchii v dětské skupině. Hry jsou divácky pozorně sledovány a každý úspěch či neúspěch je přísně reflektován. Vše se okamžitě roznese. Pokud hráč drží jednu z předních pozic (vydržel nejvíce ran mincí, je nejlepším bojovníkem), musí toto místo neustále potvrzovat. Musí počítat s vyzyvateli (byť skrytými), kteří by se rádi dostali na jeho post. Hráč vstupuje do her jako individuum, soustředí se na svůj úspěch (či úspěch týmu). Zde není na místě soupeři nadřžovat.

Odmítnout výzvu na účast v této hře a nebo nebýt do některé z těchto her v puštěn jistě negativně odrazí a nebo souvisí s pozicí ve skupině („*To je srab.*“).

III.2.2 Alea

Caillois si toto označení vypůjčil z latinského jazyka, kde funguje jako název pro hru v kostky. A hra v kostky je jedním z typickým představitelů této kategorie. V těchto

hrách nemůže hráč svými dovednostmi ani umem nic ovlivnit. Vše je ponecháno náhodě a osudu - ať ti rozhodnou. Člověk zde je bez vůle. Pasivně se oddává osudu

Z herního menu do této kategorie zařadíme tyto hry: Flaška, Pravda nebo lež, Válka.

Hry v této kategorii zbavují své hráče vůle. Některé více, některé méně. Některé požadují po hráči hazardování se svými tajemstvími a se svou pověstí, kladou různou náročnost na intimitu a jiné nabízejí chvilkovou zábavu. Hráč svými schopnostmi ani umem nemůže dění ovlivnit, základem těchto her je poddat se tomu.

➤ Válka

Název této hry, Válka, by nás mohl odkazovat k boji a zápasu fyzickému, ale ve skutečnosti se jedná o soutěž ve štěstí. Na koho se vícekrát Štěstěna usměje, komu dopřeje dobré karty. Člověk tu vlastně nic neriskuje. Oddává se proudu dění.

Hře se věnovaly zejména dvojice. Ve hře se nemuseli k sobě mnoho intimně přibližovat, dalo se hrát vcelku s každým. Šlo zejména o příjemně strávenou chvíli.

➤ Flaška, Pravda nebo lež

Tyto hry kladou nárok na určité intimní odhalování či podstupování intimních kroků. Hráč musí obratně zacházet se svým já. Spekuluje, kolik toho vyzradit, kolik toho podstoupit. Na jednu stranu se musí chovat tak, aby hru udržel v napětí a byl pro druhé přitažlivým pro tuto hru. Na druhou stranu si musí hlídat, aby zase nepodstoupil mnoho, aby jemu samotnému ve hře nebylo nepříjemně. Musí se umět oddat náhodě. Já to nechtěl, to po mně chtěla ta hra.

Tyto hry umožňují dětem vytvořit bezpečný prostor pro práci s erotikou a intimitou. V těchto hrách si děti zahrávají s oblastí, která se mezi nimi pomalu probouzí a ony prozatím nevědí, co s ní, jak se tím vypořádat.

III.2.3 Ilinx

Hry působící závrať, slastně zmatené vnímání. Cílem těchto herních aktivit je alespoň na chvíli vymazat běžnou realitu z vědomí.

Z herního menu do této kategorie zařadíme tyto hry: Kočkování, Ksichtíky, Mlátička, Prasátka, Tleskaná.

Těmto hrám je společné jedno – *jen prostě blbnout, dělat jakože ze srandy*. Jinými společnými pojmy pro tyto hry by mohly být „provokování“ či „pokoušení“. Děti při těchto hrách provokují sami sebe nebo nepřímo do hry vtahují učitele – musí se činit tak, aby to učitel neviděl. Je zde zahrávání si s přesahováním – co si ještě mohu dovolit, kam až můžu zajít, kdo si troufne více. Takovéto konání je zákonitě provázeno vzrušením a závratí.

➤ Ksichtíky, Prasátka, Tleskaná

Tyto hry jsou založeny na principu přesahování – např. a ještě rychleji, rychleji (Tleskaná), ještě blíž k učiteli, už mě skoro viděl (Prasátka). Děti si v těchto hrách zahrávají s pomyslnou hranicí, kterou neustále posouvají o malý krůček dál a pronikají tak do tajemného a neznámého – až se z toho „hlava zatočí“. Hra je ukončena jakýmsi vyvrcholením závratí v podobě výbuchu smíchu, ztráty koordinace, ale i úlekem z velkého kroku nebo krátkodobou příjemnou únavou ze stále opakujících se úkonů a smíchu. Pro

nové herní kolo je pomyslná hranice posunuta opět na začátek. Např. v Tleskané se začíná od pomalého tempa, Ksichtíky jsou zahájeny pouhým vyplazováním jazyka.

Ksichtíky a Tleskaná byly přitažlivé pro dvojice. Mnohdy se jim věnovaly celou přestávku. Prasátka byla oblíbenou hrou během vyučovací hodiny a věnovala se jí vždy porůznu sestavená skupinka. Společné jim bylo to, že zde šlo o to, hru co nejdéle udržet v proudu a udržet v ní i dobře naladěného spoluhráče. Pomalounku, polehounku, abychom nic nepřehnali.

➤ Kočkování, Mlátička

Zde už není přesahování herním cílem, ale účelným prostředkem. Hráč zde již nepostupuje krůček po krůčku do „zakázaného“ území, ale již promyšleným přesahem vyvolává touženou reakci (např. dívka vběhne na chlapecké záchodky – nenaznačuje, že tam vstoupí, nepřibližuje se pomalu, nezahrává si s provokativním chytáním kliky – a docílí toho, že ji chlapani honí).

Tyto hry jsou náročnější na troufalost. Je tím více kladen tlak na hráče a by přijal bezpečnost herního prostoru a při provokativním výpadku na svou osobu přijmout pravidlo – *to bylo jakože ze srandy*, a neurazit se (např. škádlivý nápis na tabuli). Ale zároveň hlídat i své vstupy, aby nepřešlápl, aby správně četl, že spoluhráč už nepovažuje provokování za vtipné.

III.2.4 Mimikry

V těchto hrách se stává hráč iluzorní postavou. Přijímá tím veškeré vlastnosti, které s k této postavě vážou. Takto nasazená herní maska nám napomáhá osvobodit se od sebe samých. Celá herní činnost se v tomto případě řídí principem „jako by“.

Z herního menu do této kategorie zařadíme tyto hry: Baba, Box, Letadlo, Kreslení, Miminko, Policajti a zloději, Škola.

Tyto hry mají společné to, že se v nich vždy objevuje alespoň jedna z tří níže popsaných rolí. Na jedné straně jsou to podřízení, submisivní, odstrkovaní či bezmocní (např. oběť, zloděj, miminko, žáci) a na straně druhé ti, co jsou nositeli moci, co rozhodují, určují, jsou dospělí (např. rodič, učitelka, baba, policajt). Dále je zde prostor pro ztvárnění sounáležitosti či oddanosti (bodyguardi, kreslíři, hraná skupina žáků,...).

➤ Letadlo

Hráč vstupoval do herního prostoru sám. Okolní reálný svět mizel, stávaly se z něho herní kulisy. Hráč byl takto režisérem veškerého ostatního dění, nikdo mu do příběhu nemohl zasáhnout. Kulisám byla přiřazena role bezmoci a neschopnosti ovlivnit svůj osud.

Hráč svým herním chováním reálný svět občas provokoval. Jeho role pilota byla rolí moci – létá nad vším, má k dispozici ničivou zbraň, okolí destruuje. Nevyžadoval a svým způsobem nepotřeboval ke hře souhlas druhého.

➤ Box, Kreslení, Miminko, Škola

V těchto hrách se také jedná o uplatňování moci a přijímání podřízenosti, ale děje se to v jakési „láskyplné“ atmosféře. V případě Boxu dochází k rychlému přesouvání těchto pozic – jeden je ránu dávající, má sílu a právo udeřit, druhý je ránu přijímající, musí se nastavit. Ale jedná se spíše o laškování než o užívání si moci a síly. Miminko si pro

změnu užívá svoji bezmoc a choulí se k silnému rodiči, který ví a zná. V herní škole zuřící učitel vyvolává v žácích smích a rozjařenost. Podřízenou roli žáka zde provází více pocit bezpečí než ohrožení. Hra Škola a kreslířská činnost dává pocity pospolitosti. Hráči z těchto her odcházejí s pocitem příjemně stráveného času, byli spolu a užili si to.

➤ Baba, Policajti a zloději

Moc, síla, ohrožení, fyzický silový kontakt, možnost vyloučení ze hry. U těchto her si můžeme říct: „Tak tady už o něco jde.“ Tyto hry předpokládají určité vstupní atributy – *ten na to nemá, ten je měkký*. A pokud je hráč do hry přijat, musí se také svými schopnostmi o určité pozice zasloužit. Herní role mají svou hierarchii.

III.3 Kategorizace na základě herních interakčních rovin

V předešlé části jsme pracovali s jednotlivými herními principy. Dále jsme si pro naši potřebu tyto kategorie rozšířili o vnitřní hierarchii her s ohledem na jejich náročnost na hráče v uspokojení dané psychologické potřeby. Určitý způsob zpracování určitého herního principu byl v tomto třídním kolektivu upřednostňován, vyžadován, vyzdvihován a to se odráželo na interakci hráčů uvnitř herního prostoru. Například v agónu byla více upřednostňována oblast fyzického kontaktu než mentální činnosti. Úspěšnost v těchto hrách se potom výrazně odrážela na pozici dítěte v sociální skupině i mimo hru. Můžeme potom hovořit o tom, že děti svým většinovým přístupem k určitým oblastem, tvoří zpětně vyzývací interakční charakter daných her.

Uvedu příklad, zůstaneme v oblasti agónu. Kdyby děti v této třídě v herním světě upřednostňovaly mentální schopnosti nad fyzickými, změnila by se pozice hry Piškvorky. Úspěch v této hře by zajišťoval výhodné postavení v třídním kolektivu, hra by nabrala na divácké přitažlivosti a dětem sedícím proti sobě v ringu by nešlo o příjemně strávenou chvíli, ale o individuální úspěch. Neexistovalo by zde nadržet soupeři. Na druhou stranu by se hře Sado maso věnovaly osamocené dvojice a v rámci toho, abychom si pohráli co nejvíce, by jeden soupeř druhého šetřil. Hry by nabraly jiný vyzývací interakční charakter.

V následujícím textu se seznámíme s třemi odlišnými způsoby interakce, které volily děti v herním prostoru. Zároveň se k nim přiřadím ty hry, ve kterých byl daný typ sociálního setkávání upřednostňován.

III.3.1 Autisticky-zúčastněná interakční rovina

Videohry, Letadlo

Této rovině je vlastní chybně čtená komunikace, nepotřebnost aktivního zúčastnění se druhého, nesdílení společného herního prožitku. Avšak v případě zájmu ze strany hráče, je zde utvořen plán, jak svoji existenci umístit do herního prostoru mezi ostatní. Při zdařeném postupu není herní prostor a herní průběh respektován, ale není zároveň narušován.

Veškeré úspěchy i neúspěchy, příjemné i nepříjemné prožitky zůstávají u hráče. Tato rovina tímto je neproduktivní ve sféře sociálních zisků. Hráč za pomoci těchto her nemá mnoho šancí na vzestup v sociálním žebříčku oblíbenosti či obdivu (nehrozí však ani sestup), nedochází zde k ani k utužování přátelských vztahů.

Hráč je ve svém pojetí jedinou řídicí osobou průběhu hry. Velkou část dění utváří ve své fantazii a okolí o svém pojetí neinformuje.

V těchto hrách hráč nekomunikuje se svým okolím a pokud komunikuje, je to jeho specifickým jazykem. V případě takto autisticky uchopených Videoher komunikuje hráč sám se sebou, se svými předešlými výsledky. Pokud se chce porovnávat s někým druhým, děje se tomu pouze formou čísla uloženého v paměti videoher. Pilot ve hře Letadlo přistupuje ke svému okolí jako ke kulisám. Věci kolem sebe, včetně dětí, vkládá do hry a používá je pouze jako objekty (střílí po nich, přiřazuje je jim nějaké vlastnosti, dělá na ně nálety.) Mimo svět hru je jeho chování čteno jako obtěžování.

Dále bychom sem mohli zařadit nezdařené výzvy ke hře. Dítě se rozhodne např. pro Kočkování. Začne se s vybraným spoluhráčem postrkovat provokovat ho. Druhému se však do hry nechce. První to čte, že ho odmítá „jakoby“, že už je s ním tedy v herním prostoru. Takové nedorozumění může skončit nepříjemnou hádkou a nebo menší rvačkou. První je z toho nešťastný, vždyť si chtěl jenom hrát.

III.3.2 Afiliační interakční rovina

Kdo z koho, Piškvorky, Válka, Ksichtíky, Prasátka, Tleskaná, Box, Kreslení, Miminko, Škola

Při tomto interakčním uchopení her nemusí být hráč speciálně vnitřně ani fyzicky vybaven, nejsou zapotřebí žádné speciální vstupní atributy. Hráč si může vybrat kteroukoliv z těchto her a vstoupit do nich. Není zde ani vnitřní hierarchie herních pozic. Jediné, co dítě vstupující do těchto her na této interakční rovině musí zvládat, je umět být s ostatními. Rozhodující pro tuto roviny je totiž sdílení příjemného prožitku s ostatními spoluhráči, pracovat na vzájemných vztazích, nevybočovat. Je zde zájem, aby hra měla co nejdéle trvání a všem v ní bylo dobře.

Průběh hry nemusí být bouřlivý. Na této rovině často dochází k respektování určitých nedostatků spoluhráčů a k přihlížení k nim (někdy se někomu nadrží, aby měl radost). Hráči by ze hry měli odcházet s pocitem – to nám spolu bylo dobře.

Pobyt uvnitř her je příjemný, ale pozorování zvenku není zvláště zajímavé. Je zde spíše kladen důraz na jakousi kooperaci na dobrém průběhu hry než na projevení svého individua. Sociálním ziskem takto uchopených her je upevnění vtažů uvnitř skupiny, ale nedochází zde k výraznému vlivu na hierarchii v sociálních vztazích.

III.3.3 Iniciačně-potvrzující interakční rovina

Krvavá dvacka, Sado maso, Sportovní utkání, Wrestling, Pravda nebo lež, Mlátička, Kočkování, Baba, Policajti a zloději

Tyto hry patří mezi významné. Účastnilo se jich najednou větší množství hráčů, a když ne přímo, tak alespoň v roli diváka. Divácká atraktivnost zde byla opravdu vysoká.

Vstup do těchto her nebyl otevřen pro každého. Děti, které si tyto hry chtěly užít, musely být zdatné ve čtení herní situace. Herní prostor se často pohyboval na hranici – na hranici opravdové rvačky, na hranici uražení někoho, na hranici drzosti, atd. Na druhou stranu musí být také hráč vybaven citlivostí, aby dokázal odhadnout, pokud je ještě ve hře, musí se hlídat, aby své herní chování nepřehnal – neublížil, neurazil.

Na této úrovni mohou některé z těchto her získat podobu iniciačních rituálů. Hráči se podrobují různým zkouškám.

Dále v této kategorii měly hry určitou vnitřní provázanost. Pokud hráč prošel jednou hrou a byl v ní úspěšný (dobře se zhostil role, měl dobré výsledky), otvíraly se mu dveře v této kategorii do her dalších. Pokud se zaběhlým hráčům zájemce o hru nezdál být dosti zdatný, nebyl do hry vpuštěn, prostě ho odmítli. Na druhou stranu, děti, které se těmto hrám vyhýbaly, mohly být označeny za *sraba*, *dežota* nebo *ten na to nemá*.

Pokud se hráč do těchto her probojoval a získal si zde výhodné místo, musel svoji pozici neustále obhajovat. Příchod nového hráče do skupiny pro něj znamenal výzvu, co kdyby ten druhý byl zdatnější, odvážnější, vtipnější, divácky oblíbenější než on. Hráč musí okolí o své pozici neustále přesvědčovat.

Hry, v nichž je interakce založena na iniciaci a potvrzování rolí mají výrazný vliv na uspořádání sociální struktury ve skupině. Děti úspěšně holdující těmto hrám získávají ve skupině výrazné posty. S těmito vlivnými pozicemi nabývají moci ovlivnit herní menu ve skupině a jejich slovo ohledně výběru hry mívá konečný charakter. Mohou si tak herní menu seskládat z her jim vyhovujících a tak v nich být úspěšný a tím obhajovat svou pozici.

Tato interakční rovina pospolitost ve skupině trhá a nominuje ty oblíbené a úspěšné a potom ty neoblíbené a neúspěšné.

III.4 Shrnutí

Po seznámení se s jednotlivými hrami vyskytujícími se po dobu sledování v pozorované třídě, jsme tyto hry roztřídili na základě herních principů do čtyř kategorií. Kategorie agón je v aktuálním herním zastoupením definována zejména soutěží v oblasti rychlosti, pohotovosti, hbitosti, odvahy, snášení bolesti, spekulace, a to jak na rovině fyzické, tak i mentální. Hry spadající pod označení *alea* pracují převážně s tématem tajemství, jeho odhalováním a sdílením. Oblast *ilinxu* se týká přesahování (kam až je to možné, kam až se dá zajít). Poslední kategorie, *mimikry*, nabízí role v různém pojetí pracující s mocí - moci se podřizující či moc uplatňující. Ale je zde také role loajality a sounáležitosti.

Protože hlavním tématem této práce je interakce, zaměřili jsme se u her také na jejich sociální rovinu. Horizontálně jsme si hry rozdělili na základě vyzývacích interakčních rovin. Dle specifik daných rovin jsme je označili jako rovinu autisticky-zúčastněnou, afiliační a iniciačně-potvrzující. Na vzniku těchto úrovní se svým interakčním přístupem podílely děti samotné. Způsobily to upřednostňováním určitých oblastí a témat.

Na prvním stupni, rovině autisticky-zúčastněné, se jedná o nezdařeně čtenou komunikaci a to jak ze strany aktéra, tak i ze strany spoluhráčů. Celkově na této úrovni aktér mnoho nestojí o aktivní účast druhého, o spoluprožívání herní reality. Okolí je vnímáno jako kulisy. Děti dávající přednost tomuto způsobu bytí s ostatními nejsou kolektivem odmítány, ale ani nijak vyzdvihovány. Může se jednat i o aktivní stranění se přímého kontaktu s druhými.

Druhý stupeň, rovina afiliační, je protkán atmosférou pospolitosti, být s ostatními, pracovat na společném díle. Je brán ohled na prožitek druhého. Respektují se zde nedostatky druhého. Takto pojaté hry mají výrazný vliv na udržení pospolitosti skupiny.

Rovina iniciačně-potvrzující je charakterizována vysokou náročností na udržování hranice mezi hrou a realitou – kdy je to ještě jako a kdy doopravdy. Hry při vstupu hráčů na této úrovni nabírají podobu iniciačních rituálů nebo jejich průběh slouží k potvrzování sociálních rolí. Úspěšnost v těchto hrách výrazně ovlivňuje sociální uspořádání v sociální struktuře dětské skupiny.

Na základě výše uvedených informací můžeme celou skutečnost zachytit pomocí přehledné mřížky. Vertikálně hry rozdělíme na základě psychologických potřeb hráčů, horizontálně dle interakčních rovin. Tuto skutečnost nám ukazuje tabulka č.2. Můžeme si nyní takto mnohem přehledněji popsat herní klima v této třídě a to jak po stránce psychologických potřeb tak i interakčních.

Tabulka č.2 – Herní mřížka pozorované třídy

Herní princip	Agón	Alea	Ilinx	Mimikry
Interakční rovina				
Autisticky-zúčastněná	Videohry			Letadlo
Afiliální	Kdo z koho Piškvorky	Válka	Ksichtíky Prasátka Tleskaná	Box Kreslení Miminko Škola
Iniciačně-potvrzující	Krvavá dvacka Sado maso Sportovní utkání Wrestling	Pravda nebo lež Flaška	Mlátička Kočkování	Baba Policajti a zloději

Postupným nasazováním této mřížky na svět chlapců a svět dívek získáme o těchto dílčích světech strukturovanější informace. Postupně se tak přibližujeme k plastickému vykreslení herní atmosféry v této třídě, která je pro nás důležitým výchozím bodem při mapování motivů dítěte k stranění se setkávání s ostatními.

IV Herní pole

V předešlé kapitole jsme se herním menu zabývali jako jednotným souborem. Realita je však taková, že některé hry jsou preferovány chlapci a jiné dívkami, jsou zde i takové, které dávají prostor pro společná setkávání. Na základě těchto preferencí rozdělíme herní menu na menu chlapecké, dívčí a společné. Popis vlastností těchto jednotlivých herních polí nám pomůže přesněji vykreslit aktuální herní atmosféru v homogenních skupinkách a i v té heterogenní.

IV.1 Chlapecké herní pole

Chlapcům patřila zadní část třídy, která pro ně byla bitevním ringem. Někdy jim prostor nestačil a svou bojovnou energií pokryli nejen třídu, ale celou část chodby příslušného patra.

Chlapci se většinu času přestávek věnovali skupinovým hrám. Jejich nejoblíbenější a tedy nejčastěji hranou byla hra na Babu. Druhé místo bych, na základě pozorování, obsadila hra Sado maso. Třetí místo by patřilo Wrestlingu. Postupem času ztratily tyto hry na přitažlivosti, obsadily nižší příčky oblíbenosti, ale úplně nevymizely. V prvenství je vystřídaly nové hry. Věvodící se stala hra na Policajty a zloděje. Veliké oblíbenosti se také po nějakou dobu těšila Krvavá dvacka.

Chlapecký výběr her vložíme do nám již známe tabulky. Vystoupí nám tak preferované herní principy a typy herních interakcí.

Tabulka č.3 – Celkové herní menu - chlapecké hry zvýrazněny

Herní princip	Agón	Alea	Ilinx	Mimikry
Interakční rovina				
Autisticky-zúčastněná	Videohry			Letadlo
Afiliační	Kdo z koho Piškvorky	Válka	Ksichtfky Prasátka Tleskaná	Box Kreslení Miminko Škola
Iniciačně-potvrzující	Krvavá dvacka Sado maso Sportovní utkání Wrestling	Pravda nebo lež Flaška	Mlátička Kočkování	Baba Policajti a zloději

Podíváme-li se na tabulku č.3, zjistíme, že chlapecký herní svět je pestrý. Výrazně nese známky agónu a mimiker, jisté zastoupení zde má také ilinx a alea. Při pohledu na interakční roviny vidíme, že všechny interakční úrovně zde mají své zastoupení.

Herní mřížka vypovídá o tom, že pro chlapecký svět je důležitá oblast síly, fyzického kontaktu, výdrže bolesti a dále je to téma moci, podřízenosti a loajality. Iniciačně-potvrzující rovina klade důraz na silový fyzický kontakt. Tato témata jsou zpracovávána agonálně a mimeticky. Chlapci se neustále porovnávají, potvrzují své pozice, vyhledávají své stoupence, vstupují s nimi do koalic a slabé jedince ze svých řad vystrkují. Herní zápolení nese v sobě podobu smečky, která se účastní honů a lovů. Na svých cestách mohou zažít vítězství, vyzdvižení, vyjádření oddanosti, ale i pokoření a zradu. Ti na předních příčkách musí svoji pozici neustále obhajovat, utvrzovat ostatní o svých kvalitách a hrdě se stavět výzvám od jiných potenciálních vůdců.

Z oblasti protěžování individuality a natřásání peřiček mají chlapci možnost se stáhnout o stupeň níže. „Vstřícnější“ interakce je umístěna do oblasti náhody, ilinxu a mimetické oblasti, ve které nejsou používány silové prvky. Pozice určité moci a bezmoci se dají užít například nevinou hrou jakou je Miminko. Boje se nemusí vést jen pěstmi, ale může se také zápolit na poli náhody. Pro uvolnění z bojů jsou zde Prasátka, která umožňují nevinné zahrávání si s řádem.

Zhostit se utkání lze i bez přímé konfrontace se spoluhráči či okolím (Videohry). Osamocený vstup do herního pole lze i autistickým stažením se do role pilota.

IV.2 Dívčí herní pole

Dívky postávaly u tabule, posedávaly na radiátorech a na lavicích nebo se ve dvojicích pohybovaly mezi chodbou a třídou. Do svých her často zapojovaly tabuli a křídou. Atmosféra kolem nich byla tichá, poklidná, promísená tajemstvím.

Oproti chlapcům, nedocházelo u dívek k tak viditelné změně herního repertoáru. Zatím, co v páté třídě dávaly dívky přednost provokacím mezi sebou, v šestém ročníku vyhledávaly k tomu chlapce (v tzv. Mlátička – hra společná). Také při kreslení došlo k posunu. Kreslířky ustoupily od postavíček a obličejíčků a přistoupily k různým textům. Tabule si zachovalo v jejich herním světě čestné až posvátné místo.

Tabulka č. 4– Celkové herní menu – dívčí hry zvýrazněny

Herní princip	Agón	Alea	Illinx	Mimikry
Interakční rovina				
Autisticky-zúčastněná	Videohry			Letadlo
Afiliční	Kdo z koho Piškvorky	Válka	Ksichtíky Prasátka Tleskaná	Box Kreslení Miminko Škola
Iniciačně-potvrzující	Krvavá dvacka Sado maso Sportovní utkání Wrestling	Pravda nebo lež Flaška	Mlátička Kočkování	Baba Policajti zloději

Podíváme-li se na tabulku č.4, zjistíme, že dívčí herní svět má oproti chlapeckému chudší menu a je spíše zastoupen mimetickou rovinou a vertigem. Oproti iniciaci a potvrzování je zde upřednostněna afiliace.

Dívčí hry působily spíše jako nějaké formy setkávání. Jako by se jednalo především o vytvoření prostoru, kde by mohly být spolu (Kreslení). Dívčí svět, oproti chlapeckému, neměl tolik potřeby soutěživosti a porovnávání schopností. Dívky volily raději nápodobu, hru na reálný svět, oblékání si rolí (Škola, život pand'uláčků na tabuli). Ve hrách se objevovalo pečování, učení, tvoření vztahů, jejich udržování, vyjadřování sympatií. Protikladem toho byla vždy přítomná závrať. Ať už ze vzájemného škádlení a provokování či ze „škádlení a provokování“ authority. V těchto případech zastoupené učitelem a školou.

Iniciace zde není zastoupena podrobováním se určitým zkouškám, ale určitým rituálním vstupním rejem, společnému oddávání se závratí, provokováním či probouzení ženské síly a energie (Kočkování). Tato činnost měla bezesporu působit na chlapce sváděivě (výskot, nadzvedávání sukní, tisknutí se k sobě). Druhou velikou roli zde hrálo tajemství. Jeho vzájemné odhalování, jeho sdílení, jeho uchování a mnohdy i jeho prozrazení. Dívky se ve svých hrách dříve než chlapci začaly učit pracovat s erotikou a intimitou.

IV.3 Chlapci, dívky a společné herní pole

Seznámili jsme se s hlavními hrami chlapeckého světa. Poté jsme také poznali hry převažující ve světě dívčím. Vyvstává mi tak před očima obraz prehistorické jeskyně. Ženy sedí u ohně a povídají si, prozrazují si svá tajemství, diskutují, pomlouvají se, oddávají se fantaziím. Navštěvují jiné světy pomocí slov. Učí své potomky. Sem tam některá zkrášlí stěny jeskyně obrázkem. Muži, tedy chlapci, pobíhají kolem, loví mamuty nebo se aspoň na tento lov připravují. Porovnávají navzájem své silové schopnosti, vyjadřují si loajálnost. Občas se strhne pře o pozici toho nejsilnějšího.

Nyní je na řadě podívat se, v jakých hrách se tyto dva tábory setkávají. Zprvu se zdálo, že jsou dívky a chlapci od sebe naprosto odděleni. Společně se pouštěli jen do her didaktických řízených učitelem během vyučovacích hodin. Pro vzájemnou hru sebou chlapci a dívky navzájem opovrhovali. Opačná strana pro ně neměla ty pravé vlastnosti.

Po prázdninách, v šestém ročníku, došlo ke změnám nejen ve třídním složení, ale také v herním uspořádání. Oba světy se začaly pomalu prolínat. Děti nalézaly společnou zábavu a sem tam se někdo pokusil vyzkoušet hru druhé strany. Přestávky ovládla hra Mlátička. Začalo se drát ven to, s čím si moc nevěděli rady. Zájem o druhé pohlaví a erotika.

Jak nám ukazuje tabulka č.5 níže, ohledně herních principů si zde každý může přijít na své. Je zde agón, alea, ilinx a své zastoupení má také mimetická rovina. V interakčních rovinách byla upřednostněna afiliace před iniciací a potvrzováním.

Tabulka č.5 – Celkové herní menu – společné hry zvýrazněny

Herní princip	Agón	Alea	Illinx	Mimikry
Interakční rovina				
Autisticky-zúčastněná	Videohry			Letadlo
Afiliální	Kdo z koho Piškvorky	Válka	Ksichtíky Prasátka Tleskaná	Box Kreslení Miminko Škola
Iniciačně-potvrzující	Krvavá dvacka Sado maso Sportovní utkání Wrestling	Pravda nebo lež Flaška	Mlátička Kočkování	Baba Policajti a zloději

Smíšené dvojice se pouštěli do světa her v afiliální rovině. Byl kladen důraz na to, společné setkání si užít, být spolu. Hlavním cílem nebylo ve hře vyniknout, ale jako herní společník nabídnout příjemně strávenou chvíli. Pravidla hry dávají setkání osnovu.

Ve větších herních skupinkách hledali děti potvrzení své přitažlivosti pro druhé pohlaví a přesvědčovali se o tom, jak obstávají v konkurenci ostatních. Pole náhody tvořilo závoj pro první erotické krůčky. Hra tak tvořila alibi, a tudíž nebylo nutné předstírat ošklibání se nad druhým pohlavím (Flaška).

Mlátička v sobě nesla jak znaky vertiga, s kterými jsme se mohli v četné míře setkat v dívčím světě (např. Kočkování), ale byla také obdobou hry ze skupiny na honěnou, které měli své velké zastoupení v chlapeckém herním menu (Baba. Policajti a zloději). Hra se tak stává smíšenou po stránce aktérů, jsou zde chlapci i dívky, ale i po stránce herní atmosféry, jak dívčí, tak i chlapecké. Každopádně hra přináší pocity vzrušení z pronikání do nepoznaných a „zakázaných“ oblastí.

IV.4 Shrnutí

V jakém světě se ocitneme, pokud v této třídě vstoupíme do světa hry. Pokud bychom byli chlapcem a chtěli bychom si mezi ostatními zajistit přijatelnou pozici, otevřel by se před námi svět plný výzev, bojů, soupeření a zápolení. Byl by kladen důraz na práci s agresí – umět ji využít tak akorát. Byli bychom podrobování zkouškám loajlnosti, ale i poslušnosti a podřízenosti. Pokud bychom byli ochotni vzdát se určitých postů, herní svět bychom nemuseli opouštět, i tak bychom zde našli své uplatnění (hry z roviny afiliální a autisticky-zúčastněné).

Dívce by byl nabídnut svět vertiga, tajemství, důvěrností, ale i zrazování. Dívčí herní svět je hodně o vztazích, pracuje s intimitou a odstupem (prozradit tak akorát, přiblížit se tak akorát). Dává přednost afiliaci před iniciací. Dívčí herní oblast neměla své zastoupení v autistickém přístupu ke hrám.²

Nakonec nemůžeme opomenout, že ve věku puberty je svět hry zejména setkáváním dvou pohlaví. Hra je zde tak i bezpečným prostorem pro začínající erotiku.

² Snad je to proto, jak se dozvíme později od jedné z nich, že *si holky moc nehrají*. U dívek bych v tomto případě očekávala únik do fantazie, denní snění. Z venku je tato činnost špatně pozorovatelná.

Herní pravidla tvoří prostor pro tato smíšená setkávání se a dávají celému setkání směr a náplň. Můžeme zde získat osnovu setkání pro dvojici. Můžeme vstoupit do skupinově obsazené hry a vyzkoušet si, jak bychom potenciálně mohli uspět v konkurenčním boji o druhé pohlaví.

Vidíme, že svět hry v této třídě je pestrý. Svou různorodostí a tvárností nabízí nejrozličnější možnosti pohybu a setkávání se. Je na čase přestoupit o stupeň výš a podívat se, jak s touto tvárnou realitou a s životem ve třídě zacházejí některé děti. Poznáme život ve třídě a smysl interakcí ze subjektivního pohledu několika účastníků této skupiny.

V Pohledy jednotlivýma očima

Doposud jsme poznávali život v této třídě z vnějšku. Na základě pozorování a zpracování určitých dat jsme schopni říct, kdo z dětí zaujímá jakou pozici v této třídě. Nyní se podíváme na život v jednotlivých rovinách subjektivně, z pohledu daných dětí samotných. Budeme sledovat, co daná pozice dotyčnému přináší za uspokojení a jaká sebou na druhou stranu nese úskalí. Budeme hledat odpověď, proč je lepší držet se na okraji nebo co je zapotřebí umět, abychom se z okraje mohli přesunout blíže ke středu.

V.1 Na scéně účinkovali

V krátkosti se seznámíme s těmi, kteří se na naší herní scéně pohybovali.³

Chlapecký svět:

David M. byl takový kápo. Bylo to z důvodu, že se pohyboval zejména v centrálních hrách, tedy v hrách, které byli divácky atraktivní. Vrhá se do věcí po hlavě, z her vycházel jako vítěz. Neustále okolí dokazoval, že jeho pozice jsou zasloužené. Svých postů využíval k tomu, že měl důvěru okolí v to, vybrat hru, která se bude právě hrát.

David F. (mnou přezdíváný Ponožka – vysvětleno v textu dále) a Milan byli jeho opakem. Byli spíše stranou herního světa. Milan měl zájem do her se dostat, ale pro jeho neposednost, nesoustředěnost a dětinskost ho chlapci moc nebrali. Také byl někdy jinde než ostatní. Okolí jeho výzvy ke hře nebo jeho pobyt ve hře považovalo za rušivý element. Byl odstrkovaný. David F. se během pátého ročníku věnoval solitérní hře Videohry. V šesté třídě ho zaujala hra Krvavá dvacka. Prošel takto iniciací a otevřel se mu vstup do centrálních her. Bohužel, zastával v nich však role loveného (stejně jako Milan). Nebyla respektována jeho přání vyzkoušet si ve hře jinou roli, byl pouze brán jako vhodná oběť. Jeho nejoblíbenější i tak zůstal boj Ninjů na videohrách.

Ivan a Karel, kteří se neustále snažili vydobýt si v hrách nějaké uznání, byli ostatními označováni za *slabochy a sraby*. Ve hrách z nich byl cítit strach, nedali opravdovou ránu, šetřili se a nebo jim ruka občas více ujela. Neuměli úplně pracovat s citlivou hranicí mezi hrou a skutečností, která byla jako jedna z náročností v iniciačně-potvrzujících hrách.

Jirka a Max byli průměrní hráči. Nevynikali ani nepokulhávali. Hry si užívali. Na svých postech tolik nebazírovali.

---

³ Vynecháme ty děti, které se v pololetí od této třídy oddělily, nebo které se do tohoto kolektivu přistěhovaly. Budeme pracovat pouze s tou skupinou, která spolu setrvala po celou dobu pozorování, kterým jsme mohli věnovat dostatek pozornosti. Pokud se budeme potřebovat zmínit o někom, kdo již ve třídě není nebo je v ní teprve krátce, potřebné informace o tomto člověku budou dodány.

Dívčí svět:

Z dívek byly labužnicemi herního světa byly zejména Adéla H. a Míša Kop. (mnou dále přezdívána Hippie). Každá okusila téměř všechny hry náležící do dívčího světa a všude si uměli zařídit, že o nich bylo vědět. Exhibice, zvláště Míše Kop., jim dělala dobře.

Oproti tomu Adéla P., Simona se pohybovaly po okraji dívčího herního menu. Adéla P. raději než si hrát si někde špitala s Denisou H. Simona zase raději vše z povzdálí sledovala a vše poslouchala. Ve stejné roli pronikala do některých her. Sledovat a poslouchat, to mohla jako pasivní hráčka v Pravda nebo lež.

Verča byla dívka údernice. Takovou učitelku, kterou dokázala ztvárnit ve Škole, by nikdo jako žák jistě potkat nechtěl. V Kočkování byla také zapálenou hráčkou, která někdy nehleděla vpravo ani vlevo. Uměla se do rolí položit s vervou.

Denisa H., Kristýna a Míša K. byly takovými řadovými hráčkami. V ničem nevynikali ani nezaostávali.

V případě Denisy D. více než dívčí hry zajímali chlapci a vše kolem lásek. Vyprávění o chlapcích a o telenovelách věnovala spoustu času. Svět fantazie, tedy mimetická rovina, byl jejím častým pobyt.

Smíšený svět:

Smíšené hry, to nebylo nic pro Davida F.(alias Ponožku), pro Ivana, Adélu H. Nenadchli je párové souboje, ani skupinové odhalování a pronásledování. Oblast potkávání s druhým pohlavím je buď ještě nezajímala nebo jim stud bránil vstoupit a nepomohl tomu ani bezpečný svět hry.

O Karlovi, Denise D. a Kristýně zase může říct, že si rádi užili hru s druhým v páru. Není nad to se spolu schoulit nad papír nebo se navzájem pobavit a zasmát.

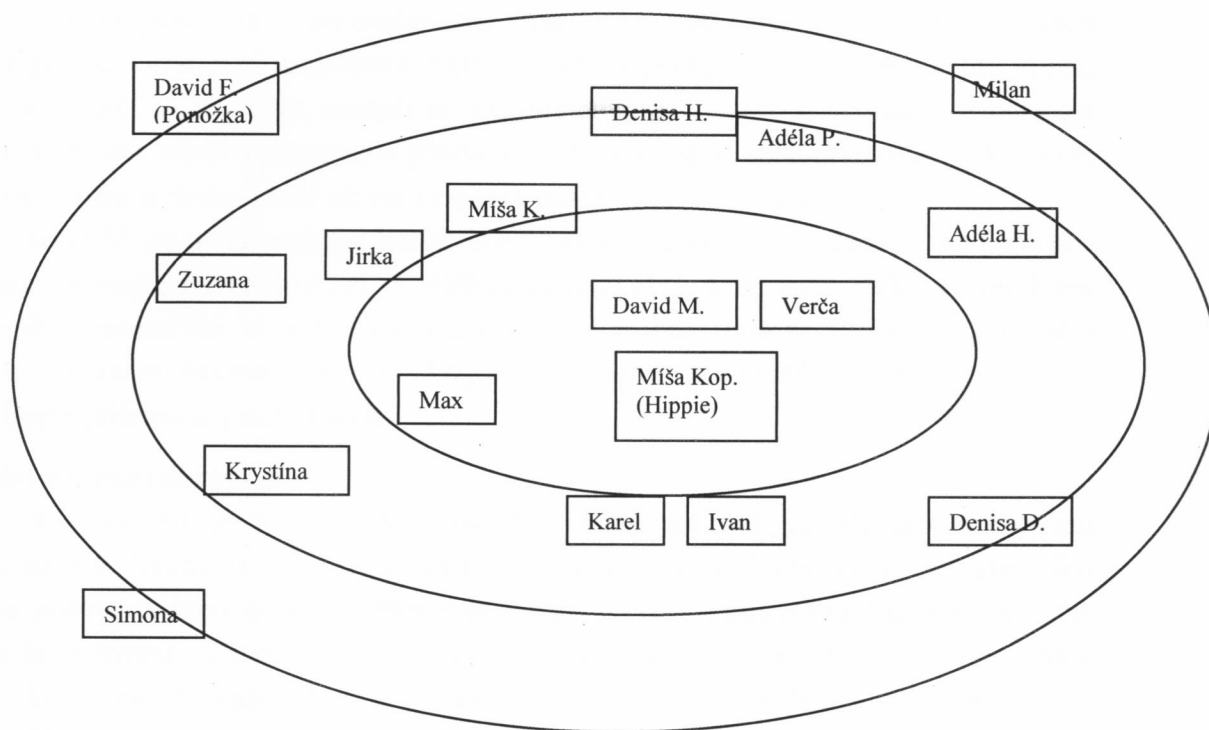
David M., Jirka, Míša K. a Míša Kop. (Hippie) se zase s oblibou vrhali zásadně do hromadného intimního odhalování, sbližování a pronásledování.

Denisa H. se spokojila pouze s vertigem spojeným s pronásledováním a přesahováním určitých fyzických hranic. O to samé se také pokoušel Milan, v provokování byl mistr, ale pro dívky nebyl někdy dost atraktivní objekt k hernímu pronásledování. Simona se zase pro změnu ráda zamíchala do hloučku pronásledovatelek a nechávala se unášet dějem než by byla sama jeho aktérem (Mlátička).

Max, Adéla P. a Verča patřili mezi ty gurmány, kteří se rádi vrhli do kolektivního víru, ale neodmítli ani intimitu párové hry.

Pro lepší přehlednost si výše zmíněné informace graficky znázorníme. Ve středu elips jsou umístěny ty děti, které vyhledávaly kontakt s ostatními, často vstupovaly do her. Směrem ven jsou umístovány děti na základě klesající míry jejich zapojení do kolektivního dění.

Obrázek č.2 – Grafické rozdělení dětí – míra zapojení se do dění

V.2 Kdo bude v hlavních rolích?

To byli naši účinkující. Nyní je na řadě z těch všech vybrat několik, kteří nám pomohou svým subjektivním pohledem svět her a vzájemných interakcí zplastičit.

Rozdělíme děti do skupin na základě preferovaných interakčních rovin. Tuto skutečnost nám přehledně ukazuje tabulka č.6 A z každé skupiny vybereme zástupce, kteří nám pomohou nahlédnout na život ve třídě.

Toto rozdělení je pro nás důležité z toho důvodu, že nám dotazovaní žáci v rozhovoru prozradí, jak se svou potřebou způsobu setkávání se s ostatními nakládají.

Tabulka č. 6 – Rozdělení dětí na základě preferované herní interakční roviny

Iniciačně-potvrzující rovina	David M., Max Míša K., Verča, Míša Kop.(Hippie)
Afiliální rovina	Jirka, Ivan, Karel, Adéla P., Krystína, Denisa H., Denisa D., Adéla H, Zuzana
Autisticky-zúčastněná rovina	David F. (Ponožka), Milan Simona

Iniciačně-potvrzující interakční rovina:

Tyto děti jsou výraznými osobnostmi třídního herního světa. Vybírají hry, ve hrách si vybírají role, vybírají si spoluhráče. Sklízí často úspěch, jsou to ti silní, rychlí, vtipní, ví jak na to, umí organizovat, nestydí se, exhibicionizují, ... Jsou si vědomi své pozice a neustále musí své okolí o této pozici přesvědčovat a také sami sebe utvrzovat. Díky svým herním kvalitám si mohou také užívat výsostné postavení i mimo hru.

David M. se nerad vzdával holdů, které zažíval ve hře a hru velmi nerad opouštěl. Potřebou pobývat ve světě hry byl ve třídě nepřekonatelný. Míša Kop. Byla dívkou, která si to uměla srovnat jak ve světě hry, tak i v běžné realitě. Byla to dívka, která netrpěla žádnými zábranami (oproti dětem na okraji). A protože dívky raději vše dělají ve dvojici, tak k Hippie přibereme ještě Míšu K.

Afiliční interakční rovina:

Tato skupina je tvořena skupinou dětí, které celkově ve hře nevynikaly ani nepokulhávaly. Někde se jim prostě dařilo lépe a jinde více. Vybíraly si hry, které jim aktuálně sednou, a které se užijí. Některé se snažily o posty a získat výlučné postavení, ale neměly tu správnou výbavu a nebo hry neodpovídaly jejich schopnostem. Jiné vstupovaly do her, které podněcovaly k boji o pozice, ale setrvaly v rolích loajality a snažili se dobrý průběh hry.

Z této skupinky jsem nakonec vybrala Jirku, který si své posty užíval v závodním plavání a hra ve třídě pro něj byla příjemně stráveným časem. Byl ukázkovým příkladem hráče vstupujícím do hry kvůli setkání se s druhými lidmi. V případě potřeby si uměl pro sebe vytvořit roli. Dále potom Adélu P. a Denisu H., pro které bylo přednější jejich špitání než mít věhlasné jméno. Z dané skupinky dívek byli verbálně nejschopnější.

Autisticky-zúčastněná interakční rovina:

Na samém kraji jsou děti, které do světa hry mnoho nepronikaly. Simona rej a dění kolem sebe pozorovala. Podobná role jí odpovídala i ve světě hry. Občas se k nějakému hloučku přidružila, napnula uši, oči dokořán a nechávala se vést. David F. raději volil solitérní hry někde v koutku. Pokud se rozhodl pro vstup do hry, děti ho přijaly, ale role, které ve hře získal byli víceméně submisivní, pronásledované a lovené. Milan stál velmi o to si s ostatními hrát, ale nedařilo se mu najít ten správný jazyk. Byl to takový malý provokatér.

Z této kategorie si vybereme Simonu a Davida F. Oproti Milanovi měli dveře do světa hry i mezi ostatní děti otevřené, ale oni této možnosti mnoho nevyužívali.

V.3 Mezi námi kluky

V.3.1 David M.⁴

V loňském roce seděl David M. s Vojtou (ze třídy na přelomu školních roků odešel) v první lavici. Tato dvojice měla na starosti různé rozruchy pro pobavení třídy. Spolu s Maxem byli aktéry her a na jejich rozhodnutí závisela změna herního repertoáru. Po odchodu Vojty si David M. za parťáka vybral nově příchozího Lád'u, jinak dětmi přezdívaného Mr.Kuna⁵, a opět dál se držel ve své vévodící pozici. I když, jako tomu bylo v případě Vojty, tak i Mr. Kuna byl více ten, kdo určuje, udává tón a běh věcí.

Pro Davida M. byl svět hry místem jeho lesku a slávy. Na této své pozici velmi lpěl a snažil se ji udržet všemi možnými způsoby - i za cenu, že by hra už nebyla hrou.

Při našem rozhovoru David M. působil velmi egoisticky. Náruživě vyprávěl, co se všechno ve třídě děje, ale nejvíce o bitkách a průšvících. Velmi rád se uváděl jako hlavní aktér. Vychvaloval se. Označil se za hlavní postavu, která je schopna strhnout chod her. Za postavu, za kterou jdou lidi. Za toho, kdo je autorem některých her. Působil, že se cítí velmi kompetentní zasvěcovat mě do herního folklóru jejich třídy. Bez další výzvy mi vysvětloval pravidla her, někdy dokonce přidal názornou ukázkou. Přicházel s vlastními nápady, asociace se mu do hlavy samy jen hrnuly. O jiných tématech, například jak by se mohli cítit spolužáci nepřijímání kolektivem, mluvil opovržlivě, unuděně, bez zájmu.

Podle Davida M. je život ve škole smysluplný pouze během přestávek. Tehdy se děje to nejpoctatnější – hrají se hry, blbne se, provokují se holky. Vyučovací hodiny jsou vesměs nudná záležitost. Během hodin se může spát, povídat, blbnout, poslouchat walkmana, posílat psaníčka. Hra a dívky, to byla stěžejní témata Davida M.

Svět dívek, na základě jeho vyprávění, můžeme vidět chvíli tak, a potom zase jinak. David M. neví, jak se k tomuto zvláštnímu světu postavit. Co od něj čekat? Jak s ním zacházet? Neví, co si on jako bojovník a drsňák, vůbec může dovolit na veřejnosti v těchto otázkách odhalovat a zveřejňovat. A v jakém vztahu vlastně je mužská síla a ženy? Ještě, že zde je svět hry, který tvoří osnovu pro setkání a umožňuje ozkoušení různých rolí.

Na jednu stranu jsou holky *blbý a nejsou vůbec hezký*. Nechápe, proč by je měli brát do hry. *Ony si stejně nehrajou, nic nevydrží a baví se tak leda o telenovelách*. To je pravda. Co s nimi? Proč se o nich vůbec bavit? Byl nevrlý. Cítila jsem z něj, jak už mi chce zase vyprávět o nějaké drsné hře. Při pohledu touto optikou na svět dívek vyzdvihoval svůj chlapecký svět. Vyniká tak protiklad jemného, slabého, nudného, dívčího světa, plného romantických rozhovorů a světa kluků, v němž se mísí bolest, napětí, lov, boj, *zrasené klouby*, nebýt měkký, vydržet.

Potom se najednou objevil skok a z dívek se staly drsné bojovnice. „*Vytrhaj nám půlku vlasů... dávaj nám facky, zkopou nás a pak zas odejdou do lavice... z ničeho nic přijde a narve mi koleno do páteře...*“ Co se nám stalo s bojovným duchem? Nyní je nám

⁴ Rozhovor viz příloha č.1.

⁵ Jednalo se o drobného chlapce, který do této třídy propadl z vyššího ročníku. Svým propracovaným zevnějškem (obarvené vlasy, rozkrok riflí u kolen, řemínky na rukou, řetízky vedoucí od pasu ke kapsám) a obhroublým chováním si rychle zjednal mezi chlapci respekt.

pro změnu prezentován svět slabých, bezbranných, zranitelných chlapců, napadaných mocnými, silnými dívkami. Snaží se tak říct, že oni kluci jsou sice silní, drsní, vydrží, na což ukazuje popisem her, ale jsou také jemní, galantní (oni jim ty rány nevrátí – dívku neuhodí) a svým způsobem zranitelní.

V neposlední řadě jsou dívky vnímány eroticky. Chlapci je „plácají po zadku“, jsou pro ně objekty provokování a škádlení. Chtějí, aby je dívky honily, chtějí být s nimi v interakci. Prozrazuje tedy na sebe, že už pomalu začíná být mužem. Zajímají ho dívky a dokonce - „*Starší jsou lepší.*“

Vidíme, že pro agonální hry nejsou dívky tím pravým soupeřem. Poměrování s holkou, byť by bylo vítězné, nemá tolik utvrzující charakter kapitánské pozice, o kterou David M. stojí. A hlavně, *kluci se s holkami neperou.* Ale takové herní pole, které by mohlo sloužit k ukázání Davidovy přitažlivosti, jeho vyhodnocení jako toho nejžádanějšího (Mlátička – dívky ho budou nejvíce honit a bít, nechají si od něho líbit největší drzosti, jakými může být např. plácání po zadku), to je jiná.

Se slovem „hra“ se často v jeho podání pojí pojmy jako *drsný, bez pravidel, vydržet, mohli jsme se mlátit, zmydlili jsme se.* Ve všech hrách figuruje bolest a někdy je poměření v její výdrži tím hlavním, o co v jeho oblíbených hrách běží (Sado-maso, Krvavá dvacka). Odlišný typ her mu připadal trapný a nesmyslný. Také své spolužáky-kluky hodnotí z hlediska jejich schopností a dovedností využitelných pro tento typ her (*silný, slabý, pomalý, rychlý, měkký*). Nezamýšlí se nad svými spolužáky a možnými kamarády z jiného hlediska. Jen, aby zvládl drsné hry a je to kvalitní člověk. Když to nezvládne, má jiné zájmy, je *divnej, blbej, je to srab, debil, dežot.*

Neustálé porovnávání. To byl jeho svět. Vstoupit do hry jako do místa vzájemného setkání nebylo pro Davida M. moc přitažlivé. Pohyboval se zejména ve hrách náležejících do iniciačně-potvrzující roviny. A pokud hra měla jiný interakční vyzývavý charakter, povětšinou ho nerespektoval. Hra po něj byla důležitým místem zpětné vazby, skrze hru si získával informace, jak si stojí, jak ho lidé kolem berou. Tvárný svět hry umožňoval, že ho lidé brali tak, jak on chtěl. V mimetických hrách se zásadně zhostil pouze rolí vůdců, pronásledovatelů, prostě těch silných. Vždy se snažil jít o krok dál než ostatní, vždy všechny překonat. Nevstoupil by do hry, kdyby měl selhat, zůstat na okraji. A pokud se snad stalo, že hra neprobíhala podle jeho představ, tak přeci o nic nejde, je to hra.

A přestože hra je hra, není mu v ní dobře v podřazené roli. Málokdy je ve hře zlodějem. Tedy postavou, která je pronásledována, ulovena a odvečena. Je to v samotném principu hry. Zloděj vyhrát nemůže. Je loven tak dlouho, dokud není chycen. Tato pozice mu mnoho nevyhovovala.

Nemohu se u něj ubránit domněnce, že se v jeho případě, spíše než o hru, jedná o jakousi činnost zvedající sebevědomí, potvrzující sílu a autoritu. Záměrně místo pojmu „hra“ používám pojem „činnost“. Z Davidova vyprávění nabývám totiž podezření, že podmínky hry se neupravují ke zvýšení dramatičnosti, k zamlžení jejího vyústění (kdo asi vyhraje?)⁶. Ale je tomu naopak. Herní realita je zpracována tak, aby byla zvýšena pravděpodobnost, že soutěž skončí přepokládaným skórem. David M. mluvil o *slabším* a

⁶ Jednou ze základních vlastností hry je, že „pochybnost o vyústění hry musí zůstat do konce zachována.“ (Caillois, 1998, s.29)

silnějším družstvu v Rugby. Ve hře na Policajty a zloděje je dosazován silný a slabý zloděj - podle toho, jak si chtějí hru užít.

David M. se vykresluje jako silná a vůdčí osobnost. Před svým okolím se snaží vypadat jako drsňák, který se jen tak něčeho nezalekne, strach je pro něj nepoznaným. Umí využít tvárného světa hry a utíká do něj před svou jemností a nedokonalostí. V bezpečném světě hry je hrdina, bojovník, macho. Se vším si ví rady, nepřekonatelné překážky se mohou upravit na překonatelné. Čeká ho tam vítězství. Je to svět jen „jako“ a i ten boj je „přítelskej“. Ze své pozice si může navolit herní menu tak, aby uspokojovalo jeho agonální potřeby. Může si také určit soupeře tak, aby uspokojil svou potřebu vyhrávat a utvrdil se tak ve své výlučnosti.

Hra svojí tvárností byla pro něj velmi důležitá. Běžnost reality ho nelákala. Tam se mu moc nelíbilo. Pokud se jednalo o nějaké závažné rozhodnutí, o momentální soustředění, unikal zpět do hry. Rád prováděl různé nezbednosti a strhával na sebe pozornost. Do debat neuměl přispět s ničím konstruktivním. Ať už se například jednalo o volbu kina, zvolení způsobu dopravy na školní výlet, řešení přestupků či spor, zda bude ve třídě kanape či ne. Běžnost života ho moc nezajímala, nebyla tolik přitažlivá jako svět hry.

Realita je krutá. Každý čin přináší důsledky. Potkává se tu se svou nedokonalostí, se svými slabostmi a strachy. Jako malý obyčejný kluk se například bojí injekcí. Ve světě hry vydrží rány mincí až do krve. Možná, kdyby se utvořila soutěž, kdo vydrží více injekcí nebo kdo snese tlustší jehlu, jeho macho by si s touto bolestí vědělo rady. Strach by zmizel. Jeho vychloubání je potom jen vzpomínkovou formou na jeho slavné časy ve světě hry.

I když život na herním výslunní není také tak sladký, jak by se na první pohled mohlo zdát. Agonálnost hry přestupuje své hranice a proniká Davidovi M. do jeho běžné reality. Neustále si musí hlídat možné soupeře v boji o vůdčí pozici. A tam, kde vidí, že by boj neskončil v jeho prospěch, strategicky volí takové postupy, aby mohl zaujímat alespoň kousíček pomyslného trůnu. Obětuje z části své vlastní já a ztotožňuje se s tím, který má podle něj tu vysněnou vůdčí pozici. Dívky to vystihly slovy „*on se po Kunovi pořád opičí*.“ Jeho skutečná role ve třídě je nakonec asi takový pobočník velitele. Jako se minulý rok držel Vojty, letos se drží Mr.Kuny, který stačil ve velmi krátkém čase třídu ovládnout. Přestože zde byl nový, na upevnění pozice mu stačil jeden měsíc.

David M. během rozhovoru působil, že je Mr.Kunou naprosto fascinován. Mr.Kuna vymyslel hru Krvavá dvacka, *na kterou si každý netroufne*. David M. dále s nadšením popisoval, jak byl Mr.Kunou do této hry zasvěcen. *Také je zkazil – jsou drzí na učitelku, hází na ní vlaštovky*, ale mluví o tom, jako by jim byly otevřeny oči. Mr.Kuna v realitě vlastnil ty vlastnosti, pro které si David .M. musí chodit do světa hry.

Tento chlapec uměl tvárný svět hry využít pro uspokojování své potřeby být silný a nezdolatelný. V těchto rolích uměl být autentický a důvěryhodný, byli to role psané mu na tělo. Svou přesvědčivostí dokázal navodit důvěryhodnou herní atmosféru a strhnout do hry tak i ostatní. Z úspěchu ve hře potom těžil i v běžné realitě – získal prestižní postavení, obdiv a oblíbenost. Z této pozice měl pravomoc volit herní menu, tedy hry pro sebe. Daní

za to vše mu bylo, že svět hry a získaná pozice byly natolik opojné, že z něj nechtěl vystoupit. Stal se obětí své potřeby vyhrávat, která začala prosakovat i do běžné reality.⁷

V.3.2 Jirka⁸

Jirka byl taková zvláštní postava. V hodinách působil jako klidný, mírný a tichý chlapec. Zadané úkoly měl vypracované mezi prvními, potom jen seděl a díval se do prázdna. Často měl správně napsané i testy, takže zatímco ostatní spolužáci pracovali na jejich opravě, tak opět seděl a hleděl do prázdna.

Zato o přestávce, jak se lidově říká, „s ním šili všichni čerti“. Viděla jsem ho účastnit se protěžované hry Babu, ale i v jiných hrách uměl najít uplatnění. Dokázal si pro sebe utvořit vhodnou roli nebo herní záležitost prožíval z pozice diváka.

Spolužáci se o něm často zmiňovali, a to ve smyslu, že u toho byl a tamtoho se účastnil. Žádná bližší specifikace. Jirka prostě byl.

Oproti Davidovi M., který při rozhovoru živě gestikuloval, pracoval s hlasem a mimikou, byl prostě samá energie, působil Jirka nervózněji. Chvillemi se mírně červenal. Pohledem tékal po místnosti. Snad jen, když mluvil o dívkách, objevovala se mu v očích jiskra a jako by se rozhýbal. Přicházel s tématy, kterými mi unikal mimo školu nebo se oklikou vracel k dívkám. Jinak na mne působil jako zkoušený žák, který sice umí, ale vnitřně se ho to netýká, jde to mimo něj. David M., ten byl v tom, ten si naše povídání užíval.

Podle Jirky se ve škole nic moc neděje. Přestávkové činnosti by se daly shrnout v jednu jedinou - být s holkami (*honit se s nimi*, *provokovat je*, *společně blbnout*). Zkoušela jsem mu tedy vyjmenovávat hry, o kterých jsem od Davida M. věděla, že právě běží, jsou aktuální v herním repertoáru. Ke každé něco řekl. Vypadalo to, že se jich sice účastní, ale asi mu nebyly takovým emočním uspokojením, aby je držel aktivně v paměti. Zato ty dívky. Ty byly snad jediným důvodem, proč chodil do školy („*I když mě to tu baví, protože jsou tady holky*“).

Dívčí svět ho velice přitahoval. Vadilo mu, že *jsou takové při sobě*. Chtěl do tohoto zajímavého světa pronikat, odhalovat ho, poznávat. Dělal tak alespoň odhalováním jejich tajných zápisků v úkolničcích. Chtěl vědět jak uvažují a možná, i jak smýšlejí o něm. Ale přesto ve společném herním světě s dívkami dával přednost afiliaci před svým vyzdvihováním a pátráním, jak na tom u dívek je. Stál o jejich přátelství („*My by jsme se s holkama i bavili, ale holky jsou takový při sobě*“), a kdo ví, třeba i o víc („*Já nedostávám moc psaníčka*“, *smutně*). Není potom divu, že „*Hra, to je pobavit se. Blbnout s holkama*.“ Stručně a výstižně. Hra je pro něj prostorem erotického setkávání s dívkami. Pod rouškou hry, mlácení a honění se mu daří být s dívkami, sdílet s nimi společný čas, dotýkat se jejich světa.

Hra není jen místem setkávání s dívkami, ale místem setkávání s ostatními vůbec. Povídání ho moc nebaví, či se mu v této činnosti nedaří, ale chce být mezi lidmi,

⁷ Smutné na příběhu Davida však je to, že jeho silná potřeba sebepotvrzování nezůstala nakonec pouze ve hře. Postupem času hranice hry vymizely a David se stal iniciátorem šikany. Obdiv a oblíbenost vystřídal strach – pocit, který měl dříve rád u svých herních obětí a zároveň pocit, kterému se sám vyhýbal.

⁸ Rozhovor viz příloha č. 2.

v interakci s nimi. Chce být všude. Strašně ho rozčiluje, když někam nemůže (*Holky jsou tak pospolu*). Ale je to o tom, že ho tam nechťejí pustit či on to neumí? Jaké jiné možnosti mu zbývají, když se neumí napojit skrze rozhovor? Společná činnost a tou je zde hra. Nevstupuje do soupeřivých her, kde by musel být opět sám za sebe, proti někomu. Byli by tím oddělení. Ve hrách, byť vyzívající k iniciačně-potvrzující interakci, se této interakci zásadně vyhýbal.

Ve Zlodějích jsou spolupracující honící skupina. V Rugby a ve Fotbale jsou to soupeřící družstva, v kterých je zapotřebí spolupráce, aby bylo dosaženo vítězství. Do Wrestlingu, kde se v ringu utkávají muž proti muži, vstupuje jako rozhodčí. Není proti nikomu, není s nikým, je součástí představení. Krvavá dvacka? Tam je každý proti každému, každý s každým, všichni proti jednomu. Záleží, jak padne mince. Je vidět, že si každou hru můžeme každý uchopit podle svých potřeb a přání. Jirka uchopuje hru tak, aby si v ní užil pospolitost s ostatními.

Hra je dále místem odpočinku. V běžném životě se drží pravidel. V hodinách nevyrušuje, řádně se na ně připravuje, soustředí se na své výkony. Ve volném čase se věnuje závodně plavání. Pravidelné tréninky sebou přinášejí opět soustředění, řád, disciplínu. Pokud chce mít výsledky, na tréninky musí, i když se mu zrovna nechce. Naopak je tomu ve hře. Tam je povoleno vše ve prospěch zábavy. Když se chce, tak je třeba povoleno vzít *ve fotbale míč rukama a hraje se to jako přehazovaná*. Proto si Jirka nevybírám spoluhráče podle síly, ale podle zápalu. Nejde mu o to vyhrát, něco si dokázat (to vlastně dělá v životě, mimo hru), chce se pobavit. Proto by partner pro hru měl být *sportovní, neměl by být unuděný, někde schovaný, pořád si povídat nebo být stále v lavici*.

Ve srovnání s Davidem M., jako by postrádal touhu po potvrzení své mužské síly a autority. „*Že to bolí, tak hraje různé hry*.“ Jako by řekl - no co, v šachu jde o to a tady zase o tohle. Žádná drsnost, žádné machrování. Vnitřní uspokojení klukům nemusí přinášet jenom pocit fyzické síly, ale i prostě být s ostatními.

Jirka je týmový hráč. Nese zodpovědnost za celou skupinu („*Ale když si ublížíme, tak je to na nás na všechny, kdo v tom kole byli... Všichni za jednoho*.“). Nemá však takové charisma jako David M., aby ostatní jeho empatii a pečovatelský ohodnotili výrazným posunem na žebříčku pozic. Snad to není ani v jeho strategii, zaujmout vedoucí místo ve skupině. Třída není pro něj jediným místem, kde tráví většinu času. Druhým místem je jeho plavecký tým. Pohybuje se mezi dvěma skupinami. Obě vyžadují určitou energii a čas.

Jirka byl vybaven sociálními dovednostmi, které mu umožňovaly začlenit se do jakékoliv aktivity. Názorným příkladem je hra Wrestling (iniciačně-potvrzující vyzývací charakter), kde si pro sebe pohotově vytvořil postavu rozhodčího (zapojil se afiliačně). Hru tím nenarušil a dokonce jí přidal na dramatickosti pro diváky. Jeho postava je ve hře sice postradatelná, ale když je přítomen, každý potom ví, že Jirka tam prostě byl. Umí se zviditelnit. Ale ne zas natolik, jako to uměl David M. Jirkovi jeho přístup k ostatním nevytvořil ve skupině takovou pozici, která by byla výlučná a opěvovaná.

V.3.3 Ponožka (David F.)⁹

Z řad chlapců jsem jako posledního o rozhovor požádala Davida F., mnou přezdívaného Ponožka. Přezdívku jsem zvolila pro lepší orientaci, protože se v této třídě setkali dva Davidové (David M a David F.). Za druhé, právě ponožky byly Davidovým výrazným znakem. Ve třídě všichni hleděli na svůj image a značkové džíny byly jedním z atributů, jak si udržet dobrou pozici ve třídním kolektivu. David F. na to nebral ohled, věčně chodil bez přezůvek. Ponožky měl stažené pod kotníky, čehož následkem byly plandavé špičky. Přestože o důležitosti vzhledu věděl, působil, že o něj nedbá. („*Vono de docela vo to oblečení, prostě, ..., když někdo, já nevím, neměl džíny, tak mu začal nadávat, že je santus.*“)

Stejnou netečností, s jakou se choval ke svému vzhledu, působil i vůči dění ve třídě. Pohyboval se šouravým krokem mezi lavicemi s walkmanem na uších nebo seděl na svém místě, zcela ponořen do videoher. Párkrát jsem ho také zahlédla sedět na žíněnkách na chodbě s chlapcem z paralelní třídy, jak spolu hrají videohry. Hráo s ostatními spolužáky se moc nevěnoval. Občas se zúčastnil hry na Babu, ale po chvíli z jeho tváře nadšení zmizelo. Běh se změnil v chůzi a šel se věnovat něčemu jinému. V šestém ročníku ho bylo v interakci s ostatními spolužáky v herním světě vidět častěji. Zapojil se do Sportovních utkání, občas se ozkoušel v Krvavé dvacce a nebo ztvárňoval zloděje v Policajti a zloději.

Při rozhovoru se vrtěl, poposedával, lehal si na lavici a někdy se po ní klouzal. Oproti Davidovi M. a Jirkovi nebyl spontánní. Odpovědi nerozvíjel. Nepřicházel s vlastními tématy. Při tématech, která mu byla nepříjemná či ho nebavila, schovával tvář mezi ruce nebo se z poloviny těla vykláněl za lavici, abych na něj neviděla. Nevítanými oblastmi mu byly dívky a vše spojeno s nimi. Dále pak něco, co se jen trochu dotýkalo dětského světa. Naopak ožíval, když mluvil o tom, jak to mezi nimi kluky chodí a o počtích z určitých her.

Uspořádání ve třídě, tak jako většina, vnímal odděleně na kluky a holky. Zatím, co ostatní, chlapci i dívky, projevovali lítost nad tím, že vztahy mezi nimi nejsou vřelejší, Ponožkovi to bylo jedno. (Já: „*A chtěl bys, aby jste se kamarádili?*“ – *míněno chlapci a dívky, P: „E, já to jako moc ne to.“ Úšklebek.*) Potom sice sám uvedl, že tématem chlapeckých rozhovorů jsou dívky, ale obratně mi z toho utekl k důležitosti oblečení. Zkoušela jsem se během rozhovoru k tomuto tématu ještě jednou vrátit. Domnívala jsem se, že jeho nezájem je hraný a to z důvodů studu či tabuizování všeho blízkého erotice v tomto věku. Ale i na podruhé toto téma uvítal s odporem. Nepůsobil na mne, že by se chlapeckých rozhovorů o dívkách účastnil aktivně. Možná jen s kluky seděl v hloučku a poslouchal. Během rozhovoru se ukázalo, že neměl jistou představu, jaké mají mezi sebou dívky uspořádání, kdo s kým drží nebo jaké hrají hry. Buď přikyvoval na mnou podsunuté nápady, a nebo odpovídal váhavě, jako by předpokládal, že já znám správné odpovědi a zkouším ho.

Zmínil, že hrál Flašku. Ale jen tu na úkoly a ještě k tomu to hrál *jednou ... párkrát*. Nevěděl, že se tato hra hrála smíšeně – kluci, holky, a že se zde vyskytovala verze na pusy. Neměl představu, co je to vlastně fant, co jako fant může sloužit. Myslím si, že mi tuto informaci podal, protože ho navedli kluci. Když se totiž bránil rozhovoru se mnou, Jirka ho

⁹ Rozhovor viz příloha č.3

uklidňoval, že *je to v poho*, že se bude *kecat o holkách* a polohlasně mu šeptal, ať mi řekne o Flašce. Ponožka si asi utvořil mylnou představu, že mě uspokojí jen výčet her. Udal, že tedy hraje Flašku. Další možností je, že je to jeho určitý způsob sebe prezentace jako silného kluka – hraje přece tu Flašku jako ostatní kluci. Domnívám se, že tomu bylo podobně s informací, že *je baví provokovat holky*. Nebaví to "jeho", ale "je". On je přece členem té silné party.

Svět dívek mu je prozatím cizí a pro něj nepřitažlivý. Ale protože chce být jako ostatní kluci, chce být členem party, bude předstírat, že ho dívky zajímají. Spíš než to, že se může bavit o dívkách, si více užije, že se o tom může bavit s kluky.

V oblíbě měl hru Rugby, která byla kluky označena za velmi drsnou. Neměl rád hru na Babu. Policajty a zloděje ohodnotil, že jsou docela dobrý. Z honivých her byl nadšený Zombíky (hráno mimo třídu, ale uvádím pro porovnání). Poslední jmenované tři hry mají společný hlavní prvek - někdo někoho honí. Jednou je to baba, po druhé je to policajt a po třetí je to zombie. Avšak, „*piki, piki na babu a takovýhle věci. To mě nebaví. To je spíš pro malý.*“ Přestože se všude běhá a schovává, nebaví ho to. „*No, ten hlavní podnět je v tom, že je to takový dětský.*“ To už je přeci o něčem jiném, když ho honí zombie, oživlá mrtvola. Napadá mě přirovnání k filmu. Hra na Babu, to je pohádka pro malé děti. Na Policajty a zloděje, to je zas detektivní příběh. A Zombíci? To je horor, jen pro otrlé povahy, pro ty velké. Účast v takové hře dodává obraz drsnosti a nebojácnosti.

Také Ponožka, jako ostatní, zmínil, že přítomnost Vojty (bývalý parťák Davida M.) ve třídě nebyla pokaždé příjemná. Jejich chování bylo občas doopravdy agresivní. Potom hranice mezi hrou a ubližováním nebyly vnímány jako pevné. Proto raději volil solitérní formy hry. Vždyť, jak řekl, *ve škole jde o to nějak vydržet*. Operativně tedy volil hry na displeji, raději do herního světa nevstupoval fyzicky. Po prázdninách se třídní uskupení změnilo. Je také možné, že probíhal jakýsi nábor nových hráčů. Ponožka využil situace a šikovnou kalkulací se propracoval do iniciačně-potvrzujících her (vytrvale unikající zloděj v Policajtech a zlodějích).

Hra v partě ho láká. „*To víc prožiješ.*“ Ve hře splývá se silnými kluky a stává se tak jedním z nich. V herním světě dále uspokojí i svou dětskost (chytěte mě, hoňte mě), před kterou sem paradoxně uniká. Dále zde uspokojí pocit své důležitosti ve skupině (jinak by ho nehonili).

Pozice mezi chlapci hierarchizoval podle síly. Vedoucí místa zaujímali ti nejsilnější, kterými byli Kuna a David M. Na protipól potom umístil Ivana a nově příchozího Lukáše P. Po malém zaváhání označil také sám sebe, že patřil mezi nejslabší, ale „*já teď kon už moc ne, ale byl jsem. Před tím byl hodně, ale teď už jsem silný.*“ Neuměl však vysvětlit, jak tohoto posunu dosáhl. Uvedl, že je také častým terčem pošťuchování, nadávání a dalších zlomyslností starších žáků na škole. To bylo a je to stále. Kde se tedy vzala jeho síla?

Domnívám se, že jeho pocit síly je důsledkem určitých změn ve třídě. Ze třídy odešli Vojta, který za podpory ostatních dával Ponožkovi často pocítit svou sílu. Snad každý z dotazovaných se o tomto zmínil.

David M. o Ponožkovi mluvil, že je *sice měkký, nikdy se neuměl prát, jde lehko skolit, ale hodně vydrží*. Ponožka se tak pro něj stal ideálním soupeřem do hry, možná až ideální herní obětí. David M. velice rád zápasil a lovil. U Ponožky měl zaručeno, že

vyhraje. A on rád vyhrával. Udržoval si tak svůj obraz drsňáka. Ponožka tím zase získal důležitou pozici. Stal se jakousi „dvorní herní obětí“ jednoho z vůdců třídy. Neznamená to, že by k němu třída měla úctu, nebože by ho David M. chránil či držel jen pro sebe. Znamená to, že se skoro žádná hra bez něj neobejde. Svou výdrž a urputností nevzdat se, dokáže „lovcům“ zajistit pravý požitek ze hry.

A sám si to také nejspíše užíval. Našel spoluhráče, pronásledovatele, útočníka, kterému může věřit. Ví, že rány nebudou příliš veliké, že mu nikdo nebude nadávat, že se nebude dít nic, co by se mu nelíbilo. Proto také právě Davida M. často ke hře vyprovokovával různým pošťuchováním nebo slovními hříčkami (k tzv. „pereme se jako“). Ví, že kdykoliv bude chtít, tak z toho může odejít. To je výhoda hry. Ze skutečného ubližování se uniká hůře a skutečný útočník to také jen tak nevzdá.

Ponožka získal svou sílu v tom, že našel někoho, u koho se nemusí bát být slabým. A že je pokaždé v roli loveného, skoleného, přemoženého? Tedy v roli, v které je mu předem určeno obsadit místo poražených? To nevadí, to prožitku nic nekazí. Nadšeně mluvil o prožitku, když je honěn, když se schovává a nemůžou ho najít. Vždyť on jim stojí za tu námahu, aby ho dostihli a našli. Není nic horšího, než hrát Honěnou a nebýt honěn. A naopak, podle Ponožky musí být otrava někoho honit a nemoci ho chytit. Svě role si vybíral sám.

Ponožka se oproti ostatním tolik neztotožňoval s herní postavou. Zatímco ostatní dávali v této hře přednost její mimetické složce (jsem policajt, strážce pořádku, mám moc), Ponožka s atributy náležejícími zlodějovi nesplynul. Pro něj bylo přednostnější vertigo – být honěn a unikat. Můžeme říci, že svým způsobem zůstal věrný svému autistickému přístupu. Hráči kolem něj se stávali kulisou pro jeho herní prožitek. Pružnost hry a přístupy jednotlivých hráčů toto skloubení umožnilo.

Ponožka neoplýval tedy silou, ale dokázal také využít příležitosti a sílu si užít. Popisoval mi složitost situace, kdy se kluci doopravdy poperou. „*Když se někdo pere, tak to jdou všichni pryč nebo se proti tomu jednomu spiknou a nemá šanci.*“ Mylně jsem se domnívala, že se bok po boku postaví ti slabší a společnými silami silnějšímu ukážou. Ale, „*no většinou to je, že ti nejslabší jdou proti tomu, jdou na pomoc tomu silnějšímu. Aby prostě nedostali přes hubu.*“

Určitou roli zde hraje samozřejmě strach. Obava, abych si náhodnou nezprotivil ty mocné, abych se také nestal cílem jejich zloby, abych prostě nedostal. Ale na druhou stranu, neodporovat – to by přeci stačilo jen odejít, nad situací zavřít oči. Ale zde se stane něco, že vlastně jedinec popře svůj stav. Přestože patří mezi ty slabší, jde na pomoc tomu silnějšímu. Je to jakási snaha přidružení se. Alespoň touto formou na chvíli patřit mezi silnější. Ponožka se ani netajil tím, že to tak dělá. Ospravedlňoval se však panujícím strachem ze silnějších. Údajně ani oběť, takové to ne fair-play rvačky, necítila vůči „kmenovým“ zrádcům nevraživost. Každý ví, že to tam tak chodí (nenajdeme určitou podobnost ve hře Baba a ve zradě bodyguardů?).

Ponožka v těchto podmínkách nevěří na vznik kamarádství. „*Ve škole nejde opravdový kamarádství. Opravdový kamarádství je, když se spolu někdo potká a začnou se bavit. Tady to prostě není. Tady prostě spolu musej bejt. Tady se musej něk snést.*“ Aby byl přijat chlapeckou skupinou, půjčuje se Davidovi M. jako „ideální“ soupeř do hry. Ale nenechává si tímto zasáhnout. Ve hře si užívá spíše její náboj vertiga než její mimetiku.

Dále pracně kalkuluje, zda v nouzi pomoci kamarádovi nebo se postavit proti němu. Zvítězí touha patřit mezi silné kluky nad kamarádstvím, ale se slabým? Hlavně se neocitnout na okraji.

V.4 Mezi námi děvčaty

V.4.1 Hippie (Míša Kop.) a Míša K.¹⁰

Hippie. Tato dívka přišla ke své přezdívce díky svým dlouhým rozevlátým vlasům a batikovaným riflím dole zakončeným do zvonu. Připomínala mi totiž dobu 70tých let. Vzhledem k tomu, že ve třídě byly tři Michaly, musela jsem opět volit pomocné označení. Po bližším poznání bych jí ještě mohla říkat Kvítka. Na první pohled jemná blondýnka s brejličkami na nose, uměla velmi překvapit. Bylo těžké věřit, že drsná slova, co létala třídou, vycházela z jejích úst. Stačilo jí malé strčení do lavice a už viníka mlátila penálem a častovala sprchou nevybraných slov. V hodinách výtvarné výchovy více času než své práci věnovala práci jiných. Chodila mezi lavicemi a komentovala výtvary spolužáků: „*Co to je? ... To je králik, jo? ... No, tak to teda jako pf...*“

Míšu K., dále jen jako Míšu, jsem ve třídě neviděla bez Denisy D. Byla to nerozlučná dvojka. Neustále byly spolu, strkaly se, cuchaly a různě kočkovaly. Když se mě některá z nich na něco chtěla zeptat, vždy sebou měla své „siamské dvojče“. Otázku mi kladly za velikého chichotání a vytahování rukávů svetru až ke kolenům. O samotě působila Míša velmi jemně a zakřiknutě.

Vzhledem k tomu, jak se dívky rozhovoru se mnou bránily a unikaly, měla jsem nakonec problém se do toku jejich slov vměstnat. Neustále mi přeskakovaly z témat ke svému nejoblíbenějšímu, a tím byli kluci. Ustavičně jsme se točily kolem toho, co jim kluci vyvádějí, co vyvádějí mezi sebou, co provádějí učitelkám a co ony, dívky, provádějí jim. Nořily se do řešení běžného života. Kdo jak to má? Proč to tak má? Jak to tak může mít?

Míša byla oproti Hippie velice empatická a přemýšlivá. Její výroky zněly někdy až samaritánsky. Hippie byla i v mluvě a názorech věrná své ráznosti.

Dle dívek je volný čas přestávek využit k hram a „*lítání*“. Údajně nejoblíbenější hrou je Mlátička, kdy se dívky a chlapci navzájem provokují, honí a fackují. Další hrou je hra na Školu, ale k té se Hippie a Míša moc nehlásily. Perlou v herním repertoáru, kterou se mi dívky obzvláště rády pochlubily, byla Flaška. Zatím, co ostatní zdůrazňovali, že tuto hru moc nehráli, a když už, tak na úkoly, Hippie nedělala okolky: „*My jsme hráli i smíšeně a hrálo se i na francouzáky.*“

Další přestávkovou činností dívek je *povídání si o životě*. To dívky probírají nevhodné chování chlapců, nedostačující výchovu jejich matek, své trable s láskou, nespravedlivý přístup učitelů a zneklidňující vliv Mr.Kuny na chod třídy. Pokud je běžný život řádně prodiskutován, přicházejí na řadu telenovely. Dívky se tak ztotožňují s hlavními hrdinkami a opět jsou probírána výše zmíněná témata, ale v imaginární rovině.

---

¹⁰ Rozhovor viz příloha č.4

Během přestávek stíhají dívky také společné pochůzky, například do kantýny pro svačinu. A pokud zbývají témata, o kterých se těžko povídá, je tady Pravda nebo lež.

Jak už jsem se výše zmínila, dívky většinu svého volného času investovaly do chlapeckého světa. Ať už do přímého kontaktu s nimi (provokování, honění) či povídání si o nich. Dívky zejména probíraly chlapecký hodnotový systém, zodpovědnost a předpoklady pro chození s nimi.

Zvláštní je, že velmi odsuzovaly Mr.Kunu za jeho nevhodné chování a negativní vliv na ostatní kluky. Podívovaly se nad jeho pasivním vztahem ke škole. Ale Míšu přeci jen přitahoval. Myslím, že více než ty jeho *pěkné oči*, to byla ta možnost o někoho pečovat, někoho zachraňovat („*Já bych mu s tím učením pomohla, ale on o to nestojí.*“). Obdobné tomu bylo s Davidem M. Přestože s náruživostí odsuzovaly jeho *opičení* se po Mr.Kunovi, zhoršení jeho prospěchu, kouření, je s ním na druhou stranu přeci jen sranda.

Naopak chlapci, kteří byli jemní, psali si zápisky nebo byli označení za chytré, neměli pro dívky přitažlivost. Například Milan, který je *takový nevinný a je na ně hodný*, protože jim ukradené věci v rámci provokování vrací (čímž narušuje chod hry), není přesto na žebříčku potenciálních kluků na chození. Tak jako u dívek nemá šanci v reálném životě, tak ani v tom herním se jím nenechají strhnout. „*No, mě to něk neprovokuje, protože je blbej.*“

Dívky na jednu stranu touží po lásce, společných procházkách a povídání. Tedy po jemném a chápavém chlapci. Na druhou stranu, ale chtějí krotit, vychovávat, přetvářet, pečovat. Je v tom touha po výjimečnosti. Určitý chlapec se navenek jeví jako drsný, neomalený a problematický; avšak ona jako jediná zná jeho pravou jemnou tvář. Jenom jí se otevře. Jenom ona ho dokáže pochopit.

Jak to mají chlapci, měly holky celkem podrobně zmapované. Předpokládaly, že přijímacími atributy do chlapeckého středu jsou: *drsnost, obarvené vlasy, kouření, neinvestovat mnoho energie do učení, být moderně oblečený a mít určitý tělesný vzrůst*. Ale jak to mají ony, to nevěděly. Tvrdily a pravděpodobně tomu i věřily, že ony se baví s každou, která má o ně zájem. Údajně žádnou ze svého středu nevyklučují, když je nějaká z nich mimo, vylučuje se sama.

A co dívka, která se chtěla zařadit a držet s těmito údernicemi krok, musela proto udělat? Soutěžit o chlapce. Tak jako si kluci své nejvyšší pozice řešili skrze sílu, tak dívku to zase měly skrze svoji přitažlivost a zdatnost ve svádění a v komunikaci s chlapci. Ty, co chtěly být in, nosily dokonce na sobě nějakou půjčenou klukovskou věc, nejčastěji kšiltovku.

Další důležitou dovedností je práce s tajemstvím a ochota dělit se o své názory. Jak to vypadá? „*Jeden den si řekneš ahoj a bavíte se o svém životě...a potom se bavíte normálně, jakoby to byla stálá kamarádka.*“ Zní to jednoduše, ale ... Tajemství je tajemstvím, pokud je tajné. To znamená, že by mělo zůstat mezi zúčastněnými. Jenže pokud vlastníme něčí tajemství a někde ho vyradíme, můžeme dotyčného ztratit, ale toho, komu obsah tajemství předáme, tak toho můžeme pro změnu získat. A v zájmu je získat obojí – tajemství a obdiv za to, co na koho vím. Proto to chce pro tyto machinace veliký cit. Dívky celkově někdy vyrovnávaly hladinu vyzrazení tím, že tajemství byla odhalena pomocí hry a všichni věděli všechno, a když tak to byla jen hra.

Běda těm, kdo na nepsané pravidlo ohledně tajemství nepřistoupí. Adéla H. se s nimi občas baví, ale *ted' hned letí na schody a tam se šrotí*. Já ale od Adély vím, že si tam s Denisou P. špitají svá tajemství. Aby nebyly rušeny ostatními, vymyslely si záminku, že se musí učit. Ale přesto, že Hippie a Míša K. tuto skutečnost nevědí, domnívám se, že jim více než toto „šrocení“ vadí to, že se s nimi Adéla nechce dělit o svá tajemství, názory a vnitřní dění.

Míša a zvláště Hippie dávají přednost životu ne pavlači. Hromadná tajemství (utajování, prozrazování, obchodování s nimi,...) a debaty ve společném hloučku, to je to, co jim vyhovuje. Vadí jim, když se někam nemohou dostat, když jim někdo upírá možnost někam nahlédnout. Diskutovat, překřikovat se, svými vnitřními problémy exhibovat, to je jejich svět. Potřebují ke svému životu diváky. A jak označovaly tyto své spolužačky a jim podobné ostatní dívky ze třídy? Bylo to ty „bláznivé“.

V.4.2 Adéla P. a Denisa H.¹¹

Tyto dívky byly nenápadné, tiché, jemné, prostě vzorné školačky. Patřily mezi ty ženšťejší. Vlasy vzorně sepnuté do culíku nebo uhlazené pod čelenkou. Denisa H. byla jedna z mála dívek v této třídě, která nosila sukni. Přestávky trávily v lavici anebo spolu odcházely ze třídy na zadní schodiště vedoucí na půdu. Toto místo bylo útočištěm pro všemožná tajemství. Nejčastěji si vyprávějí sny, *mají takové divné*, anebo vtipy.

Sami o sobě uváděly, že ony si moc nehrají. Dokonce někdy musí nezbedné kluky-spolužáky občas zmírnit v jejich nevhodných způsobech chování pohlavkem. A co teprve vulgarita některých jejich spolužaček. Ve svých výrocích byly velmi kritické, zvláště Adéla. Na dění ve třídě pohlížely svrchu.

Rozhovor s nimi byl pro mne velmi únavný. Než odpověděly na položenou otázku, stihly si vyměnit spoustu různých pohledů, protočit oči a udělat několik obličejů. Mluvily velmi pomalu. Adéla dělala zdlouhavé dramatické pomlky, při kterých špulila pusu. Denisa zase mluvila značně potichu. Ostatní dotazování se během rozhovoru uvolňovali a odcházeli s tvrzením, že to nebylo tak strašné. Adéla s Denisou odcházely s dramatickým vydechnutím a kontrolou tepu. Vzhledem k tomu, že se na rozhovor přihlásily samy, nenutila jsem je, předpokládám, že dramatické prožívání a zveličování všeho prostě patří k jejich stylu života.

Ptala jsem se po populární hře Mlátička, o které vím, že se jí dívky účastnily. Dostalo se mi však úplně jiného pojetí této hry, než tomu bylo v případě Hippie a Míši. Míša s Hippie mluvily o hře Mlátička v tom smyslu, že je chlapi provokují a ony je za to pronásledují, jak je baví kluky fackovat. Připustily, že zde hraje možná určitou roli vzájemná přitažlivost. Jejich výpovědi byly doplněny živou gestikulací a smíchem. Adéla s Denisou si nechtěly nechat vzít svoji účast na honění kluků, ale celou záležitost prožívaly jinak. Během rozhovoru nezměnily svůj vzpřímený posed, hlas neoživilo. Jak hodnotitelsky a káravě působily, tak i vstupovaly do Mlátičky. Pro ně to už pravděpodobně nebyla hra a blbnutí. Chlapecké provokatérské kousky čárkovaly (nadávku, strčení) a za určitý počet čárek jim uštedřily facku. Také facky byly rozděleny na velké a malé. V jejich podání chybělo uvolnění, požitek, zábava, erotika. Jejich podání bylo takové sterilní. Něco

¹¹ Rozhovor viz příloha č.5

uvnitř nich jim nepovolovalo si tu hru užít, ulítnout si na tom. Jejich popis zněl spíše jako výchovný proces.

Nad nějaké blbnutí se povznášely. Nad rošťárnami kluků se jim ježily vlasy. Nad činnostmi, ve kterých ostatní viděli zábavu a užívali si vzrušení spojené s přestupkem za určité hranice (výkřiky sprostých slov na chodbě, zakázané kreslení na tabuli) protáčely s opovržením oči. Adéla přesto vše tvrdila, že *je spíš taková klučičí*.

Hra je pro ně spojena s *pravidly, kondicí, zdravím a člověk by neměl stále sedět u televize*. Nic o tom, co by jim hra mohla přinášet, co by v ní mohly nacházet. Znělo to spíš jako učebnicová odpověď, proč by si děti měly hrát. Těmto dívkám se nedařilo uvolnit, zbavit se své upjatosti. Možná o to nestály. Případaly mi spokojené. Svou situaci totiž vyřešily. Našly si sobě podobnou a oddávají se tomu, co jim jde. Povídají si. A možná si nepovídají jen o snech, co se jim zdály, ale i o snech, které mají. A díky svým rozhovorům si svou fantazii užívají, své sny prožívají.

Je to pro ně určitý druh zábavy. Skrze rozhovory se přenášejí do jiných světů. Ve svých vyprávěních prožívají rozličné příběhy. Hodnotí své spolužáky a stávají se tak někým víc než oni. Svá tajemství vlastní jen ony. Usednou na schody, uzavrou se vůči okolnímu světu a hra fantazií může začít.

Domnívám se, že dívky se na schodech, ve svém tajném světě, stávají těmi, kterými si myslí, že doopravdy jsou. Zástupné role, které si prožívají ve fantazii, jako by jim umožnily probouzet jejich pravá já, uvolňovaly jejich skutečnou podstatu. Potom může vzorná Adéla o sobě prohlásit, že *„je spíš taková klučičí“*. Se zvoněním se vrací do třídy s maskou vzorných školaček. Chci tím říct, že si u těchto dívek nejsem jistá, co je podle nich skutečnost. Navenek působí velmi jemně, chovají se vzorně a spořádaně, ale přitom některými svými výroky podkládají svou drsnost. Jejich úniky na schody jsou něčím mezi hrou a realitou.

Přestože se drží ve dvojici, necítí se odděleny od celkového dění. Pokud chtějí, umí do skupiny proniknout. Ale tuto dovednost nejspíš nepřipisují Kristýně a Zuzaně. Dívkám, které, jak říká Jirka, *drží hodně při sobě, jsou pořád pospolu*. Tyto dívky jsou, podle nich, spolu ne ze své vůle, ale z nouze. *„Protože Kristýna nemá žádné kamarádky, tak kamarádí se Zuzanou. A Zuzana nemá žádné kamarádky, tak kamarádí s Kristýnou.“* Jakoby jiné dívky nemohly mít mezi sebou krásné důvěrné přátelství jako ony dvě.

Od skupiny se drží dál, protože ostatní dívky *všechno vykecají a jsou takový bláznivý*. A kluci? Ty jsou podle nich *prasata, mluví sprostě a jsou drzejší*. Takže opět vidíme, že podle nich není o co stát. Předešlé roky se ale každá držela v jiné dvojici. Adéla byla s Bárrou a Denisa s Míšou C. Obě tyto dívky odešly zahájit druhý stupeň na jiné školy. Adéla s Denisou osiřely. Netrvalo dlouho a našly se, aby se dál mohly věnovat párovému špitání a hodnocení druhých.

Obě dívky mají rády přítomnost někoho blízkého, tzv. nejkamarádky, ale nejsou touto pozicí nikterak svázané. Umějí v sobě také občas probudit rozjařené dítě, honit se a hrát si s ostatními. K čemuž se moc přiznávat nechtěly. Jejich určitá vzornost jim nedovoluje uvolnit se a oddat se skotačení veřejně. Není pro ně však problém, dát tomu všemu průchod na poli fantazie. Ale zavítat občas do skupiny je dobré. Načerpaly zde informace a skupinu svou přítomností uspokojily, daly jí tak najevo, ať třeba předstíraně, že před ní nic netají.

V.4.3 Simona¹²

Kdyby Simona žila v indiánském kmeni, jistě by ji pojmenovali – Ta, co hledí z dále. Postávala opodál skupinek a pozorovala dění v nich. Seděla na přední lavici a dívala se, jak si dívky kreslí na tabuli. Přisedla si na bobku k debatujícímu hloučku a naslouchala rozhovorům, ale nezapojila se. Když přistoupila blíž, dívky jí udělaly místo, avšak ona ho plně nevyužila. Vždy stála tak, že byla mimo skupinku nebo seděla tzv. na půl zadku.

Při svých návštěvách třídy jsem se jí pokoušela oslovit, na něco zeptat, ale vždy na mne upřela plachý pohled a pokrčila rameny. Působila na mě stydlivým a nejistým dojmem. Domnívala jsem se, že právě stydlivost a nejistota jsou ty bariéry, přes které se jí nedaří dostat do kolektivu.

Děti jsem si na rozhovor jednotlivě odváděla z jejich třídy do jedné prázdné učebny, kde jsme měli klid. Cestou jsem si s nimi povídala a odpovídala na jejich otázky. Jediná Simona šla krok přede mnou. Nedařilo se mi jí dohnat, jít s ní v jedné rovině. Ruce měla sepnuté před sebou, hlavu sklopenou a nejevila zájem o mé snahy navázat kontakt.

Při rozhovoru jsem z ní byla trochu zmatená. Měla na mne stále upřený pohled, ve kterém se mísil strach, podezřívavost a arogance. Nejčastěji odpovídala *nevím* a nebo její odpovědi zaznívaly jako otázky. Vyvolávala ve mně dojem, že neustále hájí nějaké tajemství, zamlžuje skutečnost. Na druhou stranu v tom byla příměs touhy mi vše říct, představit mi, jak to v té třídě chodí, ukázat jaký ona má o tom přehled.

Podle Simony tráví dívky přestávky zejména společnými rozhovory. Centrem dívčích rozhovorů je především chlapecký svět. Probírají jejich chování, radí se, jak získat jejich přízeň. Diskutují, proč se ten s tamtou nebaví, proč ona se s ním bavit chce, kdo se tak spolu baví nejvíc a jestli spolu náhodou nechodí? Pokud nejsou na programu chlapi, objevují se témata jako kam se půjde, co na sebe, kdo co má na sobě, proč už to má zase na sobě. Na závěr samozřejmě nemohu opomenout téma už tolikrát zmiňované – telenovely.

Kromě tohoto *povídání o životě* si dívky krátí přestávky provokováním chlapců (např. *vezmou jim ze hry míč, postaví se do prostoru, kde si hrají*) a nebo provokováním sebe samých (*napíše se na tabuli nebo se vykřikuje, kdo má koho rád, má s ním dítě, myslí na něj*).

Simona s Míšou K., Denisou D. a Verčou využívaly také přestávek k trénování tance a zpěvu, aby mohly vystupovat v televizním pořadu „Rozjezdy pro hvězdy.“ Jiné dívky si zase rády kreslily a psaly na tabuli. A to různé mapky, srdíčka, texty písniček nebo, že anglický jazyk je třikrát týdně. Simona se však ponejvíc věnovala bedlivému sledování toho všeho.

Zatím, co Míša a Hippie mě zásobovaly četnými příběhy o výtržnostech chlapců a podělily se i o události ze zákulisí dění ve třídě (kdo s kým chodí, proč se rozešly, kdo jak to má doma), Simona předstírala, že přesně nic neví, nezná, neviděla. Podle ní to pro mne byla nepřístupná tajemství.

Právě tajemství, utajování a prozrazení hrálo u Simony velikou roli. Skrze tajemství chtěla být součástí skupiny či párového vztahu, přesně tak, jak se to dařilo ostatním dívkám. Ale jakoby nebyla schopna najít tu pravou míru, co tajemství už je a co ještě není. Podíváme se nyní na několik situací, které odrážejí Simonino dilema ohledně tajemství.

¹² Rozhovor viz příloha č.6

➤ Sdílí tajemství s kluky.

„*Třeba, když maj oni nějaký průser, tak nám to řeknou.*“ Ale co s tím Simona udělá? Drží tajemství a cítí se kluky přijatá, zasvěcená do jejich života. Možná si tím užívá erotické sblížení – mají společné tajemství, stojí při něm, nezradí ho. Ale najednou se něco stane a získané tajemství sdělí učiteli. (David M.: „*Ona řekne všechnu blbost, co tady děláme.*“) Provedou jí snad kluci (či jeden konkrétní) něco špatného a ona jim (jemu) to tímto způsobem vrátí? Mstí se? Ublížil jsi mi a já tedy zničím to, co mezi námi je. Ještě se ti pomstím, pošlu na tebe zlo. V tomto případě je to formou poznámky, kterou učitel chlapci udělí za odhalené výtržnosti.

Naskytuje se však ještě jedno možné vysvětlení. Míša a Hippie mluvily o tom, že Simona byla vždy taková vzorná. Bála se, když se dělalo něco proti školnímu řádu (třeba i pohyb na chodbě po zvonění). Tak Simona, když se vyskytl nějaký problém („*Kdo počmáral ta okna?*“), pro jistotu podala hlášení, aby se necítila, že by na ní mohlo padnout podezření. Mohla by se také stát spoluviníkem, protože zatajuje pravdu. Více dětí ze třídy vědělo, kdo je autorem čmáranice. Situaci si vyhodnotily jako nerizikovou – vždyť jde jen o okna, na autora nemůžou přijít a když tak se to umyje a je to. Simona tlak situace neuměla unést. Odklon od řádu jí dělal vnitřní nepohodu.

➤ Sdílí tajemství s dívkami.

Nejblíže ve třídě, jako ke kamarádce, má k Míše K. Ale opět je zde problém, že jí Míša někdy podezírá, že prozradí svěřená tajemství, např. Sylvě z vedlejší třídy. Situace nabírá na složitosti ještě tím, že Sylva je nevlastní sestrou Míši K. Tato dívka také chodila s místním idolem Davidem M a snad díky tomu měla v této třídě veliký vliv (určovala módu; když se s některou více bavila, dotyčné stoupla prestiž). Simona se dostává mezi dva mlýny. Mezi dvě potenciální kamarádky. Kamarádku spolužačku, která by jí byla oporou ve třídě či kamarádku kapitánku, ale z vedlejší třídy, z jiné skupiny.

Představuji si to tak, že Simona hledá svou nejlepší kamarádku, s kterou budou mít svůj vlastní malý svět. Podle Simony je kamarádka také někdo, kdo ji *nebude pomlouvat a budou si vzájemně povídat něco tajného*. Naskytne se situace, že jsou s Míšou v ústraní a ta se jí svěřuje se svými problémy a trápeními. To je ta veliká kamarádka. Ale Míša K. si najednou další přestávku špitá s Denisou D., honí s Hippie kluky a Simona se může cítit zrazená, odstrčená. Tak jde a za pomoci nějakých tajemství si se Sylvou vytvoří svůj svět, ve kterém probírají a propírají, co se kolem děje. A tak se v tom točí a pohybuje se z jednoho malého tajného světa do druhého. Jakoby oba světy nemohly existovat zároveň.

➤ Poslední příklad do triády by mohl být samotný rozhovor se mnou.

Chrání tajemství skupiny před osobou z venku. Neustále působila, že se bojí, aby něco nevyzradila. Odpovědi řešila: „*Nevím.*“ Ale při tom věděla. Vždyť většinu času trávila tím, že pozorovala dění. Viděla, že *Denisa D. si často špitá s Míšou K. Míše se také rád svěřoval David M. Kristýna se Zuzanou a Denisa H. s Adélou P. často mizí na schodech. Že se kluci s nově příchozím Lukášem povídají, ale nechťejí ho brát do hry.* Nejvýstižnější je však následující ukázka z rozhovoru.

Já: „*Tak. Napadá tě ještě něco z toho zákulisí? Víš, jak to tu neznám, třeba mě ani nenapadne se zeptat na něco důležitého?*“

S: „*O klukách?*“

Já: „*Cokoli.*“

S: „Že ti kluci furt něco ničeť.“

Já: „A co ničeť?“

S: „Nebo, že někdo s někým chodí?“

Já: „Jestli něco víš?“

S: „Ne.“

Při položení mé otázky jakoby jí prolétla jiskra. Ožila. Vždyť ví, zná, viděla. Ale v zápětí všechny dveře do zákulisí pozavírala a zamkla. Nic neví, nic nezná, nic neviděla. Měla veliký vnitřní boj. Kdyby řekla, co ví, získala by si mne, obdivovala bych jí, byla by z celé třídy výlučná. Ale byla by vydělená. A co když já s věcmi, které mi řekne, špatně naložím a děti ze třídy jí budou odstrkovat. Musí přeci zachovat loajalitu. Přitom dívky před ní mi o všem řekly bez vyzvání a jmenovaly aktéry daných událostí bez zaváhání. Mnohdy pro ně samotné to byly i novinky, co se od druhé při rozhovoru se mnou dozvěděly. A co teprve David M. Ten se svým ničením přímo chlubil. I mimo nahrávání za mnou děti chodily a dělily se o různé zážitky. Sdělení věcí ze zákulisí, dokonce věcí proti školnímu řádu, nepovažovaly za ohrožující. Svým způsobem si mě tím kupovaly. Soutěžily, kdo z nich bude lepší informátor. V tom případě Simona bedlivě střežila něco, co ostatní za tajemství nepovažovali.

Simona touží po blízké, důvěrné kamarádce. Ale vzniku tohoto vztahu zabraňuje její nedůvěra – nedůvěra v lidi či v sebe samu. Potom konstrukcí všeho na tajemství „fiktivně“ tvoří koalice s jednotlivými dívkami. Má tak na chvíli svůj malý bezpečný svět. Stejněho však dosahuje i prozrazením těchto tajemství. Ať už se dělíme o tajemství vlastní či cizí, vždy námi prostupuje zachvění spojené s odhalováním skrytého, nepřístupného, tajemného. Je tím navozen určitý pocit intimity.

Nemyslím, že by se v případě Simony při prozrazení tajemství jednalo o promyšlenou mstu. Spíše se jedná o čin z bolesti při pocitu zrazení, ať uskutečněného či blížného. Jako by žila v neustálém podezření, že jí někdo zradí (proto se nejspíš ani nesvěřuje s osobními věcmi, jak mi sdělily dívky).

Podobně jako Ponožka, také Simona se nepřímou označila za tu, kterou skupina dívek pokaždé nepřijme. Zatímco kluci nepřijatému ukazují sílu fyzickou, tak dívky nepřijaté ukazují sílu semknutosti. Sednou si do hloučku a potichu nebo polohlasně začnou „drbat“ vyhoštěnou dívku. „*Třeba Adéla H. se na mě podívala, co mám na sobě a začala holkám pomlouvat. Nebo, že mám ráda Davida M., že na něj furt myslím a furt to říkala holkám.*“

Verbální forma není jediná, jak některou ze svého kruhu vyhostit. Druhou možností je forma písemná. Na tabuli se mohou objevit nápisy, například *Veronika + David M.* Tyto nápisy je možno brát jako škádlení, provokování, *jakože ze srandy*. Někdy se, ale může jednat o sdělení důvěrná a citlivá. Potom osoba zveřejněná na tabuli celou situaci nese jako útok na sebe. Domnívá se, že to tam je psáno, *jakože ze zlosti*, tedy s úmyslem dotyčného naštvat. Aspoň tak to Simona často pociťovala.

Simona nemá moc velkou důvěru v samu sebe. S několika dívkami ze třídy si během přestávek věnují sestavování tanečního a pěveckého čísla, s kterým by chtěly vystupovat v televizi. Přestože se sama věnovala závodně tanci a dívky jí skládají obdiv za některé prvky, které do čísla přinese, necítí se užitečná. Strachuje se, že zpívá falešně. A to, co ony obdivují na jejím tanci, je přeci tak jednoduché.

Není potom divu, že má v oblíbě hru Pravda nebo lež. Nepotřebuje zde žádné dovednosti. Osud určí, kdo bude plnit úkol nebo se bude dělit o tajemství. Pokud se to zvolenému nelíbí, může se vykoupit fantem. Simona tak může být v hloučku, sdílet tajemství a z toho, co se jí nelíbí, se může vykoupit. Zažívá si tu svou vytouženou pospolitost.

Někde je však asi něco v nepořádku. Simona byla hodně sama. Jeden čas se cítila odstrkovaná. Dívky si ji nejčastěji vybírali za objekt pomluv. Tajemství totiž také děsí. Člověk, s kterým jste pět dní v týdnu v jedné třídě, v jedné skupině a nic o něm stále nevíte, skrývá se před vámi, jako by stále něco tajil, svým způsobem dráždí. Na jednu stranu ze své sebe prezentace vzorné a nenápadné dívky Simona těžila klid a nerušenost, ale na druhou stranu ztrácela možnost přímo se potkávat s ostatními.

Ve třídě byly dívky, jako například Adéla P. a Denisa H., které se prezentovaly jako nenápadná a jemná stvoření. Určité oblasti ukrývaly i před spolužáky. Našly si sobě podobnou a užívaly si svého soukromého světa. Čím jen to je, že Simona se snaží prezentovat stejně jako ony, touží po kamarádce, ale nedaří se jí žádnou najít. Obě výše zmíněné dívky přišly odchodem některých spolužáků o své nejlepší kamarádky, ale velmi rychle si našly v sobě navzájem stejně naladěné. Jim se podařilo za měsíc to, co se Simoně nedaří pět let. Snad je to i tím, že Simona přesně neví, co chce. Chce důvěrnou kamarádku a nebo obdiv od všech? Chce afiliaci či potvrzování? Neumí se čitelně udržet na jedné rovině. Střídavá poloha, která by jí nějakým způsobem mohla obojí zajistit, se jí nedaří uchopit.

V.5 Shrnutí

Díky tomu, že se děti s námi ochotně podělily o své subjektivní vnímání reality, jak herní tak i té běžné, můžeme se v celém tématu posunout zase o pár kroků dál. Nahlédli jsme do herních a interakčních zákoutí. Poznali jsme, že každá mince má dvě strany – na jedné straně můžeme z určité vlastnosti těžit, na druhé nám může škodit.

Ve hře se odráželo mnoho témat. Z vyprávění dětí a jejich voleb her jsme mohli zachytit, jak je pro chlapecký svět v běžné realitě důležitá síla, loajálnost a zrada. Pro dívky je to zase tajemství a schopnost na chvíli ztratit samu sebe. Svět dívek tolik nebazíruje na hierarchickém rozložení pozic jako svět chlapců. Pro dívky není důležité být na individualistické výlučné pozici, ale naopak, být výlučná tím, že jsem co nejvíce mezi lidmi, mám co nejvíce lidí napojeno na sebe. Pro pohyb v dívčím světě není zapotřebí fyzická zdatnost, ale psychologická – práce s tajemstvím, umět se uvolnit. A s tím vším se děti nějak aktuálně porovnávaly v běžném životě i ve hře.

➤ Rozdělení třídy – Překážka?

Tak jako já, co by pozorovatel, tak děti samotné vnímaly svou třídní skupinu rozdělenou na dvě části – chlapci a dívky. Navzájem však projevily o opačnou část třídy veliký zájem, který přes prázdniny vzrostl a v šestém ročníku se začal odrážet v herním světě. Hra dětem pomáhala zpracovat pro ně nové a prozatím náročné téma - intimita. Ale pokud člověk ještě nedozrál k tomuto tématu, svět hry nabízel prostor i pro jiná setkávání (Ponožka).

➤ Vyzyvací interakční charakter – Překážka?

Dále nám děti odhalily, že není zapotřebí respektovat vyzyvací interakční charakter hry. Pokud je jedinec schopný a nenaruší svým přístupem běh hry a očekávaný požitek ostatních hráčů, může zůstat na své interakční vlně. Viditelné je to v chlapeckém světě, který dbá na hierarchii pozic více než dívky. Jirka i Ponožka ukázali, že ve hře s vyzyvacím iniciačně-potvrzující herním charakterem se hráč může pohybovat afiliačně, a to za cenu, že si pro sebe člověk vytvoří novou herní roli, nebo dokonce autisticky-zúčastněně. Vyzyvací interakční charakter hry nemusí být důvodem, proč se hře vyhýbat.

➤ Nepreferovat to, co většina (nemít zájem ztratit se ve vertigu)– Překážka?

Zdatností v dívčím světě bylo umět na chvíli ztratit samu sebe – např. oblíbené Kočkování. Ponořit se do věci, oddat se jí, nebrat se v tu chvíli vážně. Adéla a Denisa se na nějaké Kočkování povznášely. Uměly naopak těžít ze své nepřístupnosti (pro chlapce bylo velmi lákavé je provokovat, dívky zajímala jejich tajemství - byly tajemné).

➤ Nemít zábranu prezentovat se – Výhoda?

Pro Hippie a Míšu byl herní svět místem prezentování, kolik toho vlastně na koho ví, jaký mají přehled, jak zdatné jsou v přístupu k informacím. David M. zase rád nosil a ukazoval v rolích síly a nebojácnosti. Pobývat mezi ostatními je lákavé a uspokojivé. Hippie však díky svým vlastnostem, skrze které těžila na třídní „pavlači“, mohla však od sebe některé lidi odradit. Svou uvolněností a teatrálností mohla seknou, být neempatická (nevhodné komentování obrázků při Kreslení). David M. neměl ve svém rejstříku výstupu méně velikášské chování, než které prezentoval ve hře a ze hry tedy nemohl vystoupit. Stal se její obětí.

➤ Chtít volit náplň her a nebýt ve výlučné pozici v kolektivu - Překážka?

Jirka nám představil, že k zapojení do herního světa, je zapotřebí určité psychologické zručnosti a osobního kouzla. Flexibilita potom umožňuje prostupovat různým spektrem her a v každé si pro sebe vytvořit místo. Není tedy zapotřebí pouze výlučného postavení v kolektivu, aby si člověk mohl navolit hry, které by mu byly šité na míru. Stačí být natolik schopný a sociálně vybavený, abych si v každé hře utvořil potřebnou roli. David M. tuto schopnost neměl, a proto jeho výlučné postavení bylo pro něj důležité. Potřeboval mít pozici, z které by mohl sestavovat herní svět.

Ukázalo, že se člověk nemusí dostat na okraj dění života ve třídě, pokud určité věci s většinou nesdílí nebo jimi dokonce opovrhne. Je důležité být ve svém postoji autentický a čitelný, okolí potom takového člověka nějak přijme. Každý ví, co od vás čekat a pro vaše určité vlastnosti budete vyhledáváni. Autenticita byla mnohdy důležitější než nějaká pravidla a normy. Překážkou je, pokud člověk něco zastírá. Simona chtěla mezi děti, ale její vnitřní spoutanost jí to nedovolovala. Navenek se snažila hrát nezájem, ale její vnitřní touha jí zase směřovala mezi děti. Její pohyb byl potom velmi rozpačitý. Byla nečitelná.

Pokud člověk neví, kým vlastně je, jaký má v sobě arzenál, těžko se mu daří nechat se rozehrát.

VI Ono se řekne: „Hrát si.“

Teorii Rogera Cailloise jsme si definovali vlastnosti hry a seznámili se s tím, co vše svět her může nabídnout, jakými dynamickými mechanismy je řízen.

Sami jsme si utvořili teorii na uchopení sociálního dění mezi dětmi během setkávání v herním prostoru. Ukázali jsme si, co jednotlivé roviny přinášejí a jak s nimi děti zacházejí.

Posledním bodem, který bude posledním přiblížením se k tématu stranění se interakci, bude zaměření se na postavu hrajícího si dítěte jako takového. V tomto případě si nebudeme vyvářet žádné složité definice, ale pomůžeme se teorií Ervinga Goffmana a jeho divadelními metaforami v případě vytváření sociálních rolí. Svým vstupem do hry na sebe totiž oblékáme roli hráče a ocitáme se na specifické „divadelní“ scéně. Herní dění se takto stává představením, ve kterém dochází k interakci mezi jednotlivými osobami – rolemi. Nesmíme se nechat zmást metaforou divadelního prostředí a uvažovat tak pouze o mimetické rovině hry. V roli jsme ve všech hrách, jsme v nich pokaždé v roli hráče.

Nakonec se pokusíme zachytit, které náročnosti jsou kladeny na dítě vstupující do interakce, zejména té herní. Ukážeme si na příkladech našich dětí z předešlé kapitoly, jaká rizika jsou spojena z nezvládnutím jednotlivým úkolů. Pozastavíme se zvláště nad těmi, které mohou být příčinou stranění se interakce ze strany daného jednotlivce.

VI.1 Základní termíny

VI.1.1 Čím disponujeme

Goffman se snažil v divadelních metaforách, zachytit, „jak člověk v obvyklých pracovních situacích prezentuje sám sebe a svou činnost před ostatními, jak řídí a kontroluje dojem, jenž si o něm okolí vytvoří, a vše, co může být součástí jeho představení.“ (Goffman, 1999, s.7)

Pro „veškerou činnost, kterou jednatel provádí v době vyznačující se jeho trvalou přítomností ve společnosti konkrétního souboru pozorovatelů a která má na pozorovatele nějaký vliv.“, označuje Goffman termínem představení. (Goffman, 1999, s.29)

Dalším vypůjčeným termínem ze světa divadla je herec. To je každý člověk, který se nějakým způsobem podílí na představení. Někdo je herec lepší a někdo horší. Někdo je ve své roli přesvědčivý a jinému jeho výkon nevěříme. Mezi tyto dva póly umístil Goffman pomyslnou škálu herecké přesvědčivosti. Na jedné straně je tedy herec „upřímný“. V tomto případě se účinkující zcela ztotožňuje se svou rolí. Věří tomu, že realita, kterou ztvárňuje, je skutečnou realitou. Protipólem této pozici je herec „cynik“. V tomto případě se vystupující s charakteristikami náležejícími jeho roli neztotožňuje ani trochu. Jeho výstup je pro obecenstvo nevěrohodný.

Goffman ve své teorii dále hovoří o tzv. fasádě. Jedná se o veškeré standardní výrazové vybavení, které jednotlivec záměrně či mimoděk užívá během svého výkonu. Pod tímto termínem jsou uschovány čtyři oblasti, s kterými člověk může při svém výkonu pracovat a za jejichž pomoci vytváří určitý dojem. Těmito oblastmi jsou: scéna, vzhled, vystupování a znakové vybavení.

Scéna, jak sám pojem napovídá, jsou kulisy a rekvizity, tedy vybavení prostoru, ve kterém se představení odehrává. Řečeno jinými slovy, jedná se o nábytek, výzdobu a rozmístění objektů v prostoru. Úprava scény navozuje emoční ladění diváků, dává nám tušit, v jakém duchu bude interakce probíhat. Daný výkon je dokonce na konkrétní scéně závislý a jedinec ho nemůže podat mimo tento specificky upravený prostor. Tak tomu je v případě lékaře a jeho ordinace. Na jiném místě se scéna přesouvá spolu s účinkujícími, jako příklad uvádí Goffman pohřební průvod.

Vzhled, jako další výrazový prostředek, odkazuje na společenské postavení účinkujícího. Kromě uvedených příkladů; oblečení, úprava vlasů, make-up; sem můžeme zařadit různé doplňky, ale hlavně pohlaví, věk a rasu daného jedince. Z úpravy zevnějšku dále usuzujeme na míru formálnosti respektive neformálnosti vzniklé situace. Jsou dokonce představení, která vyžadují od svých aktérů předepsaný vzhled – lékař a jeho bílý plášť, návštěva divadla a společenský oblek.

Do výrazového vybavení je dále zařazeno vystupování. To nám napoví, jakou interakční roli hodlá vystupující sehrát. Například, přistoupí-li k nám náš manager rázným krokem, při pozdravu nám pevně stiskne ruku, usadí se a opře se do nás pohledem, bude nám jasné, kdo se staví do role pána situace. Zda preferuje submisivní či dominantní roli. Existuje i strategie, kdy svým vystupováním můžeme dokonce zastírat své opravdové pocity. V tomto typu případů se prezentujeme jistější, než se doopravdy cítíme a snažíme se tak převzít nad situací vedení. Snažíme se tak svým vystupováním v partnerovi interakce například vzbudit dojem, že víme a známe více než-li on.

Každá z tří výše uvedených kategorií je souborem prvků sloužící k vyjádření jedné oblasti. Každý z nás disponuje rozličným množstvím rekvizit pro vyjádření různých scén. Také obměna našeho zevnějšku je omezena individuálními vlastnostmi každého z nás stejně tak jako pestrý repertoár možných vystupování. Soubor tohoto všeho je Goffmanem označen termínem znakové vybavení. Podle typu představení, do kterého člověk vstupuje, jsou voleny i použité znaky. Někdy jich stačí pár, jindy jich použijeme větší počet. V dané chvíli jsou upřednostňovány jen některé znaky na úkor znaků jiných. Podobný princip nalezneme u meteorologického strojku, který má podobu domečku. V případě blížícího se deště z něj vyjede panáček a při očekávání sluníčka se našim zrakům nabídne panenka, kdežto panáček je schován. Jedná se však stále o jeden celek, z něž jsou nám za určitých okolností odhalovány jen některé části.

Jednotlivé znaky mohou být spjaty pouze s určitým představením nebo naopak mohou být použitelné pro více příležitostí. Přenosnost jednoho znaku do více představení je platná pro většinu z nich. Stejný oblek si jedinec může vzít na pracovní jednání i na slavnostní rodinnou večeři.

V případě konkrétního představení by mělo být mezi všemi zvolenými znaky logické spojení, jinak divák začne mít pocit, že zde není něco v pořádku. Mohl by pak ztratit důvěru v předváděný výkon. Lékař oblečen do pracovního obleku kominíka, byť čistého, by na nás působil poněkud nedůvěryhodně.

VI.1.2 Kde se člověk pohybuje

Seznámili jsme se s výrazovými prostředky, které má účinkující k dispozici pro vykreslení své role. Poznali jsme, že v jistou chvíli jsou znaky vhodné pro dané představení upřednostněny a ty nepotřebné nebo dokonce ty, co by výkon mohly narušit, jsou schovány. Pro tento pohyb znaků vymezil Goffman dva hlavní prostory. V krátkosti si můžeme říci, že místo, kde se dané představení odehrává, kde je jeho prezentace určena divákům, nazývá Goffman přední region. V divadelních metaforách bychom tuto oblast označili jevištěm. Prostor, kde se účinkující na představení připravují, vystupují na čas z role, je zákulisí nebo-li zadní region. V Goffmanově teorii se objevuje ještě třetí vedlejší prostor a tím je zbytkový region. Pro lepší představitelnost ho můžeme nazvat vnějškem. Jsou to tedy všechna místa, která stojí vně od předního i zadního regionu. Jsou to prostory, které se nevztahují k představení. Představení v nich neprobíhá a ani v nich nedochází k přípravě na ně. Je to svět za zdmi instituce, kde se představení uskutečňuje. Lidi pohybující se na této straně potom nazýváme nezasvěcenci.

Přední region je charakterizován svým pevným znakovým vybavením. Účinkující se v něm pohybují podle svých rolí (prodavač, učitel, lékař). Znamená to, že je účinkujícímu dovoleno používat pouze takové znakové vybavení, které je v souladu s jeho rolí. Dále se zde účinkující musí pohybovat dle určitých norem. Jednou z norem je zdvořilost a druhou konvence. Zdvořilost se týká způsobu, jakým se účinkující chová k obecnstvu v přímé interakci. Konvence v sobě zahrnují požadavky, které jsou z jedné strany spjaty s morálními hodnotami (respektování posvátných míst, pravidla o pohlavní slušnosti,...) a z druhé s instrumentálními (např. péče o majetek).

Chlapec, který například holduje skateboardu a tím pádem je ovlivněn kulturou spojenou s tímto sportem, v práci musí splynout s předepsanou rolí a svou část „skateboardisty“ dočasně potlačit. Přenesme ho do oné restaurace a přidělme mu roli číšníka. Chlapec musí, při svém vstupu na scénu, odstranit ze své „fasády“ znaky, které se pojí k jiné roli (přebytečné kroužky, řemínky, náušnice, extravagantní účes, popřípadě nalíčení, slovní vyjadřování, gesta). Scéna jeho představení je stálá. Je jí zejména přední část restaurace, která je určená obsluze hostů. Podmínkou pracovní smlouvy, tak vlastně i instrumentálních norem, je obleknutí si pracovní uniformy. V normách je rovněž zahrnuta ochota k zákazníkům, vstřícnost, slušnost a úslužnost. Přejde-li do restaurace některý z jeho kamarádů, avšak v roli hosta, interakce mezi nimi bude probíhat za zcela jiných norem než venku u rampy. Budou ke společné konverzaci používat jiný slovník, jejich vystupování bude formálnější, méně osobní. V této chvíli to není „parták“ z ulice, ale číšník. Pokud přichází kamarád-host, nechce svému kamarádovi-číšníkovi způsobit nepříjemnost, zachová normy představení. Bude se chovat jako host. Jejich přátelství a znaky, které k představení přátelství patří, jsou dočasně odsunuty. Může se třeba jednat o gesto pozdravu, jehož užití v tomto regionu by mohlo představení narušit.

VI.2 Hra = divadelní představení

V předešlých kapitolách jsme si v případě hry několikrát pohrávali s metaforou divadla. Zmiňovali jsme, že děti vstupují na scénu, nechávají se unášet rolí, převlékají kostýmy, atd. Uchopme tady hru po Goffmanovsku.

Všechna představení se odehrávají na jednotlivých jevištích, která jsou rozmístěna po školní třídě, příslušném patře a záchodcích na daném patře. Herní prostor má někdy své pevné vymezení, mimo které herci ztrácejí své masky. Pokud dochází k zápasu v ringu, jedná se o Wrestling, pokud se to odehrává mimo, je to obyčejná bitka. Pokud dochází přetahování o bačkoru v přísně vymezeném hřišti a čase, jedná se Sportovní utkání, mimo tento časoprostor to je nějaké blbnutí.

Jindy se scéna přesouvá spolu s účinkujícími. Dokladem toho je např. hra Policajti a zloději nebo Mlátička. Pokud jsou děti v roli, prostor nabývá vlastností herní scény spolu s jejich pohybem.

Herní scéna má ještě jednu vlastnost. Může se kolem člověka náhle rozprostřít a než se vzpamatuje, tak opět zanikne. Ve skupince povídajících dětí se začnou dva postrkovat a než by se kdo nadál máme tu soutěž v Ksichtíkách. Zbývající účastníci skupinky přijmou svou roli na jevišti a účastní se klání nebo se zhostí role diváků. Pokud se nerozhodnou ani pro jedno, pokud nepostřehnou co se stalo, jsou z celého dění velmi zmateni a možná i pohoršeni.

Dění na scéně, potažmo jevišti, je řízeno základními normami. Goffmanovy normy známe. Také my si utvoříme pro představení-hru tři základní normy, podle kterých se musí hráč na herní scéně pohybovat.

- 1) Vlastnosti hry jako takové. V tomto bodě se opíráme o uchopení hry dle již několikrát zmiňovaného Cailloise. To znamená, že hráč musí respektovat, že hra je činnost svobodná, vydělenou z každodenního života, nejistá, neproduktivní, podřízena pravidlům, fiktivní.
- 2) Herní ohleduplnost.¹³ Tato norma je nastavena charakterem vyzývací interakční roviny. Hráči se ve hře buď pohybují s velikým důrazem na čistotu hry, nekompromisně dodržují její pravidla, neohlížejí na schopnosti a možnosti jednotlivých hráčů – rovina iniciačně-potvrzující. Můžou ale také klást důraz na emoční hladinu vzájemného setkání a herní scénář přizpůsobují možnostem jednotlivců. Jsou nastaveni tu a tam přimhouřit oko nad výkony ostatních a všichni to respektují – rovina afiliační. Po scéně se také člověk může pohybovat bez zájmu o ostatní lidi a být zaměřen pouze na svůj fantazijní prožitek – rovina autisticky-zúčastněná.
- 3) Lidská ohleduplnost. Tento bod v sobě zahrnuje vzájemný respekt mezi zúčastněnými. Na hráče je často kladena náročnost pohybovat se na pomezí mezi „jakoby“ a doopravdy. Musí podat výkon na takové úrovni,

¹³ Nesmíme herní ohleduplnost zaměňovat s Cailloisovou vnitřní strukturovaností hry – paidia a ludus. Struktura hry je dána z její podstaty. Je to struktura směřující z nitra hry ven. Herní ohleduplnost je způsob, jak s touto podstatou bude nakládáno. Je to struktura dána z vnějšku.

aby nesnížil věrohodnost své role, ale zároveň doopravdy někoho například neurazil či někomu neublížil.

Na scéně se můžeme potkat s různými hereckými výkony. Někdo se dokáže do role oddaně položit, jiný by se rád položil, ale neví jak roli uchopit.

Položení se do role souvisí jednak se skutečností, nakolik je herec přesvědčen o realitě, kterou ztvárňuje¹⁴, ale v případě hry je zde ještě kladena náročnost na jakési rozdvoujení se. Člověk musí na jedné straně přijmout herní masku, vžít se do příslušné role a vystupovat na základě „oblečených vlastností“, ale zároveň musí kontrolovat herní výstup, použití vhodného znakového vybavení, hlídat zda jsou dodržovány potřebné normy a vyhodnocovat ohlas diváků (i diváků-spoluhráčů) a svůj subjektivní pocit z pobytu v roli. Mezi oběmi já musí být potřebný odstup, který umožňuje, aby se člověk mohl pohybovat na základě vlastností masky a přijímat herní interakce v této roli a zároveň měl dostatečný přehled o dění na scéně. Představme si to, jako bychom měli před obličejem divadelní škrabošku. Pokud ji budeme mít daleko od sebe, každý nám uvidí do obličeje a ztvárňovanou roli nám neuvěří. Ani my se nebudeme cítit maskou „skryti“ a veškeré dění bude dopadat na nás samotné. Pokud budeme mít masku přímo na obličej, nikdo nás nepozná, můžeme této skryté identity využít, ale zároveň nebudeme mít skrze otvory v škrabošce dostatečný přehled o dění na jevišti. Uvidíme pouze to, co nám průřez očí v masce dovolí. Budeme v moci masky.

Děti pro hry nepoužívaly mnoho rekvizit, žádné kostýmy ani make-up a jakékoliv úpravy zevnějšku. Co se týká vybavení scény a vzhledu pro jednotlivé hry, je ve veliké míře využíváno fiktivnosti hry. Co není, za pomoci fantazie, naší a spoluhráčů, dodáme. Na nějaké složité maskování během krátké přestávky není čas¹⁵. Herní maska je v tomto případě čistou metaforou pro částečnou a dočasnou změnu identity.

Co má dítě během přestávky k dispozici pro ztvárnění role je pouze on sám a jeho výrazové vybavení. Nejdůležitějším prvkem je vystupování. Hlavními nástroji jsou mimika a pohybové schopnosti. Svým vystupováním řídíme dojmy jak spoluhráčů-herců tak i diváků. Někdy musíme hrát drsňáka, jindy ušlápnutého (hry s mimetickými prvky). Někdy musíme maskovat svůj záměr. Musíme hlídat svůj výraz navenek a své pocity uvnitř. Nesmíme na sobě dát vědět, že momentálně nevíme, jak dál – tzv. blafování (agonální hry). Jindy je důležité pro další průběh hry nedat na sobě znát, že se nás něco dotklo či zabolelo, umět to dočasně zamaskovat. Může se také objevit případ, kdy musíme umět z role hráče obratně vystoupit, např. usměrnit herecké výkony jiných hráčů, když se nechovají podle požadovaných norem, a rychle se vrátit do role a nenarušit dojem z našeho výstupu. Musíme být čitelní, kdy jsme to my a kdy role. Svým vystupováním dáváme jako ilusionisté vidět to, co potřebujeme, aby bylo právě vidět a nebylo spatřeno to, co nechceme nechat aktuálně poznat.

Svým vystupováním na herní scéně odhalujeme, která všechna možná ztvárnění sama sebe máme k dispozici. Při ztvárnění některých rolí musíme sáhnout po takovém znakovém vybavení a musíme vyvolávat takové dojmy, kterým bychom se v běžné realitě raději vyhnuli (Baba – jsem podrazák, Ksichtíky – jsem nechutný,...). Dokonce se

¹⁴ viz výše u Goffmana

¹⁵ Vzhled jako takový je v našem případě důležitější pro interakce mimo svět hry. Co si budeme povídat, věk jedenácti, dvanácti let, je přísný na to být in. Správný účes, značkové oblečení, správné ozdoby, předepsaný doplněk, to vše může být případnou nominací pro započítání či opakování kontaktu.

ztvárněním určitých rolí přiznáváme k tomu, že toto výrazové vybavení máme a ovládáme. Ano i toto jsem z části já. Mohu být takový. Avšak přítomnost masky a herního jeviště zachovává naši identitní čistotu.

VI.3 Kdy hra ztrácí své kouzlo

Ono se řekne: „Hrát si.“, ale svět hry na své účastníky klade mnoho náročností. Jak nám ukázala předchozí kapitola, člověk se musí najednou orientovat na mnoha rovinách. Nezvládnutí jednotlivých úkolů sebou přináší rizika jak pro hráče samotného, tak pro celé představení.

VI.3.1 Orientace na scéně

Život ve třídě je jedním velikým divadlem. Herci přeskakují z role do role, někdo hraje pro velké osazenstvo diváků jiný si dá one-man show pro pár svých příznivců. Kulisy a rekvizity pro jednotlivá představení se mění jako mávnutím kouzelného proutku. Co je jevištěm se v zápětí stává hledištěm nebo zákulisím. Z toho nám vyplývá, že krokem číslo jedna je, zorientovat se na jaké scéně se nacházíme, jaké představení se zde bude odehrávat. Každé představení klade na herce i herce-hráče jiné náročnosti, vyžaduje určitý způsob chování, specifikuje způsob interpretace chování lidí (spoluherců) kolem.

Co se děje s člověkem, který nedokáže zachytit drobné nuance kolem určující změnu dějství? Pro představu se podívejme na Simonu. *Je přestávka. Děti se baví. Simona sedí v lavici a pozoruje dění kolem. Přisedne si k ní Míša K. Dívky se spolu začnou bavit o následující hodině, zjišťují, kdo ze spolužáků byl zkoušen, koho to ještě čeká a tipují, jaká je naděje, že budou zkoušeny právě ony. Mluví o nervozitě a strachu ze zkoušení. Náhle si k nim přisedne Hippie. Okázale před dívkami prezentuje kšiltovku, kterou má půjčenou od jednoho z chlapců ve třídě. Míša a Hippie se začnou bavit o chlapcích, jak jsou nemožní, jak trapně něco udělali. Nervozita z hrozícího zkoušení odchází. Míša K. se nechává slyšet, že je jí to úplně jedno, co se bude dít v následující vyučovací hodině. Ke skupince se přidává Jirka a vyzvídá, o čem si dívky povídají. Dívky se chichotají a říkají, že je to tajemství. Jirka dotírá dál. Dívky mu slibují, že mu prozradí nějaké tajemství, pokud jim on řekne nějaké svoje. Jirka se zdráhá začít. Děti si vezmou na pomoc láhev, která bude určovat pořadí. Ke skupince se přidají další. Simona sedí a pozoruje dění. Na výzvu přidat se do hry reaguje plachým úsměvem.*

Simona sedí na scéně a aniž by změnila svou polohu, stala se účastníkem tří představení. V prvním případě se jedná o představení zachycující dialog dvou žákyň, které se obávají o své dobré výsledky ve škole, přiznávají se ke svým strachům. Pro druhé představení se mění obsazení herců, na scénu vstupuje nová postava. Obsahem představení je rozhovor dívek, prezentující svou nezávislost na škole a zájmech chlapců. Třetí představení se odehrává za hranicemi běžné reality. Příchozí chlapec se spolu s dívčí skupinkou přesouvá do světa hry, ve které jsou sdílena společná tajemství.

Simoně vyvstávají otázky, jak je možné, že s ní Míša K. mluvila o strachu ze zkoušení a dušovala se, že jí záleží na dobrých výsledcích, když v zápětí na to s Hippie se

prezentovala jako ta, co si ze školních výsledků nic nedělá? Jak je možné, že se dívky bavily s opovržením o chlapcích a jakmile se jeden přitočil, ihned si s ním začaly hrát a ještě k tomu takovým způsobem, že začaly vyzrazovat tajemství svá a jiných dívek? Může se to?

Simona nezachytila změnu scén a změnu interakční atmosféry. Nepochopila, že v soukromí dvou lidí se může hovořit o svých slabostech, ale na velké skupinové scéně se k určitým pocitům nepřiznává, to není v souladu s rolí být in. V divadelních metaforách se může intimní schůzka odehrávat jakoby v zákulisí a potkávání ve velkém se děje na očích diváků na jevišti. Jedná se o práci se znakovým vybavením.

Nepřijala ani magickou scénu hry, která dává k dispozici prostor pro zpracování aktuálně nezvladatelných témat – např. heterogenní sdílení prožitků. Samotný plynulý přestup z běžné reality do hry je pro Simonu nedostatečně ohraničený. Ostatní děti se orientují ve změně scén a proto si změnu chování a názoru ostatních dětí nevysvětlují jako přetvařování, ale jako přijetí role korelující s příslušnou scénou.

VI.3.2 Práce s normami

Porušení jakékoliv z norem vztahujících se k pohybu na scéně se deformuje představení, ale především hranici mezi hrou a realitou.

- 1) Vlastnosti hry. Nezvládnutí respektování vlastností hry věnuje Caillois ve své publikaci celou kapitolu¹⁶. Pro nás je důležité si uvědomit, že hra nabízí uspokojení naším čtyřem základním psychologickým potřebám. Díky konvencionalitě hry se tak děje vyhraněnou a ideální formou, izolovanou od každodenního života. Pokud však je některý z atributů narušen či nedodržen, dochází, slovy Cailloise, k nákaze hry reálným světem. Hra pak přechází do své zvrácené podoby. „Když se říše instinktů opět zbaví mantinelů, sklon zneužít oddělenou aktivitu, který regulovala a do určité míry pacifikovala, se šíří do běžného života a snaží se podřídit ho, nakolik to jde, vlastním potřebám. To, co bylo ve hře požítkem, se mimo herní hranice stává fixní ideou. Co bylo únikem, stává se povinností, co bylo zábavou, se stává vášní, posedlostí a zdrojem úzkosti.“¹⁷
- 2) Herní ohleduplnost. V kapitole o herních kategoriích jsme si vysvětlili podstatu interakčních vyzývacích rovin a seznámili jsme se s případy, jak s touto rovinou obratně zacházet, pokud hráč nechce respektovat preferovanou interakční rovinu příslušné hry. Ale jak to vypadá, pokud se toto hráči nepodaří? Skupina hrajících si dětí se v herním prostoru pohybuje na afiliační interakční rovině. Simona znající pravidla hry se rozhodla vstoupit do herního prostoru. Mátlo jí, že se pravidla porušují, někomu se nadržuje, pro někoho platí něco jiného než pro ostatní a všichni jsou klidní, nikoho to nevzrušuje. Pokud dají ve hře účastníci přednost afiliaci před potvrzováním svých pozic, řídí se svým vnitřním

¹⁶ Caillois, 1998, s. 64 – 75

¹⁷ viz kapitola David M. – úmyslné narušení hranice hry za účelem z toho prožitkově těžit

napojení na ostatní hráče. Dbají na to, aby jim všem bylo ve hře příjemně. Simona byla zaměřena ven, na vnější dodržování pravidel. Nabývala potom pocitu, že se ve hře nedodržují pravidla. Jiným příkladem zkřížení interakčních rovin byl David M. Vstupoval do her zásadně pro potvrzení své pozice. Na děti, které si šly do hry pro požitek ze vzájemného uvolněného kontaktu, působil, že to *moc žere*.

- 3) Lidská ohleduplnost. K tomuto budu nemá smysl udávat si mnoho případů. Tento bod je narušen, když hráč nemá dostatečný takt a sebekontrolu a svým spoluhráčům doopravdy ubližuje, a to ať fyzicky či verbálně. Pro ukázkou bychom mohli zmínit Hippiie a její mnohdy nekontrolovatelné komentování či Davida M. a jeho sníženou sebekontrolu při práci s agresí.

VI.3.3 Práce s maskou

Dodržení norem má na starosti ta část já, která nepřijímá identitu herní role, neobléká masku. Pro přijetí reality ztvárňované role jsme doposud pracovali s Goffmanovou škálou. Na základě pozorování dětí při jejich pohybu na herním jevišti bych zmiňovanou škálu rozšířila na každé straně ještě o jednu polohu. Za herce upřímného bych položila herce pohlčeného svou maskou a za herce cynika bych umístila tzv. herce typu stín.

V případě herce pohlčeného svou maskou se stane to, že daný hráč se stává hercem sám pro sebe. Začne se opíjet svou maskou a navozenou herní realitou. Masku pohlčí celé jeho já. Pohlčí i tu část, která má zůstat v pomyslném zákulisí a dohlížet na průběh vystoupení a zajišťovat dodržování herních norem. Jeho nekontrolovatelným výstupem mohou být narušeny vlastnosti hry (např. princip „jakoby“), hráč v herním opojení přestane číst herní interakční roviny a často zapomene i na lidskou ohleduplnost. Takový herec může pokazit celé představení. Svým chováním mimo normy naruší vnější i vnitřní stabilitu celého představení. Pokud se toto stane, takový herec-hráč bývá z herního představení často vykázan.

Na opačném konci škály nám stojí herec typu stín. Pokud zůstaneme u metafory jevišti a zákulisí, herec tohoto typu se drží v zákulisí. Úpěnlivě sleduje pohyb ostatních na jevišti, sleduje reakce diváků na jejich výkon a plánuje svůj výstup. Představuje si, jaké to bude, až vstoupí na scénu a předvede svou roli. Představuje si, jaké budou reakce diváků. Jaké to bude oddat se masce. Touží potom nandat si masku a být mezi ostatními, ale zároveň se obává, že svou část v masce na jevišti neohlídá a výkon by mohl mít trhliny. Maku drží daleko od sebe, aby měl dostatek rozhledu pro kontrolu průběhu celého představení. Člověk v této roli působí jako stín, který se plouží za svou maskou. Pro diváky je tento herec-nehrec neviditelný. Je to postava stojící na jevišti a nikdo neví, jakou tam hraje roli.

Představitelem prvního zvráceného uchopení herní masky je David M., druhého Simona.

VI.4 Žák stranící se interakci se spolužáky

V pozorované třídě jsme poznali dva žáky, kteří se stranili interakci. Jeden dočasně – Ponožka, druhý se matně o kontakty pokoušel – Simona. Co bylo jejich chování příčinou?

Ponožka se uměl orientovat na herní scéně. Uměl si vybrat představení, ve kterém chtěl vystupovat a dokázal se zařadit do příběhu hry. Normy scény respektoval. Položení se do role (práce s herní maskou), využití příslušného znakového vybavení, mu nedělalo problémy. Síla, která ho táhla od dětí dál, byla zvnějšku. Bránil se vstupu na herní scénu z toho důvodu, že ze strany některých hráčů nebyly dodržovány potřebné normy. Představení tak nabíralo charakteru, o který on neměl zájem.

Důvodem krachu herního představení byla skupinka chlapců podobných Davidovi M. Tito chlapci si tvořili herní scénu, kde se dalo (neustále svoje aktivity maskovali pod hru). Na základě oddávání se herní masce porušovali normy, které jsou pro herní scénu stanoveny.

Herní činnost touto svou zvráceností ztratila své specifické vlastnosti. Hranice mezi hrou a realitou začala prosakovat. Přestalo být zřejmé, co náleží masce a co reálnému já. Na jakém jevišti se vlastně nalézáme a jaké momentálně hrajeme představení. Jsme ještě v herním prostoru a jedná se o brutální zatýkání lapeného zloducha a nebo jsme již mimo scénu a jedná se zde doopravdy o násilí. Tak, jako si ze hry odnášeli své trofeje „lovci“, tak i ti, co ztvárňovali podřadné role či prohrávali si sebou do reality přinášeli ponížení, zahanbení a pocit nedostačivosti z prohry.¹⁸

Jakmile se na scénu vrátily potřebné normy, byly vystavěny pevné hranice mezi realitou a hrou, začalo herní představení přinášet svým hercům to pravé uspokojení. V této atmosféře se Ponožka vrátil do hry. Role ponižovaných, pronásledovaných a masakrovaných mu ve skupinových hrách zůstaly, ale pevné hranice hry již nevypustily tyto pocity ven a udržely je připoutané pouze k herní masce, vložené do příslušného představení. Tvárný prostor hry také umožnil, aby si našel či utvořil roli sobě na míru, zvolil rovinu interakce, která mu vyhovovala¹⁹.

V případě Simony se jednalo o vnitřní sílu, která ji odtahovala od kontaktů s ostatními dětmi.

V předešlé kapitole jsme se se Simonou setkali v případě zmiňování každé herní náročnosti. Simona pokaždé figurovala jako příklad nezvládnutí dané náročnosti. V krátkosti shrneme: neuměla se orientovat, v kterém představení se aktuálně nachází, neuměla využít herní masku pro svou seberealizaci v polohách, které jí běžná realita neumožní, nerozuměla zacházení s herními normami na scéně. Její subjektivní pocit z pobytu na scéně musel být negativně zbarven nejistotou, neporozuměním ději a nepochopením ostatních.

Držením masky daleko od sebe způsobovala, že herní realita, která by se měla týkat převážně já v masce, ji zasahovala celou. Smyslem Kočkování, kterému se věnovaly dívky, bylo splynout s ostatními v závratí způsobené překračováním určitých norem a

¹⁸ „Jde vlastně o problém hranice hry, zlé musí zůstat uvnitř, dobré jít ven.“ (Kučera, 1999, s.7)

¹⁹ Viz kapitola Ponožka a jeho začlenění do her na jiné interakční rovině než byla vyzývací rovina hry či zaměření na jinou psychologickou potřebu než většina hráčů.

přesahování hranic – cuchání, nadzvedávání sukni, ... Herní maska nám pomáhá se oddělit od těchto věcí jako ponižujících, nevhodných, nespolečenských a naopak, užít si ten zakazovaný prostor. Nese za to zodpovědnost. Simona svou celistvostí byla stále Simona. Koho ostatní cuchaly, byla Simona a její vnitřní kontrola ihned hlásila, že je teď rozcuchaná a vypadá směšně. Nepovažovala to za znakové ztvárnění dané role. Komu nadzvedly sukni byla Simona a jí tím ponížily. Snažila se dělat, to co ostatní. Tak také dívky cuchala, ale musela se při této aktivitě cítit spíše trapně než pobaveně. Vždyť jaký to má smysl? Smysl celé věci mohla dát jedině energie masky a tu nechtěla nechat Simona rozproudit, obávala se, že by ztratila nad svým výstupem kontrolu.

Potřeba dokonalosti a nadměrné kontroly výstupu omezuje v hraní si. Simona si svou čistotu nechtěla nechat ušpinit některými svými stinnými stránkami, které samozřejmě máme všichni. Neobléknutím se do role nemohla pracovat se svými stinnými stránkami v odstupu. Tak jako se jí niterně dotýkal určitý děj hry, tak se jí dotýkala i její role. Byla to ona, kdo byl zákeřný, kdo vyzrazoval tajemství, kdo někoho ponižoval. Vždy do toho namočila samu sebe, ne já v masce. Musela tak hodně zvažovat, do jakých her vstoupí a jaké role přijme. Představíme-li si herní menu sledované třídy, neměla moc na výběr.

Nadměrná kontrola ovlivňovala její vystupování i na jevištích běžné reality. Simona uměla náležitě pracovat se svým výrazovým vybavením, hlídala si dojem, jaký v druhém člověku vytváří, ale problém byl v tom, že vlastně nevěděla jaká chce být. Tuto skutečnost nám předvedla během rozhovoru se mnou. Simona se během našeho vzájemného představení převlékala z role do role přímo na jevišti. Jednou byla ta co ví a zná, potom zase ta, které se nic netýká a nic neví, předvedla nám i tu, co ví, ale neřekne, hájí tajemství.

Ve třídě jí její ztuhlost omezovala ve „společenských“ hrách. Dívky si například sdělovaly tajemství a slibovaly si jeho střežení. Simona střežila, ale jiné ho posílaly dál. Jak je to možné? Simona nepochopila, že se vlastně jedná o jakousi „hru“ na střežení tajemství²⁰. Nad skupinkou viselo pravidlo, že se jedná o tajné informace, které se nesmí dostat k cizím uším, ale toto pravidlo zajišťovala pouze nádech zakázaného. Smyslem bylo tajemství neustále sdílet s novými, zpečetovat jím společenství a důvěrná přátelství, opakovaně prožívat pocit výjimečnosti, že vím. Jak poznat kdy, co a komu mohu prozradit? Dívky se pohybovaly na základě určitého vnitřního radaru, kterým snímaly aktuální dění ve skupině (jaké představení se hraje). K tomu je zapotřebí ve skupině být, pustit se tam.

Byly situace, kdy Simona vystupovala uvolněně, smála se, bavila se, nehlídala se. Jednalo se o dívčí nacvičování tanečků. Rozzářeně ukazovala ostatním dívkám kroky, opravovala jejich výstupy, všechny společně tančily malou sestavu. Byla to činnost, ve které si byla Simona jistá. Věnovala se tanci, chodila do kroužku a absolvovala pár vystoupení s tanečním souborem. Tuhle roli měla prochozenou. Zde nemohla udělat chybu, její výstup nemohl být horší než výstup ostatních, ba naopak. Tímto se nám potvrzuje Simonina potřeba být „dokonalá“, vypadat dobře, přesně vědět, co mám dělat. Dovoľovala okolí přijímat ji pouze jako „bezchybnou“. Tuto pozici samozřejmě vyhodnocovala subjektivně. Nároky na sebe měla vysoké.

²⁰ Viz rozhovor Hippie a Míša K. a jejich práce s tajemstvím a jeho zveřejňování prostřednictvím hry.

Pro Simonu by byly ideální hry s vyzývacím charakterem iniciačně-potvrzujícím, tedy rovinou, ve které se drží pevně pravidel a průběh hry se bere vážně. Obsahově by se hry měly pohybovat kolem tématu tance. Tanečními schopnostmi Simona oplývala, věděla, že je v této aktivitě dobrá, a proto by pro ni nebyl problém se v této činnosti prezentovat. Vstup na herní scénu by měl být přesně stanoven, explicitně označen. V této atmosféře by netápala. Používané znakové vybavení by nemělo zasahovat do prezentace negativních či zesměšňujících stránek osobnosti.

Svět hry, který byl pro většinu místem uvolněním a načas únikem z běžné reality, byl pro Simonu svou flexibilitou náročným bludištěm. Její vnitřní nejistota kladla důraz na dobrý výkon. Bála se uvolnit a jen tak být. A touto svoji kontrolou paradoxně bránila tomu, aby podala ten nejlepší výkon pro tvoření vztahů. Její upjatost byla také překážkou v běžné realitě. Neustále se snažila zachytit nějaká vnější pravidla, která vše řídí. Neustále si hlídala své výkony. V druhých viděla sebou vzbuzované dojmy, ale nevnímala už druhé samotné.

VI.5 Shrnutí

V této kapitole jsme se zabývali hrou jako divadelním představením. Goffmanovo metaforické uchopení života nám pomohlo roztřídit si jednotlivé pozorované jevy a v celém problému se přehledněji orientovat, zejména v náročnostech kladených na naše já při vstupech do různých interakcí.

Herní prostor jsme vymezili jako jeviště, na kterém herci vystupují ve svých herních rolích a využívají k tomu rozmanité znakové vybavení (ne vždy slučující se s naším sebepojetím). Pohyb v herním prostoru je charakterizován svými normami, mezi které patří specifické vlastnosti hry dle Cailloise, dále herní a lidská ohleduplnost.

Svým vstupem do hry přijímáme roli hráče. Přijetím role se naše já rozdvouje. Jedna část přijímá masku a druhá část dohlíží, zda je role správně ztvárněna, zda použité znakové vybavení odpovídá, zda tvořené dojmy jsou uspokojující, zda jsou dodržovány veškeré normy a konvence.

Děti se ve třídě pohybují po rozmanitých scénách, přeskakují z představení do představení, plynule přecházejí z běžné reality do hry a naopak. Ukázalo se, že v rolích nevystupují pouze ve hře, ale určitá představení na sebe hrají i v běžné realitě.

Většinu dětí nedělá tento rozmanitý svět problémy, ale najdou se takoví, kteří z něj unikají. Jednou z možností, proč se člověk straní interakci s ostatními, přestože je pro vzájemný kontakt vybaven, může být pocit ohrožení z probíhajících kontaktů. To nastane, pokud někdo z účinkující nedokáže zvládnout svůj výstup a probíhající představení se tváří jako hra, ale přesto se věci dějí doopravdy. Představení potom začne svými negativními výboji účinkující identitě zasahovat. V druhém případě člověk vstupuje na scénu, na niž jsou veškeré potřebné normy dodržovány a hra plní svůj účel. On sám však nedokáže zacházet s herní maskou, obává se přijmout herní roli, nechce opustit sám sebe. Nepropůjčí se roli. Nechává tak přímo na sebe dopadat veškeré herní dění a pokud příběhu hry nastavíme svou opravdovou kůži, nerespektujeme princip „jakoby“, může to být bolestné.

Pokud se se stejnou nemotorností takový jedinec pohybuje i v běžné realitě, jsou pro něj probíhající interakce nečitelné a s největší pravděpodobností také zraňující (nepochopení, nepochopení, pocit odmítání)). Člověk se potom může chybně zaměřovat na vnější pravidla, dožadovat se jejich stoprocentního dodržování, vyhledává činnosti, ve kterých je dobrý a průběh aktivity ho tak nemůže zranit. Ale nenapadne ho, že řešení není venku, v uspořádání reality, ale v něm samotném, v jeho schopnosti občas hrát divadlo.

VII Diskuse

Na samém začátku této práce jsme si stanovili opěrné body, dle kterých budeme hledat našeho žáka stranícího se interakci a uvedli jsme si základní rysy, které u takového to dítěte očekáváme. Předpokládali jsme, že se budeme zabývat dítětem, které je sociálně nejisté, plaché, introvertní. Bude opakem žáka, který se s neskrývajícím sebejistotou pohybuje ve středu skupiny a převážně ovlivňuje nabídku herního světa – určuje hry nebo je sám přináší. Jeho postávání na okraji může být únikovou reakcí, před nějakým ohrožením či důsledkem sociální neobratnosti.

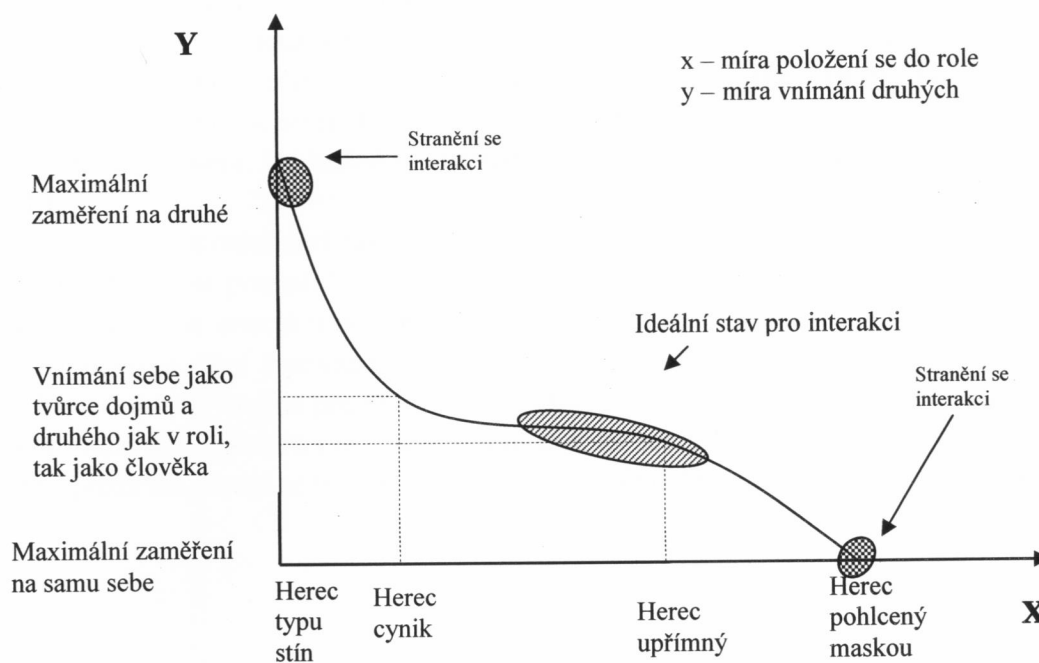
V terénu jsme se setkali s dvěma zástupci naší hledané cílové skupiny. Ponožka svým příběhem splňoval očekávání, že pozice na okraji dění může být únikovou reakcí před ohrožením, které by ho v centru dění očekávalo. V druhém případě jsme očekávali blok umístěný v jedinci samotném. V případě Simony se nejednalo o sociální nejistotu či stud v kontaktu s druhými (byla členkou tanečního souboru a ráda vystupovala před lidmi, ráda ukazovala své umění). Na první dojem mohla působit jako plachá, ale to byl pouze jeden z jejích výstupů. V čem jsme se v našich očekávání potkali, byla určitá sociální neobratnost, přesněji řečeno ztuhlost a nenalezení si své pozice v herním světě. Nechuť vstupovat do herního světa jí potom ochuzovala o interakce s ostatními a o společné zážitky, na kterých by mohla stavět intimnější vztahy. Děti jí unikaly do herního světa a ona zůstávala před branami.

Naše hypotézy se v určité míře naplnily. Podrobněji se tomu budeme věnovat ještě v samotném závěru celé práce. Zde se v několika řádcích pozastavíme ještě u jednoho žáka, který se svým způsobem stranil interakci s ostatními a v úvodních očekáváních jsme na něj ani nepomysleli.

Podívejme se ještě jednou na způsoby zacházení s maskou a na rizika s tím spojená. Zaměřovali jsme se na určitý poměr mezi schopností položit se do role a schopností ohlídat svůj výstup (použití znakového vybavení) a námi tvořené dojmy u diváků. Všechny náročnosti s tímto spojené jsme řešili v předešlé kapitole.

Podívejme se na kvalitu interakce skrze poměr schopnosti položit se do role a ohlídání norem jeviště, zejména vnímání druhých nejen jako rolí, ale i jako lidí, mých spolužáků, potažmo kamarádů (norma lidské ohleduplnosti). Zaneseme si tyto dvě proměnné do grafu. Na osu „x“ umístíme námi prodlouženou Goffmanovu škálu položení se do role a na osu „y“ míru ohledu na druhé a hlídání jejich dojmů (viz obr. 2). Výsledná křivka bude vypovídat o tom, nakolik je daný jedinec v kontaktu s druhými a co se na této skutečnosti podílí.

Obrázek č.2 – být v roli x vnímání přítomnosti druhých

- Herec typu stín – Není položen do role, protože si masku (roli) drží daleko od těla, aby měl střízlivý rozhled na dění kolem. Je maximálně zaměřen na druhé, na jejich mínění, jejich dojmy, jejich pocity z kontaktu s ním. Je od druhých tak daleko, že se mu nedaří s nimi navázat dialog, potkat se. Oni jsou v roli, on ne.
- Herec cynik – Do role se pokládá, ale není o své ztvárňované realitě přesvědčen. Snaží se dodržet normy jeviště. Jeho výkon a reakce spoluhráčů na něj ho trochu odvádějí z herní reality, ale vzájemný dialog probíhá.
- Herec upřímný – Je pohodlně usazen ve své roli, nedělá mu problém přijmout realitu své role. Jeho výkon je důvěryhodný. Dodržování norem jeviště mu nečiní problémy. Vstupuje do interakce s ostatními herci, ale v pozadí si hlídá normy jeviště, vnímá za maskami spoluhráčů lidi, své spolužáky.
- Herec pohlcený maskou – Zcela ztrácí kontrolu nad svým výstupem. Žije realitu masky. Nehlídá normy jeviště. Spoluhráči jsou součástí jeho oneman show. Jejich lidskou podstatu nevnímá.

V grafu znázorněné krajní vyšrafované body označují oblast, ve které se danému jedinci nemůže podařit s ostatními potkat. V obou případech je od lidí v danou chvíli příliš daleko.

K Simoně (herec typu stín) a Davidovi F. alias Ponožkovi (nevstupující na scénu vzhledem k ohrožení), nám zde do skupinky přibývá ještě jeden žák stranící se interakci. Tímto žákem je paradoxně David M. nesoucí takové vlastnosti, které jsme přidělovali protipólu našeho původního hledaného subjektu.

David M. se stále držel jedné a též role. Vstupoval do her zásadně na interakční rovině iniciačně-potvrzující. Už jenom z tohoto pohledu vnímal ostatní na úrovni určitých vlastností, z kterými se neustále porovnával. Přítomnost ostatních ve hře mu obrazně řečeno splňovala funkci opěrných bodů na škále zvládnutí nějaké kvality. Potřeboval se neustále porovnávat jak si stojí. Pokud byl ve hře, šlo mu jen o něj samotného, o jeho pocity, o jeho uspokojení. Do běžné reality mnoho nevstupoval. Neustále hrál.(viz kapitola David M.)

Do interakcí s ostatními tak vstupoval jako sebou vytvořený hologram, který má určité kvality. Nedal se poznat. Neodhalil se. Nenamočil se do vztahu s druhými.

Žák stranící se interakci nemusí být jen ten, kdo se nenápadně a neslyšně pohybuje po třídě a pozoruje dění z povzdálí, viditelně do kontaktů nevstupuje a vyhýbá se jim. Může to být i ten, který nejde přehlédnout a je aktérem veškerého dění. Ale ve skutečnosti je duchem jinde, než ostatní a mezi dětmi není sám za sebe. Je uzavřen sám v sobě, vše ze svého nitra pozoruje, straní se tam lidského kontaktu. Zvenku vidíme pouze jeho masku.

VIII Závěr

V průběhu práce jsme si kladli otázku, na základě kterých atributů se jedinec – žák rozhodne, že se postaví na okraj skupiny. Co na něj působí tak výrazně, že se sám ze své vůle drží na okraji dění, straní se interakci s ostatními.

Místem našeho výzkumu byla škola, pozorovanou skupinou se stala školní třída a centrem našeho zájmu bylo dítě stojící opodál veškerého dění. Během vyučovacích hodin je interakce mezi žáky omezována řádem hodiny a jejich zacílením na „smyslupnou“ činnost – učení. Během přestávek se nahromaděná energie dovolává svého uplatnění a nejlákavějším a nejuvolnějším prostorem je proto hra. Avšak toto nebyl jediný důvod, proč se k odpovědím na výše uvedené otázky dostávat přes svět hry. Dalším důvodem je ta skutečnost, že hra je pro děti důležitým komunikačním prostředkem, její průběh a rozložení rolí v ní je zakódovaným odrazem skutečného dění ve třídě. Do hledáčku se nám takto dostala interakce převážně herní.

V úvodu této práce jsme se seznámili se základními vlastnostmi hry, které vymezil Roger Caillois. Hra v jeho pojetí je činnost vydělena z našeho běžného života, je to činnost svobodná, nejistá, neproduktivní, podřízená pravidlům, fiktivní. Dále jsme přijali za vlastní, že hra se může podílet na hierarchickém uspořádání dětské skupiny a slouží jako jeden z prvků komunikace, a že herní obsahy v sobě mohou odrážet aktuálně těžko zpracovatelná témata skupiny a jejich jednotlivců.

Herní menu v pozorované třídě bylo velmi pestré. Hry byly rozloženy tak, že každá z kategorií herních principů měla své zastoupení. Určité kategorie měly většinové zastoupení mezi dívkami a jiné mezi chlapci. Avšak pohlaví nemusí být pro výběr hry omezující. Další skutečností je to, že málokterá hra pracuje pouze s jedním herním principem. Hráči pohybující se ve stejný okamžik ve stejné hře si z ní dle své potřeby mohou vytáhnout pro sebe to uspokojivé. Hra Policajti a zloději – David M. se položí více do mimetické roviny a ztotožňuje se s postavou silného policisty, unikající Ponožka dává přednost ilinxu.

V jednotlivých kategoriích jsme sledovali, s jakými obsahy se ponejvíc pracuje a hry jsme na podkladě určité obsahové podobnosti rozdělili do podskupin. Z pozorování vyplynulo, že určité zpracování herního principu je preferováno nad ostatními. Pohyb hráče v tomto preferovaném poli a jeho úspěch či neúspěch v této oblasti se může výrazně projevit na jeho pozici v sociální struktuře dětské skupiny. Tato skutečnost se zpětně odráží do hry a konkrétně na herní interakci spoluhráčů a na jejich vzájemném vnímání se. Hra takto získává tzv. interakční vyzývavý charakter. Stanovili jsme si pro něj tři roviny:

- 1) Interakční rovina iniciačně-potvrzující: Přítomnost druhých je zde důležitá pro možnost porovnávání se. Druzí, především míra jejich schopností a vlastností, tvoří pomyslné body na škále, na které se jedinec snaží umístit. Ukazují mu, jak si stojí. Lpí se tady na přesném a neoblomném dodržování pravidel. Tato interakční rovina trhá pospolitost ve skupině a nominuje ty oblíbené a úspěšné. Děti, které si tyto hry chtěly užít, musely být zdatné ve čtení herní situace. Herní prostor se často pohyboval na hranici –

na hranici opravdové rvačky, na hranici uražení někoho, na hranici drzosti, atd.

- 2) Rovina afiliační: V těchto interakcích jednotlivci na druhých záleží. Jde mu o to, aby jim ve hře bylo spolu dobře. Jejich míra spokojenosti zajišťuje trvání hry a tím delší průběh společné interakce. Na této rovině vstupujeme do hry, abychom se s ostatními mohli potkat. Rozhodující pro tuto rovinu je sdílení příjemného prožitku s ostatními spoluhráči, pracovat na vzájemných vztazích, nevybočovat. Je zde zájem, aby hra měla co nejdéle trvání a všem v ní bylo dobře. Na této rovině často dochází k respektování určitých nedostatků spoluhráčů a k přihlížení k nim (někdy se někomu nadržuje, aby měl radost). Hráči by ze hry měli odcházet s pocitem – to nám spolu bylo dobře.
- 3) Rovina autisticky-zúčastněná: Přítomnost druhých není v těchto hrách pro hráče důležitá. Spoluhráči jsou vnímáni na úrovni kulis. Okolí je zpracováváno fantazijně, jedinec je zaměřen sám na sebe, na své potřeby, na svůj příběh. Veškeré úspěchy i neúspěchy, příjemné i nepříjemné prožitky zůstávají u hráče. Tato rovina tímto je neproduktivní ve sféře sociálních zisků. Hráč za pomoci těchto her nemá mnoho šancí na vzestup v sociálním žebříčku oblíbenosti či obdivu (nehrozí však ani sestup), nedochází zde ani k utužování přátelských vztahů. Hráč je ve svém pojetí jedinou řídicí osobou průběhu hry. Velkou část dění utváří ve své fantazii a okolí o svém pojetí neinformuje. Má to ve svých rukou.

Vyzývací interakční charakter hry je navázán na aktuální období a na aktuální složení skupiny. Mohou se v tom odrážet i aktuální upřednostňované postoje a hodnoty dětí. Chlapci dávali přednost poměřování sil, zpracovávání rolí nesoucí moc, bezmoc, loajálnost či zradu. Kládli důraz na hierarchické rozložení pozic. Pro dívky bylo zase lákavé tajemství a kladl se důraz na schopnost na chvíli ztratit samu sebe (byla v tom určitá svádívnost). Jinak tomu třeba bude za rok. Děti nám ale opět ukázaly, že se doopravdy jedná pouze o vyzývací charakter hry, hráč ho nemusí respektovat (nesmí však hru narušit). Těchto narušitelů je však po málu, protože kdyby jejich počet vzrostl, herní vyzývací interakce dané hry by se celkově změnila.

Skrze děti samotné jsme mapovali jejich přístup k životu ve skupině a ke hře. Dívali jsme se na to očima těch, kteří dávají přednost potvrzování svých kvalit, těch, kteří jsou rádi pospolu, ale i těch, co se raději drží ve svém vlastním světě. Ukázalo se, že každá mince má doopravdy dvě strany. Život na výsluní dává mnoho možností a propůjčuje četné kompetence. Ale zároveň klade nárok na udržení své pozice. Člověk se může stát obětí svých úspěchů. Nakonec potřebuje svou pozici k tomu, aby ze své moci mohl sestavit herní menu a zajistil si, že jeho úspěch bude více než pravděpodobný. Je objetí náročného a unavujícího koloběhu. Na afiliační úrovni je příjemně a „láskyplně“. Pravidla nejsou držena pevně a člověk zde nemusí být natvrdo konfrontován se svými nedostatky. Avšak zůstanou utajeny i jeho předpoklady. Je zde jeden z mnoha. Způsob interakce si děti volí

ne z nutnosti, že by navíc neměly, ale protože jim daný způsob setkávání vyhovuje, je jim tak dobře. A platí to i v případě autisticky-zúčastněného pohybu ve světě hry. Člověk si tímto způsobem nezíská mnoho kamarádů a ve většině případů ani spoluhráčů, ale on jediný je naprostým vládcem veškerého dění. Nic ho neomezuje, nic ho nemůže ohrozit. Jeho fantazie vše zařídí.

Do interakce vstupuje člověk s druhým člověkem skrze nějakou společnou činnost. Goffmanovsky jsme si to označili, že vstupuje na jeviště, kde se účastní určitého představení. Představením může být jakýkoliv kontakt. Pokaždé jsme v nějaké roli.

Herní představení, tedy interakce odehrávající se skrze hru, jsme si zpočátku označovali za to snazší. Říkali jsme se, že hra je tvárný prostor a děj v něm si hráč může držet pevně v rukou. Ale postupně se ukázalo, že takové to hrát si, může být pro někoho docela složitý proces.

Náročnosti kladeny na hráče:

- 1) Orientovat se na scéně: Scéna a příslušné představení odkazuje herce k určitému vystupování, specifikuje způsob interpretace chování lidí (spoluherců) kolem.
- 2) Pracovat s normami: a) přijmout vlastnosti hry podle Cailloise, b) řídit se herní ohleduplností odvíjející se od herních interakčních rovin a c) řídit se lidskou ohleduplností kladoucí nárok použít vše tak akorát.
- 3) Práce s herní maskou (rolí). Jedná se o nalezení pravé polohy, ve které se člověk dokáže ponořit do své role a přijmout vlastnosti herní masky a zároveň neztratit sám sebe a být schopen hlídat svůj výkon a normy scény.

Co se může stát, když jedna či více náročností nejsou dodrženy? Interakční prostor není potom čitelný, pohodlný a často potom může být zraňující. Někdo z tohoto narušení může čerpat (viz David M. a jeho sycení se ztvárňovanou rolí). Ale druhého to nutí stranit se těmito kontaktům, nutí ho to chránit sama sebe (David F. alias Ponožka). Žák stojící na okraji dění může být upozorněn na to, že ve skupině dochází k neadekvátním způsobům setkávání se, která ještě nemusejí být šikanou, ale již také nejsou hrou (byť se tak mohou tvářit).

Podmínky pro uskutečnění dobrého představení, jejichž nedodržení nás od interakce zrazuje, mohou být tedy narušeny kolem nás, ale i v nás samotných (příběh Simony). Vnitřní nejistota ze sebe sama, potřeba dobrého dojmu, nepřijetí svých stínů blokuje člověka v uvolněném přijetí herní masky, použití příslušných výrazových prostředků, přistoupení na nečekanou tvárnost herního světa, na jeho schopnost vytvořit přijatelný prostor pro každého (při dodržování norem) a zároveň je spojit v jednom příběhu.

Pro Simonu se tak stal interakční prostor, zejména ten herní, nečitelný a vzhledem k jejímu vstupu do tohoto prostoru, který nebyl chráněn herní maskou, zraňující. Nechávala přímo na sebe dopadat veškeré herní dění.

Při těchto svých omezených schopnostech měla Simona vysoké požadavky na herní prostor. Potřebovala herní obsah takový, který by byl blízký jejímu reálným schopnostem. V aktuálních hrách si neuměla utvořit roli na míru. Přestože dávala přednost preciznímu

dodržován herních pravidel, tedy rovině iniciačně-potvrzující, neuměla se na této rovině vtěsnat do her, které měly vyzývací charakter odlišný. Děti se kolem ní míhaly z představení do představení. Přeskakovaly z interakcí, jak herních tak i jiných, a ona se nestíhala v jejich pohybu zorientovat. Zůstala vždy stát před branami.

Žák straní se interakci? Může to být z důvodu pocitu vnějšího ohrožení ve společném prostoru a nebo si sám, na základě svých schopností a dovedností zejména ze sociální oblasti, neumí pro sebe vytvořit bezpečný a pohodlný prostor. Neumí to na jiné zahrát.

Seznam literatury

Caillois, R.: Hry a lidé, Praha, Ypsilon 1998

Čáp, J.: Psychologie pro učitele, Praha, Portál, 2001

Goffman, E.: Všichni hrajeme divadlo, Praha, Ypsilon 1999

Klusák, M.: Imitation versus mimicry in schoolchildren's games, přednáškový materiál, 2002

Kučera M.: K problematice hry:příklad pubertální třídy In Lidé města, 1/1999, s. 3-28

Millarová, S. : Psychologie hry, Praha, Panorama 1978

Mišurcová, V., Severová,M.: Děti, hry a umění, Praha, ISV 1997

Pražská skupina školní etnografie: Psychický vývoj dítěte od 1. do 5. třídy, Praha, Karolinum, 2005

Strauss, A., Corbinová, J.: Základy kvalitativního výzkumu, Brno, Albert 1999

Výrost, J., Slaměník, I.: Sociální psychologie, Praha, ISV, 1997

Výrost, J., Slaměník, I.: Aplikovaná sociální psychologie I, Praha, Portál, 1998

Přílohy

Příloha č.1 - Rozhovor s Davidem M.

- Já: „Co děláte ráno než začne škola? Na kolikátou vlastně chodíte?“
- D: „Na osmou.“
- Já: „Takže v osm začne škola a v osm přijdete?“
- D: „No, no.“
- Já: „Jo?“
- D: „Vlastně ne. Ve tři čtvrtě. Ve tři čtvrtě nás pouštějí do školy. To se převlíknem a jdeme do třídy.“
- Já: „A co tady tak děláte, než začne hodina?“
- D: „No, tak o přestávkách hrajeme různé hry. Teda většinou Krvavou dvacku. To je jakože s korunou. Takhle jí začneš točit (postaví korunu na hranu a roztočí ji). Takhle se točí a musíš jí udržet, co nejdýl točit (prstem do ní lehce cvrnká, aby se dál točila). A ten, kdo to zkazí, musí dát takhle pěst (opře se kolmo pěstí o stůl), a ten jeden mu dá co největší ránu do kloubů.“
- Já: „Ježkovy zraky....(všimla jsem si do krve sedřených kloubů na jeho ruku) Počkej, to máš odřený z toho?“
- D: „No.“ (se smíchem)
- Já: „To musí, ale strašně bolet?“
- D: „To není tak strašný. Nejhorší je to od jednoho kamaráda, co sem přišel nový. Ten dává nejhorší rány.“
- Já: „Ale to jste nehráli vloni?“
- D: „Ne, to ne.“
- Já: „A kúo jí vymyslel?“
- D: „No, Kuna, ten novejš.“
- Já: „Ten jí jako přines?“
- D: „No.“
- Já: „Není to podobný, jak jste vloni hráli takové to Sado maso? To jste se taky tak nějak mlátili?“ (Pro připomenutí uvádím, že se jedná o hru, kdy jeden z hráčů nastaví pěst a druhý ho udeří klouby na klouby. Nastavená ruka je dlaní dolů)
- D: „No, to hrajem pořád.“
- Já: „Taky pořád?“
- D: „No.“
- Já: „A to máte nějak rádi, když to bolí?“
- D: „Ne, to zas né,...ale je to prostě hra,...kdo dýl vydrží.“
- Já: „A jaké hrajete ještě hry? Přibyly ještě nějaké zajímavé hry?“
- D: „Někdy ještě pořád hrajem, no to to (ořukáváním pěstí naznačuje Sado maso),...a hokej. Hokej ne už moc....Spíš rugby ještě někdy hrajem, ale to už málo. To kluci nechtěj hrát, že je to prej moc drsný.“
- Já: „A jak se vlastně domluvíte, že už tu hru hrát nebudete?“
- D: „To jako, že prostě řeknu třeba já: *Hele, zahrajem si rugby?*. A kluci řeknou: *Ne, já už nejdu hrát. A nikdo prostě nehraje, protože se jim nechce.*“
- Já: „Ta hra takhle prostě zmizí?“
- D: „To se časem zapomene, a pak třeba po chvíli, jako že třeba po půl roce, někdo přijde: *Jé, nechceš si zahrát?*.“
- Já: „A tohle se stane jak?“
- D: „To je zase jako, že si jeden vzpomene, jako když se nudíme: *Je, nešel by si někdo zahrát rugby?* A deme zase hrát, no. Nebo pobíháme po škole a někomu dáme jakože zloděje a chytáme se.“
- Já: „A to vznikne z ničeho nic? Řeknu, že jsem zloděj, a vy mě začnete honit?“
- D: „No, řekne třeba zloděj, my ho necháme utýct, a pak ho po celý škole honíme. A třeba, až ho chytmem, tak ho položíme na zem, a pak ho sem odtáhnem.“

Já: „A to jste taky hráli loni, tuhle hru?“
D: „No, to jsme hráli hodně. Teď už moc ne“
Já: „Nebylo to takový na tu Babu?“
D: „No, dyť jo. Se to nějak upravilo.“
Já: „Upravilo?“
D: „Sme se prostě honili. Některý to prostě nebavilo, a tak jsme pak toho jednoho chytili a zmydlili. Někdo je dobrý zloděj, ale neumí chytat.“
Já: „A jak určíte, kdo je zloděj a kdo je policajt?“
D: „No, to jsou ti nejslabší nebo ti nejrychlejší, ale většinou ti nejrychlejší.“
Já: „A zloděj je ten nejslabší nebo ten nejrychlejší?“
D: „No, tak.“
Já: „A to volíte nějak podle nálady?“
D: „No, když chcem hodně silnýho, tak tam dáme třeba mě nebo Kunu. Většinou jsou dva. Jeden silnej a jeden slabej, a pomáhaj si. Jako když jednoho třeba chytanou, tak ho ten druhý odstrčí a zdrhají.“
Já: „A máte nějaké ustálené dvojice?“
D: „No, to ne. Nebo většinou jsou Milan a David F.“
Já: „To jsou jako dva zloději?“
D: „To jsou většinou zloději a nebo jsem to já a Kuna.“
Já: „A to je nějak výhodnější být zloděj?“
D: „Ne, to ne, protože většinou, když je zloděj, tak dostane většinou do držky.“
Já: „Tak vy se přitom i mydlíte?“
D: „No jasně ne? Protože on se brání třeba, tak ho musím trochu tak nějak jako složit...ňák líp.“ (Velmi se směje.)
Já: „Když ho chytíte, tak ho do třídy táhnete po zemi?“
D: „Ne, to ne. To ho takhle třeba chytne dva, takhle za ruce (chytne mě pevně v rámě), a on se z toho nedostane.“
Já: „Aha.“
D: „Nebo když je třeba jeden, tak ho chytne takhle vlastně.“ (snaží se na sobě předvést dvojitého Nelsona)
Já: „A tím ta hra končí vždycky?“
D: „Ne, pak třeba...oni jsou dva, a když jednoho chytne, tak ještě musíme dohnat toho druhého. A když je chytne oba, tak je zase pustíme.“
Já: „A zase je honíte?“
D: „No a zase je honíme.“
Já: „Takže ti zloději jsou takový cykličtí?“
D: „No, tak.“
Já: „A co dělá ten chycený zloděj celou tu dobu, kdy honíte toho druhého?“
D: „Čeká ve třídě.“
Já: „To je, ale docela nuda, ne?“
D: „Ne, to ne. Může si tu dělat, co chce.“
Já: „To hrajete každou přestávku?“
D: „Ne, to už moc nehrajem. Teď spíš tu Krvavou dvacku.“
Já: „Máte ustálenou partu, která vždy hraje nějakou hru nebo je vám to jedno, kdo s vámi jde hrát?“
D: „To je jedno. Ale spíš ta Krvavá dvacka, to je: Kuna, já, Jirka ,a když tak vezem některý kluky, ale to málo.“
Já: „Podle čeho si ty kluky vybíráte?“
D: „No, my vydržíme víc, tak aby tak vydrželi. Oni většinou řeknou: *Au, to bolí*. Pak už nehrajou.“
Já: „Co hrají ti, co nevydrží tu bolest?“
D: „Ti, co nevydržej, tak si tady dělaj,..... nevím co.“
Já: „O ty se vůbec nezajímáš?“
D: „No. Oni si tady dělaj blbosti.“ (opovržlivě)
Já: „Kdyby by byla holka, která to vydrží, tak by jste jí vzali?“

D: „No, ale oni nechtěj.“

Já: „Vy jste jim to nabízeli?“

D: „Ne (smích). Ony by to nevydržely.“

Já: „Máte nějaké hry, které hrajete s holkama dohromady?“

D: „No. Jenom vo hodinách.“ (nemluví už tak nadšeně)

Já: „A jak to jenom o hodinách?“

D: „Buďto si třeba posíláme papírky nebo máme takové kartičky, který, když máme třeba suplování nebo máme nějakou hodinu, která nás nebaví, tak to začnem hrát. To jsou takové kartičky a tam jsou třeba...je to jako něco Země - město...jenom, že jeden má ty kartičky a řekne, třeba počítá abecedu, a řekne slovíčka třeba na S. A v těch kartičkách má třeba známej zpěvák, a to musíš vymyslet něco na S. A ten, co to vymyslí, tak dostane kartičku. A kdo jich má nejvíc, tak vyhrává.“

Já: „To hrajete v hodině?“

D: „No, s učitelkou, když máme supla.“

Já: „Ty psaníčka, to je co?“

D: „To si dopisujem různý blbosti.“

Já: „Co třeba?“

D: „Nevim, všechno možný.“

Já: „Kdybych chtěla poslat psaníčko v hodině, co bych tam měla napsat?“

D: „Nevim. Třeba, že učitelka je blbá. A tak. To je nuda.“

Já: „A to si všichni přečtou?“

D: „No, jakože třeba jenom čtyry si to posílaj. Tady dva a třeba támhle dva.“

Já: „Je třeba někdo, kdo by to stagnoval, kdo by vás prásknul?“

D: „Ne, to ne.“

Já: „To by nikdo neudělal?“

D: „No, možná Simona.“

Já: „Simona by to prozradila?“

D: „Ona řekne všechnu blbost, co tady děláme. Když třeba něco zničíme, tak ona jde a všechno vykecá učitelce.“

Já: „Ona jako drží s učitelkou?“

D: „Asi jo. My jsme tady jednou popsali celou třídu lihovkou a vona to hned vykecala.“ (ukazuje na zadní stěnu třídy, na které je do její poloviny výšky lamino)

Já: „Měli jste průšvih?“

D: „No. Pak jsme vzali takový pastelky, jak jsou na obličej, a těma se popsali okna. Támhle to jde ještě trošku vidět, to nešlo moc smejt. A ještě támhle a támhle kousek.“ ((ukazuje na okenní tabuli, kde je 10x4cm červenozelený nápis “fucking death“))

Já: „Ostatní holky to nechtěly říct?“

D: „Ee (vrtí hlavou). My jsme to smyli a támhle to jediný jsme tam nechali. Toho si vůbec nevšimli, jako pan učitel, a ona za ním šla a řekla to.“

Já: „Proč to asi dělá?“

D: „Protože je blbá.“

Já: „Vyřídíte si to s ní potom?“

D: „Ne, jenom jí řeknem, že je blbá a blablabla.“

Já: „Blablabla?“

D: „Prostě blablabla.“ (velice se směje, vrtí se a houpe se na židli)

Já: „Dobře....A co holky, ty s ní kamarádí?“

D: „Jo. Tak ty jo. Ona je taková divná.“

Já: „Tak tu asi moc ne to. Která holka je taková nejlepší?“

D: „Nejlepší je tak Michala.“

Já: „Michala, a která, tady jich je víc?“

D: „Ta, Michala K. (já ji uvádím jako Hippie). Ona tak jako přide ke klukovi a kopne ho někam. Ten jí udělá jenom nějakou blbost, třeba jí takhle (naznačí směr podél hlavy) prolítne vlaštovka, a kopne ho prostě mezi.“

Já: „Jo. To je taková ta fackovací, jak každého bere penálem?“
D: „No, to je vona.“
Já: „Jaký máš nejradši hry?“
D: „Krvavou dvacku.“
Já: „Krvavou dvacku. A jakou mají třeba nejradši holky?“
D: „Já nevím. Ty si sednou do lavice a začnou si povídat o telenovelách.“
Já: „Telenovely probírají?“
D: „No.“
Já: „Ony si moc nehrajou?“
D: vrtí hlavou
Já: „Líbilo by se ti, kdyby se na vás dívali, jak hraje ty vaše hry?“
D: „Ne.“
Já: „To jste teda rádi, že si vás nevšímají?“
D: „Ony jsou blbý.“
Já: „Ve třídě máte blbý holky?“
D: „No. Nejsou vůbec hezký.“
Já: „Jiný jsou lepší?“
D: „Starší jsou hezký.“ (smích)
Já: „Máš někoho, s kým by jsi šel hrát jakoukoliv hru? Nějakýho parťáka, který je důležitý v tý hře?“
D: ...
Já: „Prostě: ,Ty když nehraješ, tak já taky nehraju. ‘“
D: ... „Třebas já, no. Když nehraju, tak se třebas moc to, no.“
Já: „Jseš takovým tahounem teda?“
D: „No.“
Já: „Takže, když ty řekneš, že hraješ jinou hru, tak se za tebou všichni přesunou?“
D: „Ne, to zas ne. Tak většina.“
Já: „Čím to je?“
D: „Jsem na ně hodnější, než třeba byl Vojta a Jakub. Ty je třeba mlátili za každou blbost.“
Já: „To byli taky takový tahouni?“
D: „To byli takový debilové.“
Já: „Počkej, oni vás doopravdy praštili?“
D: „No, oni třeba, jakože dycky taková blbost, jim začnu nadávat a oni (drsným hlasem, přivřené oči) ,Ty vole, vy jste debilové. ‘, a začnou tě mlátit. Třeba Davida F. (říkám mu Ponožka), ten se kvůli tomu začal třeba tady bránit a oni ho začnou mlátit.“
Já: „No vidíš, to bych do nich neřekla. To mě překvapuje.“
D: „Bijem se taky, jakože, i já. Ale, jakože, když se naštvem ...na sebe.“
Já: „Tam to bylo jako nějak jinak?“
D: „No, to bylo jako, že udělali nákou blbost. Když se neudělá něco podle jeho představ.“
Já: „Aha. Takže jsi na ně hodný. Co třeba ještě?“
D: „No, že třeba, no, nákou dobrou hru vymyslím.“
Já: „,Takže ty i vymýšlíš hry?“
D: „No, většinou jo. Většinu jsem vymyslel.“
Já: „,To jsi je vymyslel úplně nebo jsi je odněkud přinesl?“
D: „No, nějaký jsem třeba někde hrál, třeba na táboře nebo tak nějak, a nějaký jsem vymyslel.“
Já: „,Který jsi třeba vymyslel?“
D: „,Tak já nevím. No, třeba rugby, potom... Tak, protože kluci, ten jeden, jakože hraje rugby: ,Zahrajem si takovej americkéj fotbal. Prostě takový rugby, bez pravidel, takový drsnější.“
Já: „,A jak jste to hráli, drsný rugby?“
D: „,Prostě jsme se tam mlátili, hlava nehlava. Tam prostě, třeba takhle jeden měl flašku a míč nebo třeba cokoliv, a musel to z tamté a támhle to položit (ukazuje z jedné strany třídy na druhou). A třeba tři se na něj hrnuli a zvedli ho do vzduchu a nechtěli ho tam pustit.“

Já: „Aha, tak on se tam musel prostě nějak doplazít?“

D: „No. Potom ten druhej mu třeba pomoh, že toho jako odstrčil nebo podržel, aby jako on mohl to tam donýst.“

Já: „Takže to tam máte nějaká družstva?“

D: „No. Jsou dvě.“

Já: „Dvě družstva. Jak se do nich rozdělíte?“

D: „To je prostě jedno, aby to bylo tak nastejno.“

Já: „To odhadnete, že jsou ty družstva stejný?“

D: „No, tak, jakože jedno družstvo je silnější a to druhý je takový slabší.“

Já: „A jak se to děje, že to jedno je silnější a to druhé slabší?“

D: „No, protože v tom jednom jsem já, Kuna a Jirka. A v tom druhým je..., ale my jsme třeba tři a jich je třeba pět.“

Já: „Tak vy to takhle vyrovnáte? No, a ty jsi říkal, že to nemělo pravidla. A jak jste věděli, jak to hrát?“

D: „My jsem si ty pravidla vymysleli.“

Já: „Aha. Takže to bych prostě přišla s flaškou a řekla bych: ‚Kluci, jdeme hrát rugby?‘.“

D: „No. A nebo třeba sedíš a nudíme se a řekneš. ‚Je, hele, tam je flaška. Dáme rugby?‘, a oni: ‚No, no.‘ A pak, když už jsme třeba hráli čtyři, tak ti ostatní: ‚Jé, můžem taky?‘.“

Já: „A oni se začnou přidávat?“

D: „No.“

Já: „To byste furt přibírali, kdyby stále někdo chtěl?“

D: „Ne, to ne. Když už nás je třeba pět, tak už ne, to už by bylo moc. Většinou je lepší, když jsme tři nebo čtyři. A u hokeje, to nás taky docela baví. To je, takhle pinkáme rukama, to jsou většinou tři, maximálně tři, jinak to nejde... Nebo holky tu furt stojí (ukazuje do zadní části třídy, kde hrají většinu her).“

Já: „Hele, je třeba někdo, kdo by s váma chtěl hrát a vy byste mu řekli: ‚Ne, s tebou nehrajem?‘.“

D: „Já myslím, že ne. Jakože třeba někdy, když jsme na něj naštvaní nebo, jako, když už nás je moc.“

Já: „A není vám ho líto? Tady sedí a chtěl by hrát.“

D: „Ne. To ne. To je prostě hra.“

Já: „A čím se někdy naštvete?“

D: „Jako, že třeba tě začne provokovat. Zejména David F.(alias Ponožka).“

Já: „David hodně provokuje?“

D: „No, hrozně.“

Já: „Jak?“

D: „ ‚Marečku, párečku.‘, a takový blbosti.“

Já: „On si vymýšlí takové nadávky?“

D: „Počkej, já ještě přemýšlím, co dělá. Jo, třeba jde kolem a udělá takhle ramenem (předvede strčení ramenem), a že jseš debil.“

Já: „On to myslí vážně?“

D: „Ne, to on myslí, jakože z provokace.“

Já: „Z provokace? A co chce, abys dělal?“

D: „Já nevím, prostě. Abych ho honil, abych ho chtěl jakože dostat. Nevím. A když už vidí, že už jsem hodně naštváný, že už ho chci hodně zbit, tak jde za učitelem a tam dělá, jakože nic.“

Já: „To je, ale provokatér.“

D: „Je to debil.“

Já: „A proto ho byli i ti kluci?“

D: „No, to taky, no. Ale oni byli takoví divní.“

Já: „Teda, ale vy tady máte vůbec samé drsné hry. Sado maso, teď tu Krvavou dvacku a ještě jste hráli ten Wrestling.“

D: „No jo, Wrestling.“

Já: „To bylo co?“

D: „To bylo prostě, jakože se udělal kruh a tam dva byli vevnitř a bili se.“

Já: „A co dělali ti ostatní, co stáli v tom kruhu?“

D: „Ti hecovali, jako: ‚Dej mu pěstí!‘, a tak.“

Já: „Ještě tam potom běhal, myslím, že Jirka, a dělal tam rozhodčího?“

D: „Jo. To dělal. Když už to třeba vypadalo hodně hustě, tak je jako dva odtrhávači odtrhli a on řekne: ‚Gong‘.“

Já: „To tam má, ten rozhodčí, docela důležitou funkci?“

D: „No, ani ne, to spíš ti odtrhávači. To jsem byl třeba já a byl to dřív Jakub.“

Já: „Podle čeho odhadnete, že už je to moc, že už je musíte odtrhnout?“

D: „No, že už to vypadá fakt drsně. Že ho třeba skolí a začne do něj kopat. Tak ho prostě odtrhnem, ať má ten druhý chvíli odpočinek. Pak se ho zeptá, jestli chce ještě a začne sebou šít: ‚Já ho zabiju!‘. Tak ho pustíme a už se zas mydlej.“

Já: „Jak se to vlastně stane, že se perete jako a najednou doopravdy? Že do sebe doopravdy kopete?“

D: „Jen tak ze srandy. Jako: ‚Pojď‘, strčíš do něj ramenem: ‚Pojď, pojď‘, a pak začnem.“

Já: „To se vážně někdy potom porvete doopravdy?“

D: „Ne, to ne. To je ze srandy. Ale potom, když mu dá ten jeden přes držku nebo se z toho jako nemůžeš dostat, tak to už jako doopravdy.“

Já: „Kdybych se chtěla jít ‚prát jako‘, jak bych to musela udělat, abych nedostala doopravdy?“

D: „‚Pojď se prát‘, to je vždycky jen ‚jako‘. To není nikdy tak hrozný. To jediné jen, když dostaneš víc do držky, když se ten druhý hodně naštve. To třeba, jako já jsem se minulej měsíc s Davidem F., jsme si dávali hodně. Přišla učitelka, já jsem se tam furt pral, ty jo, hodně.“

Já: „Jak to potom vyřešíte mezi sebou, když se porvete doopravdy?“

D: „Nijak. Bijem se dál (smích). Dokud se ten jeden neomluví nebo něco takovýho.“

Já: „Když já furt nechápu, proč bych měla jít svýho kamaráda bít?“

D: „To berem, jakože ze srandy. To je přátelskej boj.“

Já: „Jak to poznáte, že ten druhý se chce prát jako nebo doopravdy?“

D: „To poznám. Jako, když se tváří tak jako nebo strká hodně silně.“

Já: „Jak se tváří?“

D: „Buď to se směje nebo se tváří tak divně nebo (zamračí se, zúží oči, vysune bradu) jako, že tvrdě.“

Já: „Podle toho to rozeznáte?“

D: „No.“

Já: „Myslíte, že musí mít člověk pro nějaký hry nadání?“

D: „To jakože se hned naučí.“

Já: „Takže každou hru může hrát každý?“

D: „No. Jako, když jsou nějaký... Ještě se nestalo, že by někdo, teda holky, no.“

Já: „Holky nejsou moc na hraní?“

D: „Jakože, ty to ani nehrajou.“

Já: „Holky nezajímají hry?“

D: „My je jako třeba provokujem, ale oni nám potom vytrhají půlku vlasů. Dávaj nám facky. Zkopou nás tam a pak zas odejdou do lavice.“

Já: „To jsou teda drsňačky.“

D: „No, to zrovna pře tejdnem, teda včera, nakopla jedna holka jednoho mezi nohy a on tady ležel půl dne zkroucenej a bolely ho potom ledviny.“

Já: „To musela být šlupka. A čím si to zasloužil?“

D: „Ničím! (vykřikne). No prostě, jedna holka k němu přišla a mávala mu časopisy před ksichtem. A on jí odstrčil. A přiskočila druhá a prostě ho kopl. A oni to dělaj docela často: Ale my je dycky provokujem. Tak jako běžíme a plácem je po zadku.“

Já: „Tak, že vy chcete, aby vás honily a pak si to s váma vyřídily?“

D: „Aby nás jenom honily a byly na nás naštvány a tak.“

Já: „To se vám teda líbí, když holky štvete?“

D: „Nelíbí se nám, když nás chytanou.“

Já: „A co se ti na tom líbí, když jsou na tebe ty holky naštvány?“

D: „Nevim, jen tak.“

Já: „A ony vás taky provokuj? Jakože sedíte a ony z ničeho nic přijdou a něco vám vyvedou?“

D: „No, tak někdy jo. Z ničeho nic tě jen tak složí. Stojím a ona přijde ze zadu a narve mi koleno do páteře.“
 Já: „Jsou na to některý expertky, které tohle dělají?“
 D: „No, Michala K. a Denisa D.“
 Já: „A jsou některé, které by tohle neudělaly?“
 D: „No, Denisa H. No ta vůbec.“
 Já: „Jsou hry, které tě nebaví, které by jsi hrát nešel?“
 D: „Některý, že... No, jenom mě teď nenapadají jaký.“
 Já: „Třeba, hrajete Piškvorky?“
 D: „To zas ne, ale. To by mě nebavilo takhle ve škole. Doma třeba jo.“
 Já: „Doma třeba jo. Proč ne ve škole?“
 D: „To je nuda. Tady jsou lepší hry.“
 Já: „Aha. A čím lepší hry?“
 D: „Tak Piškvorky třeba v hodině, když nás nebaví učení. Třebas se sousedem. Ale jakože o přestávce, to zas ne. To je lepší Krvavá dvacka a jiný hry.“
 Já: „A v čem je to lepší?“
 D: „Baví nás to víc.“
 Já: „V hodině by vás Dvacka nebavila?“
 D: „V hodině to nemůžem dělat. By nás chytli.“
 Já: „Takže v hodině hry, které neruší?“
 D: „No a nejsou vidět.“
 Já: „Máte ještě nějaký, které nejdou vidět?“
 D: „No, takový blbnutí.“
 Já: „Blbnutí?“
 D: „Házení vlaštovkama, když je paň učitelka otočená.“
 Já: „To stíháte?“
 D: „No. Pf, to jsme si o hodině vyrobili každé aspoň dvě stě vlaštovek...teda, tak každé čtrnáct, patnáct vlaštovek, a házeli jsme to tady po učitelce.“
 Já: „Vážně? Co ona na to?“
 D: „Vona to neřešila.“
 Já: „Ona se nechala uvlaštovkovat?“
 D: „No, jenom mě viděla, jak jsem po ní hodil, tak mě poslala do ředitelny. No, já jsem tam šel a tam nikdo nebyl, tak jsem měl štěstí.“
 Já: „Mě ještě zajímá, jak máte ty hry, vy tam máte hodně bolesti. Já se třeba bojím bolesti, to se jí nebojíš?“
 D: „Machrujeme, no.“
 Já: „Machrujete?“
 D: „To jakože, kdo víc vydrží tý bolesti a děláme, že nám to nevadí.“
 Já: „Ukazujete si ty klouby, kdo toho víc vydržel?“
 D: „To ani ne, ale když je někdo hodně, tak řeknem: ‚Ty jo, koukej, ten je má pěkně zrasený.‘“
 Já: „Zrasený? To je přesněji jako, co?“
 D: „Prostě zničený, hodně zničený.“
 Já: „Takže, zrasený je hodně zničený. Když puďu hrát Krvavou dvacku, tak si zrasím ruku?“
 D: „To zase ne. Když jseš dobrej, tak ne.“
 Já: „To se dá vyhnout tomu, abych dostala ránu?“
 D: „Ne, nedá. Tedy dá. Nesmí ti ta koruna spadnout. Když se to takhle roztočí (roztočí korunu), musíš do ní cvrknat, aby ti to nepadlo (názorně předvádí).“
 Já: „Ale vždyť to jednou spadnout musí?“
 D: „No to jo, ale třeba někomu jinému.“
 Já: „Počkej, to se nějak střídáte?“
 D: „No, dyť jo. To takhle každé jednou do toho cvrkně, pak ten druhý a takhle to jde pořád do kolečka.“
 Já: „A komu spadne, ten dostane ránu?“
 D: „No, a to pak všichni.“

Já: „Jo, všichni mu dají ránu. Já myslela, že jenom jeden. A jak, ukaž mi to.“
D: „No, prostě takhle.“(vycvrnkne korunu po lavici)
Já: „Počkej. On dá takhle ruku. (opřu se pěsti kolmo o stůl). Ne, že mě praštíš.“
D: Názorně ukazuje.Ukazováček, prostředník a palec postaví bříšky na stůl do varu trojúhelníku. Korunu položí před palec, kterým ji švihem pošle proti kloubům.
Já: „To ji úplně vystřelíš. To je docela složitý.“
D: „Není.“ (z tohoto zvláštního postoje ruky švihem pošle korunu přes celou třídu)
Já: „Čoveče. A to z čím větší dálky, tak to víc bolí,co?“
D: „Ne, právě, že čím blíž. My to děláme asi z takovýhle blízkosti (ukazuje dráhu 10cm).“
Já: „Teda, to je zajímavý. A dostáváš třeba rád injekce?“
D : „Ne. Ty nesnáším.“
Já: „A jaký je v tom rozdíl?“
D: „Tady můžem machrovat, tady s tím. S injekcí, au.“
Já: „S injekcí nemůžeš machrovat?“
D: „Ne, to je rozdíl.“
Já: „Jaký je v tom rozdíl?“
D: „Injekce bolí víc.“
Já: „Jo? Ale na ni musíš a tohle děláte dobrovolně.“
D: „Tady to ani moc nebolí. To jenom, když to máš takhle zrasený, a potom tě do toho někdo praští. To se mi stává často.“
Já: „Nebylo lepší to Sado maso? Tam jste se mlátili navzájem.“
D: „Nooo, bolelo to o hodně víc.“
Já: „O hodně víc?“
D: „O hoodně.. Jednomu klukovi se zlomila tadycta kůstka.“(ukazuje na záprstní kůstku)
Já: „Nechali jste potom tý hry?“
D: „Ne, ještě ne. My to pořád hrajem. I když už to moc nehrajem, už jsme na to zapomněli. Teď nás víc baví ta Krvavá dvacka.“
Já: „A zase se k tomu někdy vrátíte?“
D: „Tak určitě jo. Ale ono se to správně má hrát s dvackou, s tou by to bolelo o hodně víc.“
Já: „No to jo, teda.“
D: „Takže to radši hrajem s korunou. Třeba za dva měsíce bude dvoukoruna a bude se to takhle zvyšovat.“
Já: „Máte nějaká gesta, s kterými se svoláváte ke hře?“
D: ...
Já: „Prostě zazvoní, teď jako že padla, že jo, a co teď začnete dělat?“
D: „Kluci, co jdou hrát, tak jdeme prostě k sobě. Domluvíme se, co si zahrajem.“
Já: „Hrajete všichni kluci?“
D: „Ne, všichni kluci nehrajem. Vždycky hraju já, vždycky hraje Kuna, vždycky hraje Jirka, a pak, teďkons začíná hrát i Milan a David F. Zbytek se bojí.“
Já: „Bojí se těch vašich her?“
D: „Já jsem se toho ze začátku taky bál a Kuna vždycky: ‚Vy jste srabové. ‚, ať to zkusim. Ze začátku mi dával malý, že jo, že je to v pohodě, že to vůbec nebolí. Pak mi dal jednu velikou a já, ááá.“
Já: „Řeknete jim to, že jsou srabi, že s vámi nechtějí hrát?“
D: „No, jenom takový: ‚Ty jsi srab, to vůbec nebolí.‘“
Já: „Ale David F. s vámi vloni moc nehrál. Nebo hrál?“
D: „No, on byl takovej zažranej do těch videoher. Takový digi.“
Já: „A teď už ho to přestalo bavit?“
D: „Von je zničil. Ono ho to už moc nebavilo.“
Já: „A teď se k vám přidal?“
D: „To on hrál vždycky. Teda, když jsme hráli rugby. On byl nejlepší, ho šlo nejlépe skolit.“
Já: „Skolit?“
D: „Byl měkkej, nebo co. Já nevím.“

Já: „Jak jako, že byl měkkej?“

D: „Každej je na něj zvyklej, že ho složíš rychle a tak. Ale on je takovej blbec, že když ho složíš, tak on tě obmotá nohama, udrží tě a nepustí tě do konce hry.“

Já: „A co je to ještě, že je takovej měkkej?“

D: „No, že ho každej skolí.“

Já: „Že třeba málo vydrží?“

D: „Vydrží právě, že hodně. Každej je zvyklej, že se neuměl nikdy prát.“

Já: „Takže to je, že se nikdy neuměl prát?“

D: „No, jako že ho lehce skolíš na zem. Jako, že se nerozbrečí něčim. Jako, že neřekne. ‚Jau, ty jo, nehraju.‘, nebo jako, že ty jsi kreten. Tohle on právě nedělá. To jiní jo. Ty jako, ty jsi blbec já nehraju, jseš tvrdej.‘“

Já: „A co ti kluci, co nic nevydrží?“

D: „To jsou srabi.“

Já: „Kdo je jako z těch kluků ve třídě takový srab?“

D: „Asi tak Karel. Docela dost si dovoluje. Potom, když ho chce někdo zbít, tak hned: ‚Co děláš, co je, jsi blbej, jsi nějakej divnej, ne?‘“

Já: „Dovoluje si. To je jako jak?“

D: „To je třeba. Veme dvoje desky, to dělá nejčastěji, a začne mě s něma mlátit po hlavě. Ty jo, to já myslel, že ho zabiju.“

Já: „Z ničeho nic vezme desky, přijde k tobě a vezme tě jimi po hlavě?“

D: „No, baví se jakože s Maxem. Dělej takový blbosti, no fakt blbosti. ‚Dždž ú jah ú.‘ (plácá se po hlavě). Úplně trapný, takový nesmyslný. No, a pak začne mlátit mě. To oni považují za vtip.“

Já: „Myslíš, že oni to mají jako nákou hru a chtějí, abys hrál s nimi?“

D: „Pf. Karel je jako někdy docela dobrej, on hraje, ale někdy pf, takovej dežot.“

Já: „Dežot? Co je to?“

D: „To je takovej, no, není to sprostý, to je...“

Já: „Jak bys to řekl jiným slovem, kdybych chtěla někde říct, že oni tam mají takový dežoty.“

D: „Takoví debilové.“

Já: „Debilové. Když máte takový ty dežoty, srabi, měkký, tmáte aký něco, když je někdo dobrý? Říkáte jim taky nějak?“

D: „King. Ne, to neříkáme, ale známe to.“

Já: „Co děláte vůbec, když si nehrajete?“

D: ...

Já: „Co ještě tak děláte v tý škole?“

D: „Nic.“

Já: „To se už nedá nic dělat?“

D: „Ne. Spát.“

Já: „Spát?“

D: „Nebo kecáme, posloucháme walkmena. Při přírodopisu jsem si lehl do zadu na klavír a spal jsem.“

Já: „Co na to učitelka?“

D: „Nic, ta to neřeší. Ale za to může Kuna, ten nás zkazil. Před tím bych si to nedovolil.“

Já: „Existují ve třídě nějaké skupinky, nějaké party?“

D: „Všichni drží se všema. Ne všichni ne....Třeba Lukáš. No, ten je takovej divnej. Ten vůbec nezapadá. Takovej blbec.“

Já: „Co by musel změnit?“

D: „Nic neumí. Nic, prostě. Divnej.“

Já: „Jako, že mu to nejde ve škole?“

D: „Nejde mu to ve škole. Není to ani sportovní typ. Prostě divnej. Nejde mu to.“

Já: „Je jako nešikovný? Zkoušeli jste ho vzít, říct mu: ‚Pojď hrát s náma.‘“

D: „No, zkoušeli, ale nic mu nejde.“

Zvoní a přicházejí pro něj kluci. Stejně není moc k udržení, tak s rozhovorem končíme.

Příloha č.2 - Rozhovor s Jirkou

Já: „Co tak ve škole děláte?“

J: „Bavíme se. O různých věcech a co jsme dělali o víkendu, a potom je vyučování. Příští přestávku se prostě najíme a blbneme.“

Já: „A s kým se tak jako bavíš?“

J: „S kým? No, se všema.“

Já: „Se všema? To ke komukoliv přijdeš, sedneš si a vyprávíš si, co bylo o víkendu?“

J: „No.“

Já: „Co je to to, jak říkáš, že blbnete?“

J: „No, blbneme někdy s holkama, ...“

Já: „Blbnete? To jako, že něco hrajete?“

J: „Ne, to jakože nás holky někdy mlátěj.“

Já: „Holky vás mlátěj?“

J: „No.“ (směje se)

Já: „Já jsem viděla Milana, jako ho tam honily. A to z ničeho nic?“

J: „Ne, to jim vezmeme nějaké úkolníček, kde mají napsaný všelijaký věci o nás.“

Já: „Takže vy je k tomu provokujete?“

J: „No.“

Já: „Provokujete všechny holky?“

J: „No, všechny. Hlavně tamty, jsou takový hodně při sobě.“

Já: „Ty při sobě, to jsou který?“

J: „Zuzana, Kristýna a ještě někdo. I když Kristýna někdy blbne, ale moc ne.“

Já: „Ony na to moc nejsou?“

J: „Oni jsou takový potíšejší.“

Já: „Takže, když jim něco vezmete, tak ony vás ani nehoněj?“

J: „Ne. To si na nás počkaj a do té doby si povídaj.“

Já: „Provokují všichni kluci a nebo jste na to jenom experti?“

J: „No, jsme takový experti.“

Já: „Experti. Který to jste?“

J: „Já, David M., Karel a ještě pár. Podle toho jakou maj náladu.“

Já: „A jsou kluci, který se toho vůbec neúčastní?“

J: „Tak jeden, dva. David F. a Ivan.“

Já: „Aha.“

J: „Oni jsou takový...no Ivan je z Ruska a tak se tak rozkoukává.“

Já: „Jazyk mu jde dobře? Jako čeština?“

J: „Jo, to jo. Demu i angličtina, ale nejde mu matika a fyzika.“

Já: „A tady ty vaše hony na holky jste dělali i loni?“

J: „To moc ne, protože holky jsou takový...(smích)...takový při sobě.“

Já: „Takže loni držely víc při sobě?“

J: „Nonono“

Já: „Takže letos jste to nějak rozjeli?“

J: „No.“

Já: „Myslíš, že má na to vliv to, že vás je tam jako míň?“

J: „No, to je a ještě nám přijde jedna holka z Řecká, co odjela.“

Já: „To je jako Češka? Už s vámi chodila do třídy?“

J: „No, ona je taková divná. Ona už s náma chodila, pak odjela do školy do Řecká.“

Já: „Viděla jsem ji tu loni?“

J: „Jo, určitě. Michala K.(říkám jí hippie).“

Já: „Jo, vim, vim. Taková blondýnka?“

J: „No, to je ona. Měla kudrnatý vlasy.“
 Já: „Nebyla taková dost fackovací?“
 J: „No. Většinou mě mlátila.“ (smích)
 Já: „Kromě těhletech bitek, co ještě podnikáte?“
 J: „Já nic, protože, když jdeme ze školy, tak nic, protože já chodím na plavání.“
 Já: „Takže v tý třídě, když je přestávka, tak honíš jenom ty holky?“
 J kýve hlavou
 Já: „Mně David říkal, že hrajete nákou tu krvavou dvacku?“
 J: „Jooo, taky.“
 Já: „To hraješ? A baví tě to?“
 J: „No baví, ale mám rozbitý klouby.“
 Já: „Já jsem koukala, jak jde na vás poznat, kdo to hrajete. A tobě to nevadí, že to tak bolí?“
 J: „Že to bolí, tak hrajeme všelijaké hry.“
 Já: „Hele, ještě k tý dvacce. Mě tam zajímá, jako o co tam jde? Víš, jako kdo umí líp točit nebo kdo vydrží víc těch ran?“
 J: „No o ty rány, protože pak už to nevydržíš a musíš odejít.“
 Já: „Stává se to, že někdo odejde?“
 J: „No, jako první odchází Milan.“
 Já: „A stane se, že tam zůstane jeden?“
 J: „Ne to ne, to spíš přestanem hrát, že nás to nebaví.“
 Já: „A je v tom někdo machr?“
 J: „No, mistr Kuna.“
 Já: „Mistr Kuna, to je ten nový?“
 J: „No.“
 Já: „A jaký ještě hrajete hry?“
 J: „No, ještě jsme hráli před rokem fotbal víčkem od toho, od lahve. No, jinak nic.“
 Já: „A to jste hráli jak?“
 J: „To jsme udělali místa, jak byly rohy. Tam jsme si dali jednu botu a trefovali jsme se do toho rohu.“
 Já: „To byla jako branka?“
 J: „Nono. Ale jinak jsme do toho kopali nebo rukama.“
 Já: „Rukama taky?“
 J: „To jsme klečeli na zemi a tak.“
 Já: „To jste se u toho taky museli nadovádět?“
 J: „Ee, moc ne. Akorát, když tady byl jeden kluk, takovej šílenec, Jakub, on pak odešel na sportovní školu. Ten byl hroznej teda.“
 Já: „Jak to?“
 J: „On byl takovej... hroznej, prostě.“
 Já: „V čem byl hroznej?“
 J: „Že se mu pomalu nesmělo nic říct. Otravoval?“
 Já: „Jako, že tedy muselo být všechno po jeho?“
 J: „No. On nás pak začal mlátit, a když se do něj pustili, tak začal hned bulet.“
 Já: „Fakt jo?“
 J: „No, dělal velkého mistra.“
 Já: „A proč jste s ním teda hráli, když to takhle kazil?“
 J: „Ne.“
 Já: „To nebylo kazení?“
 J: „Tak my jsme třeba přestali hrát, a pak jsme se s ním zase začali bavit, a tak.“
 Já: „Jste nějaká ustálená parta, která spolu hraje hry?“
 J: „No, jsou.“
 Já: „A kdo to tak je?“
 J: „David. M, já, Mr.Kuna, potom Milan a Karel.“

Já: „A to jste tedy taková skupinka, co spolu hrajete hry, že když...“

J: „No, někdo odejde, že ho to nebaví, někdo začne hrát jinou hru, tak se k nim přidáme a tak.“

Já: „Aha. Takže, je to tak, že hrajete nějakou hru a někdo řekne, že už ho to nebaví, a že by hrál tohle a vy se všichni přesunete?“

J: „Eee.“

Já: „Jak to tedy funguje?“

J: „No, vlastně takhle nějak.“

Já: „Fakt?“

J: „Když tady to prostě nechce hrát, tak jako navrhne něco jinýho, něco společnýho, a pak nás to třeba začne bavit.“

Já: „Je někdo, kdo řekne, že jde hrát něco jinýho, a vy byste za ním nešli hrát tu hru?“

J: „No...tak...ne.“

Já: „A naopak je někdo, za kým jdete bez podmínky?“

J: „Teď ne, když odešel Jakub.“

Já: „Ten si to jako držel?“

J: „No.“

Já: „Hele, vy jste tam měli ještě loni takovýho kluka, jmenoval se Michal, ale ten s vámi moc nehrál?“

J: „No, ten byl spíš takovej...divnej. Byl spíš s holkama. Dalo se s ním bavit, ale málokdy, protože byl pořád s holkama.“

Já: „To jako, že byl tolik na holky?“

J: „Ne (smích). Bavil se pořád s holkama. Byl pořád s holkama.“

Já: „A kecat se s ním teda dalo?“

J: „Jo, to se někdy dalo.“

Já: „Jaký druh her tě třeba nebaví?“

J: „Fotbal.“

Já: „To tě nebaví?“

J: „No.“

Já: „Co tě na tom nebaví?“

J: „Jako zahraju si ho s kámošema, s kterýma nedodržujeme pravidla. Prostě blbnem. Berem míč rukama a hrajem to jak přehazovanou.“

Já: „A takovej ten striktní fotbal, to tě nebaví?“

J: „To mě moc nebaví.“

Já: „Takže tebe spíš nebaví takový hry, které jsou hodně nalinkovaný?“

J: „No, podle toho jaká to je zase hra. Floorball mě baví jak kdy. Fotbal, ten mě zas moc nebaví. Přehazovaná, to mě zas baví.“

Já: „A v tý třídě, ten typ hry určuje kdo, když vás každého baví něco jiného?“

J: „To si určíme sami. Jdem hrát tady to, pak zase tady to.“

Já: „A to máte svolávací gesta?“

J: „To ne.“

Já: „A jak se pozná, co se bude hrát?“

J: „Kluci se sejdou venku. Taky tam jdu někdy s nima, ale moc ne.“

Já: „To je hrajete i venku?“

J: „No, no, po škole, venku. Taky na tělocviku a někdy s učitelem lístečky v hodině.“

Já: „Aha. Víš, já ale myslím, že když zazvoní, je konec hodiny, a teď uděláte co?“

J: „Tak jdeme k nějaký lavici nebo jdeme rovnou do zádu a hraeme Krvavou dvačku nebo...“

Já: „To už jako víte, co přijde?“

J: „No, tak jo.“

Já: „Hele, a když máte nějaký takový ty hry, co mají pokračování. Zazvoní. Musíte to skončit. A příští přestávku začínáte od začátku nebo pokračujete tam, kde jste skončili?“

J: „Znova.“

Já: „Úplně znovu? To zvonění to zruší?“

J: „No. To hrajem tak celou dobu. Když je chytíme, tak je pustíme a znovu. Prostě je pustíme, oni se rozeběhnou.“

Já: „To je ti zajímavý. A to vás nenudí, že oni jsou furt zloději a vy pořád policajti?“

J: „My se někdy vyměňujem.“

Já: „Někdy?“

J: „No, ale málokdy. Já jsem snad byl zloděj jen jednou.“

Já: „A co ti víc na tom baví? Být policajt?“

J: „No. Protože já moc nejsem na běhání.“

Já: „Ale tam musí běhat obojí, ne?“

J: „No, zloděj, ten víc běhá a musí se schovávat a musí, když ho někdo načape, tři nebo čtyry, rychleje uběhnout.“

Já: „Aha, to je pravda.“

J: „Když jseš policajt, tak můžeš,... to se rozdělíme. Jeden stojí u jedněch schodů, druhý na chodbě. Jsme rozestavení, abychom viděli.“

Já: „Aha. Hele, a když jsi ten policajt, tak... Zloděj potřebuje rychlost a co myslíš, že potřebuje policajt?“

J: „No, my musíme hodně čekat. Musí umět čekat na nějakým místě.“

Já: „Čekání?“

J: „No.“

Já: „Měla tahle hra nějaký obměny za tu dobu, co ji hrajete?“

J: „No, tak nějak furt blbnem.“

Já: „Ta hra se zrodila takhle?“

J: „My jsme tak furt běhali po škole, honili se, a pak někdo řek: ‚Zloděj.‘“

Já: „Myslíš si, že člověk, aby si mohl hrát, musí mít na to nějaký schopnosti?“

J: „No, tak musí být takový sportovní.“

Já: „Jak to myslíš, že musí být sportovní?“

J: „Nesmí být takovej unuděnej. Nesmí být někde schovanej, povídat si nebo bejt pořád v lavici.“

Já: „To jsou pro tebe určující vlastnosti, podle kterých si vybíráš, jestli by jsi s ním šel hrát nebo ne?“

J: „No.“

Já: „Kluci mi tady ještě minule vyprávěli, že hrajete v hodinách nějaké kartičky?“

J: „No, to se řekne písmeno a máme kartičky. Třeba země.“

Já: „Počkej. Já vím, že jste si loni sedli do kruhu...“

J: „Nono.“

Já: „A jak jste teď přišli na to písmenko?“

J: „Někdy určí učitel nebo někdo takovej.“

Já: „Prostě z ničeho nic, jaký mě napadne, tak to řeknu.“

J: „No tak. A nebo jeden stopuje a druhý si říká potichu abecedu, jako v duchu.“

Já: „A co se děje potom? Máme písmenko.“

J: „A teď se vezmou ty kartičky, zamíchaj se, a pak se berou a říká se, co tam je.“

Já: „A co tam třeba je?“

J: „Třeba ovoce, zelenina, jméno, zvíře, savec.“

Já: „Tam byl i spisovatel?“

J: „No, já si to moc nepatuju. Mě tyhle přemýšlivý moc nebavje.“

Já: „A to se musí odkrýt celá hromádka?“

J: „No, celá a kdo řekne první, veme si ten lísteček. Na konci se spočítaj a kdo má nejvíc, tak vyhrál. No, loni jsme to tak hráli, ale teď to hrajem na řady.“

Já: „A kdo to tak změnil?“

J: „Pan učitel.“

Já: „On to tak upravil?“

J: „Abychom nemuseli chodit do zadu, abychom zůstali na místě.“

Já: „Baví vás to takhle?“

J: „No. No.“ (šklebí se)

Já: „Tamto bylo lepší?“
 J: „To jo.“
 Já: „Loni jste hráli Sado maso, to jsi taky hrál?“
 J: „Jo.“
 Já: „To tě bavilo?“
 J: „No, že by bavilo...bavilo někdy. Ale když si ublížíme, tak je to na nás, na všechny, kdo v tom kole byli. Všichni za jednoho.“
 Já: „Máš tak přehled ve třídě, jestli jsou tam ustálený dvojice, nějaký party?“
 J: „Kristýna a Zuzana.“
 Já: „Ty jsou jako spolu?“
 J: „No, ty se pomalu s nikým jiným nebavvej. Nebo odešla jedna holka, která šla na nějakou jinou školu a choděj spolu pořád ven. Zuzana a Michala C., co odešla.“
 Já: „Ještě někdo tě napadne?“
 J: „Už ne“
 Já: „A vy kluci jste všichni pohromadě?“
 J: „No, kromě jednoho, toho Ivana.“
 Já: „Jak to?“
 J: „On je takovej...on pořád otravuje.“
 Já: „Jak jako otravuje?“
 J: „No, že někoho vybuzeruje. No, že začne otravovat. Říká pořád něco stejného, až se na něj naštvem.“
 Já: „Jako, že ti pořád opakuje něco do ucha?“
 J: „No no no.“
 Já: „A vy mu pak stříhnete?“
 J: „Nestříhneme. Ale někdy, až to řekne a ještě k tomu něco udělá, tak ....Teď jsem dostal poznámku, že jsem ho škrtil. Já jsem ho chytil, přitiskl na zeď a on spadl. Praštil se do hlavy a začal bulet.“
 Já: „Hodně brečíte ve třídě?“
 J: „Nebrečíme, jenom on. Nebo se třikrát stalo, že holky koply Davida M. mezi nohy, že až se rozbřečel.“
 Já: „To se nedivím. A na ty holky, to já tedy koukám, jak vás tam mlátěj. Že si je teda nevezmete na ty vaše bojový hry? To by byly dobrý soupeři, ne?“
 J: „Ne, oni tohle nehrajou.“
 Já: „Myslíš, že by nešly hrát Krvavou dvacku?“
 J: „Ne, to by nešly.“
 Já: „A Na policajty a zloděje, to taky ne?“
 J: „Ne, to taky. Oni si spíš povídaj spolu.“
 Já: „Ony si vůbec nehrajou?“
 J: „No, tak někdy. To se právě mlátíme navzájem.“
 Já: „A mají nějakou holčičí hru?“
 J: „Ne, nemaj. Jenom si píšou do úkolníčku, třeba: Já jsem rzoveverka. A tak.“
 Já: „Jako takový vzkazy si píšou, jo?“
 J: „No, vzkazy.“
 Já: „A jak ty to víš?“
 J: „My jim to bereme.“
 Já: „A ony si furt kreslej na tu tabuli?“
 J: „No, píšou si samý telenovely.“
 Já: „A o hodinu, hraje nějaký hry?“
 J: „No, é, no...(přemýšlí)“
 Já: „To si ani neposíláte psaníčka nebo nepouštíte prasátka?“
 J: „Psaníčka, taky někdy.“
 Já: „A jaký? Kdo komu?“
 J: „No, tak. Já moc nedostávám psaníčka. Já nejsem mezi holkama moc oblíbenej.“
 Já: „To píšou jako holky klukům?“

J: „Nonono.“

Já: „A takový ty srandovní si neposíláte?“

J: „No, posíláme, ale sprostější.“

Já: „Když už jsme u těch holek. Prý jste hráli flašku?“

J: „No, to jsme hráli.“

Já: „Jako všichni? Celá třída jste se účastnili?“

J: „Celá třída ne. Jen pár.“

Já: „A kdo nešel?“

J: „Ten, Ivan a ještě nějaký holky. Jako kluci hodně.“

Já: „A to ty lidi nešli, že jste je nepozvali a nebo nechtěli?“

J: „Nechtěli, protože mi to hraje na pusy a takhle.“

Já: „Ale. Kdo s tím přišel?“

J: „No, tak jsme to okoukali v jinejch třídách, a tak jsme taky začli.“

Já: „A nevíš, kdo dal ten první impuls?“

J: „Ne.“

Já: „S jakým člověkem by jsi nekamarádil? Nebo naopak, s kterým ano?“

J: „Jako od nás ze třídy?“

Já: „Jak chceš. Třeba i podle vlastností.“

J: „Já pro, když někdo otravuje, tak s tím bych nekamarádil moc. A od nás ze třídy? Tam asi nikdo. Kromě toho Ivana, ten fakt otravuje.“

Já: „Co je to podle tebe hra?“

J: „Hra, to je pobavit se. Blbnout s holkama. Holky jako vůbec ne to. Co jsem se bavil s jednou kamarádkou ze sedmý třídy, ta chodí na jinou školu, tam se bavěj normálně kluci s holkama. Úplně v pohodě, kluk holka.“

Já: „Vy to máte docela rozdělený, vid’?“

J: „Docela jo.“

Já: „Čím myslíš, že to je?“

J: „Nevím. My by jsme se s holkama i bavili, ale holky jsou takový při sobě.“

Já: „To je zvláštní... Víš, co mi vrtá v hlavě? Jak vy tak blbnete, jak víte, jak blbnout? Jak víš, co můžeš udělat a co nemůžeš udělat?“

J: „To chce začít hrát a při hře se začnou říkat pravidla.“

Já: „To se domlouvá při hře?“

J: „No.“

Já: „A když třeba provokujete ty holky, jak odhadneš, aby tě honily, aby to byla jako sranda, aby se nenaštvaly?“

J: „Je prostě vyprovokuju.“

Já: „Ale podle čeho se řídíš, abys to nepřehnal?“

J: „Že jí vezmu penál, uteču s ním na záchod, ať si pro to jde. A když nejde, tak ji to vrátím zpátky. Nebo, když jde učitel.“

Já: „To jako vidíš, že jsi to přepískl?“

J: „No.“

Já: „A poznáš, že by jí to opravdu vadilo, jako, že se jí třeba chce brečet?“

J: „No, to se taky něco stane. Nebo, že si mě nevšímá.“

Já: „A co výraz?“

J: „No, podle výrazu, podle toho, co říká holkám.“

Já: „Jo, nedělal si loni u toho Wrestlingu toho rozhodčího?“

J: „Taky jsem dělal rozhodčího.“

Já: „To byla dobrá hra, ne?“

J: „No, podle toho, co se u toho stalo. Ono třeba, když ten jeden kluk, Jakub, co odešel na tu sporovku, tak si pod bradou, takhle, tekla mu krev.“

Já: „A jak se mu to stalo? O lavici?“

J: „No. Prostě běžel, zakopl o tašku a spadl na roh stolu.“

Já: „Takže to nebylo při Wrestlingu?“

J: „Ne, to vlastně nebylo. Ale takhle se to potom stává taky.“

Já: „A máte třeba, jak ty holky spolu pořád probírají ty telenovely, tak vy, jako kluci, něco o čem si povídáte?“

J: „Ne.“

Já: „Třeba časopisy?“

J: „Časopisy? Já nevím, já na tohleto moc nejsem.“

Já: „A ještě jsem viděla, že tu máte nového experta, ten Kuna?“

J: „No, to je.“

Já: „Ten se rychle zapojil. Už jste ho znali před tím?“

J: „Zapadl, protože on chodil o třídu výš a propadl snad čtyřikrát. To už měl vycházet.“

Já: „Kolik mu je?“

J: „Čtrnáct.“

Já: „A jak asi dlouho se tak zabydloval, v té třídě?“

J: „Rovnou, co přišel, tak jsme se s ním začali bavit.“

Já: „Vy jste ho už znali?“

J: „No, já jsem ho znal. Když jsme měli supla, tak jsme chodili do té třídy.“

Já: „A jaké ještě přinesl hry?“

J: „Už žádný.“

Já: „Tak na hry je dobrej, ale učení mu asi moc nejde?“

J: „No, ne že mu nejde, ale on chtěl k nám do třídy.“

Já: „On propadal kvůli tomu, že chtěl k vám?“

J: „No.“

Já: „Vážně?“

J: „No, on měl blbou třídu, tak z ní propadl.“

Já: „No to je zajímavý. A ty bys kvůli tomu propadl?“

J: „Ne, já ne. Já chci být rychle ze školy.“

Já: „Takhle.“

J: „I když mě to baví, protože jsou tady holky.“

Já: „Ty budou všude. Takže se ti bude stýskat po třídě? Jste dobrá parta?“

J: „No, tak, parta, to nemůžu porovnat. Na jiné škole jsem nebyl. Já mám raději plavání.“

Já: „Jako, že tam máš raději ty děti?“

J: „Tak, je to jiný. Ale já už musím jít, my deme do sauny.“

Já: „Tak to jo. Děkuju.“

Příloha č.3 - Rozhovor s Ponožkou (David F.)

Já: „Mě by prostě zajímalo, co děláte ve škole?“

P: „No, hrajeme různý hry, třeba rugby. Různě a tak.“

Já: „A tak?“

P: „A tak. Flašku.“

Já: „Flašku?“

P: „No, ale na úkoly různý.“

Já: „Na jaký třeba?“

P: „Já nevím. Udělej deset kliků a takhle.“

Já: „A na pusy ne?“

P: „Ne!“ (s upřímným odporem)

Já: „Aha, ale mně někteří říkali, že hrajete na pusy?“

P: „Tak to jsem ještě nehrál.“

Já: „Fakt jo?“

P: „No.“

Já: „Aha. A co máte, když...udělej deset kliků a někdo to neudělá. Dáváte nějaký fanty?“

P: „No, můžeš dát fant, no. Klidně. Já to hrál jen jednou...párkrát.“

Já: „Takže to se roztočí ta flaška a na koho ukáže to hrdlo té flašky...“

P: „Ne, to víčko.“

Já: „Aha, to víčko. A co on má za úkol?“

P: „Prostě se to vymyslí, nějaký úkol.“

Já: „Já si sama vymyslím, když to na mne ukáže?“

P: „Ne, ne, to vymyslí ten druhý. Prostě se všichni shodneme na nějakým úkolu.“

Já: „Takže, kdyby tu seděli ještě dva lidi a roztočíme flašku, a třeba to ukáže na tebe...“

P: „No.“

Já: „...a my tři se domluvíme: ‚Co kdybychom mu dali deset dřepů?‘.“

P: „No, tak.“

Já: „Jo? A ty teď uděláš deset dřepů a roztáčíš tu flašku znovu?“

P: „Jo.“

Já: „A co, když těch deset dřepů neuděláš?“

P: „To musím udělat.“

Já: „Já jsem totiž znala flašku, že když...“.

P: „...nebo fant.“

Já: „Fanty. A to dáváte co?“

P: „No fant, no. A potom se hraje dál.“

Já: „A co by jsi mi dal jako fant?“

P: „No, prostě fant.“

Já: „Nevíš, co třeba?“

P: „Já to moc ne to.“

Já: „Nehraješ, aha, a kdo to tak hrál?“

P: „David,.....Kuna a různě.“

Já: „A holky hrály taky?“

P: „Ne, ty nehrajou. Spíš holky s holkama. Kluci a holky odděleně.“

Já: „To jako hrály holky svojí flašku a kluci svojí?“

P: „No.“

Já: „Ono jste tady vůbec tak trochu rozdělení, holky a kluci?“

P: „Hm. My se moc nekamarádíme, holky s klukama.“

Já: „Nekamarádíte, jo?“

P: „Ne.“

Já: „Jak to?“
P: „To nevím Ale většinou ne.“
Já: „A chtěl bys, aby jste se kamarádili?“
P: „E, já to jako moc ne to.“ (šklebí se)
Já: „Je ti fajn mezi klukama?“
P: „Jo.“
Já: „Hele, jak to máte v tý partě kluků? Máte nějakýho kápa? Někdo, kdo je vedoucí?“
P: „Jo, asi jo. Máme.“
Já: „A kdo to je?“
P: „Davida M. a Kuna.“
Já: „To jsou takový velitelé?“
P: „No“
Já: „A co oni jako...jak se tam dostali na tu pozici?“
P: „Jsou nejsilnější.“
Já: „To se jako perete teda?“
P: „No. Někdy se perem, když se člověk nepohodne.“
Já: „To jako doopravdy?“
P: „No, doopravdy.“
Já: „Fakt mu dáš pěstí?“
P: „No, pěstí zrovna ne. Takový rvačky nejsme oba. Perem se jenom... třeba rugby.“
Já: „No a jak hrajete rugby?“
P: „No, že jsme rozděleni do družstev a má nákej míčudu nebo tak. A tu se musí dostat na druhou bránu.“
Já: „Aha. A tam se perete, když nesete ten míč, aby ho nedonesl?“
P: „No.“
Já: „A jsou na vás hodní ti vaši kápoové?“
P: „No, Kuna, ten mlátí nejvíc...ten si prostě dovoluje...je nejsilnější no...je mu asi čtrnáct.“
Já: „On je vlastně starší.“
P: „No, on je o dost starší.“
Já: „A jsou na druhou stranu nějaký nejslabší?“
P: „No, jsou, no.“
Já: „A který?“
P: „...já teďkon už moc ne, ale byl jsem. Před tím byl hodně, ale teď už jsem silný. Ale nejslabší jsou tak Lukáš a Ivan.“
Já: „A jak jsi zesílil?“
P: „Nevím, to nevím.“
Já: „A v čem to bylo, že jsi byl slabý a teď jsi silný?“
P: „No, hlavně na mě si dovoľovali starší. Třeba osmáci a deváťáci.“
Já: „Jako z jiných tříd?“
P: „No.“
Já: „Aha.“
P: „Většinou.“
Já: „Teď už jsi na druhým stupni...“
P: „No, to zas ne. Teď už to skoro přestalo, ale ještě furt ne. Jeden kluk.“
Já: „Z jiné třídy?“
P: „No, starší.“
Já: „To tě jako fakt bije?“
P: „No, strká do mě nebo mi podráží nohy. Mě provokuje.“
Já: „A co na to kluci z vaší třídy?“
P: „Ti se nazastanou.“
Já: „Nezastanou se tě?“
P: „Ne.“

Já: „Třeba to říct paní učitelce?“
P: „Tak to nemá šanci.“
Já: „To by mu jako nezabránila?“
P: „Ne.“
Já: „Aha.“
P: „Kolikrát jsem to řekl a nic nedostal. Jenom mu něco řekla a nic.“
Já: „To je ale hnusný, teda.“
P: Usmívá se, krčí rameny a kýve hlavou.
Já: „To ses učil někde prát?“
P: „Neučil.“
Já: „A kluci ve třídě tě taky strkají?“
P: „Strkají taky, to je pořád. To je tady jeden chumel.“
Já: „Ty jsi vlastně říkal, že Ivan a Lukáš jsou takový slabší. Ale oni jsou docela vysoký?“
P: „Vysoký. To jako nezáleží, že jsi vysoký.“
Já: „A na čem to záleží?“
P: „Jestli jsi rychlejší a silnější.“
Já: „Aha. A oni jsou jako takový pomalejší?“
P: „No.“
Já: „A zvládáš s váma ty vaše hry?“
P: „Jo, v pohodě, zvládáš.“
Já: „A to hraje všichni kluci?“
P: „No, to se většinou pomáhá těm slabším.“
Já: „To už vy víte, kdo je slabší a jdete mu pomoc?“
P: „To právě, že ne. Teda ve hře jo.“
Já: „A jinak?“
P: „Když se někdo pere, tak to jdou všichni pryč nebo se proti tomu jednomu spiknou a nemá šanci.“
Já: „Tak to mě zajímá, tohleto. Když je hra a je tam někdo, kdo je slabší, tak to si pomáháte?“
P: „No.“
Já: „Ale takhle mimo hru, v realu, tak to když někdo někomu natáhne, tak mu nepomůžete?“
P: „Ne...A někdy se i spiknou a pomůžou tomu druhému, ale on je třeba slabší. Prostě většinou pomůžou tomu silnějšímu.“
Já: „Tomu silnějšímu? Co to je? Jaký to má smysl?“
P: „To právě nevím.“
Já: „A taky jsi se přidal někdy do nějaký rvačky?“
P: „Už jednou, no.“
Já: „A na jakou stranu?“
P: „Tak, to nevím.“
Já: „K silnějšímu nebo k slabšímu?“
P: „Tak, to nevím. K slabšímu i k silnějšímu.“
Já: „To se nerozhoduješ, kdo s kým se pere?“
P: „No, když kámoš...ale většinou je to tak, že mu nepomůžou, aby nedostal přes hubu.“
Já: „A to v rý hře nehrozí, že by někdo dostal?“
P: „No právě, že on třeba, David M.: ‚Neumíš prohrávat‘, a vždycky se naštvě. Když prohraje, něco vezme a praští tě.“
Já: „Takže to musí končit v jeho prospěch, ty hry?“
P: „No.“
Já: „Aha...Která hra tě tak nejvíce baví?“
P: „Rugby. No, ale já už teď koncom nehraju, protože mám tu nohu.“
Já: „No jasně. A vloni, když jsem sem chodila, možná se mi to zdálo, ale ty jsi moc nehrál? Pořád jsi hrál nějaký digitální hry?“
P: „No, já jsem měl digitální hry, jsem hrál. Ale to už teď má každé.“

Já: „A je to něčím lepší než hra tady s klukama?“
P: „To zas ne, to víc prožiješ.“
Já: „Když jsi tady s klukama?“
P: „No.“
Já: „Tak proč jsi pořád seděl v lavici?“
P: „No, protože se někdy nepohodnem, prostě, a nemůžu hrát. Se prostě nepohodnem a nemůžu hrát. Jejich víc a nepustěj mě tam.“
Já: „Oni tě do tý hry nepustěj?“
P: „Nepustěj.“
Já: „A řeknou ti proč?“
P: „Prostě jsme se někdy pohádali, něco si řekli.“
Já: „A kvůli čemu jste se třeba pohádali?“
P: „Různě. Třeba někdo něco někomu řekne. Někdo někomu něco veme. Někdo po někom něco hodí nebo plivne.“
Já: „Plivne?“
P: „No to je pořád tady.“
Já: „A ještě jste hráli...ted' to hodně hrajete jako Na policajty a zloděje.“
P: „No, to jsme hráli taky.“
Já: „Ted' už to zas nehrajete?“
P: „Ted' moc ne, no.“
Já: „Ted' převládá tedy to rugby?“
P: „No, ale už taky moc ne, protože kluk, David M., má něco s kolenem a já mám zase něco s nohou a tak už moc nehrajam.“
Já: „Člověče, a co hrajete, když jste takhle zmrzačený?“
P: „My hrajeme fotbal nebo...“
Já: „Fotbal? A to nepotřebujete ty nohy?“
P: „No, to právě potřebujeme. My vždycky se u něčeho vystřídáme.“
Já: „Aha. A ještě v tom Na policajty a zloděje jsi hrál víc toho zloděje s Milanem...“
P: „S Milanem.“
Já: „A to tě bavilo?“
P: „Bavilo.“ (ožívá)
Já: „A co na tom bylo takovýho...“
P: „To tě honěj a musej tě chytnout. My se jim vždycky schováváme a různě.“
Já: „To tě baví, když tě někdo honí?“
P: Nadšeně kýve a směje se.
Já: „A to se nebojíš, že tě chytěj?“
P: „Ne. Proč?“
Já: „Někdo tě pronásleduje. Já bych se možná bála.“
P: „Se vždycky schováme...a to mě baví.“
Já: „A je to zábavnější než ten policajt?“
P: „No, je to zábavnější, protože jako policajt pořád někoho honíš a nemůžeš ho dohonit. To mě zas nebaví.“
Já: „No vidíš, to je mi zajímavý. Ted' už vím. A jak se dělíte do těch družstev, když hrajete jiný hry?“
P: „My se většinou ňák dohodnem.“
Já: „Máte to nějak ustálený, ty skupinky?“
P: „No, někdy máme.“
Já: „A kdo tak jako s kým a proti komu?“
P: „David M. proti Jirkovi. Já nevím, tak různě prostě. A někdy je to i slabší proti silnějším.“
Já: „Ale to je asi docela blbý?“
P: „Hm, to je.“
Já: „A proč ten Kuna s tím Davide M., když jsou oba tak nejsilnější, proč nezápasí proti sobě?“
P: „Taky někdy jo, ale taky někdy ne. On Kuna rugby nikdy nehraje, on se ho každý bojí.“

Já: „Vy se ho bojíte?“
P: „On by nás zabil, kdyby ty jo.“
Já: „On je takovej drsnej?“
P: „No, hodně.“
Já: „I v těch hrách?“
P: „No, i v těch hrách.“
Já: „Hm. To je asi složitý v těch hrách, když máte hru, kde bojujete, to nějak odhadnout, abys tomu druhému neublížil?“
P: „No to je.“
Já: „A jak to děláš?“
P: „No, to musíš odhadnout, no..“
Já: „Hm.“
P: „Ale už se stalo hodně věcí.“
Já: „Co třeba?“
P: „Si kluci rozrazili ret. Různě. Máš odřeniny. Různě. To je pořád.“
Já: „A to se pereš jinak, když se pereš ze srandy, a pak když doopravdy?“
P: „Když je to, když je to, když to není ze srandy, tak už je to horší.“
Já: „A jak to poznáš, jestli je to ze srandy nebo ne?“
P: „Třeba ti... se strkáme jenom ze srandy. To bereme ze srandy, ale když ti někdo napálí pěstí do břicha, tak to už potom ne.“
Já: „A to ti nevádí, že ti někdo podrazí nohy? Toho neprašťíš?“
P: „Ani ne. My to děláme pořád. My jsme na to zvyklí.“
Já: „Já mám pořád zmatek. Vy se tak pořád postrkujete a fackujete a pak, jak jako poznáte, že tě fackuje ze srandy, že ti neublíží?“
P: „No to prostě, že se smějeme, no.“
Já: „A ti z těch jiných tříd, když ti jdou podrazit nohy, se tváří jinak?“
P: „No, prostě ti začnou nadávat.“
Já: „A řekl bys, že kluci tady ve třídě držíte pohromadě?“
P: „No, to zrovna ne.“
Já: „Je to tu nějak roztříštěný nebo proti sobě?“
P: „No, někdy proti sobě a někdy, no většinou to je, že ti nejslabší jdou proti tomu, jdou na pomoc tomu silnějšímu. Aby prostě nedostali přes hubu.“
Já: „To jako, že si ho kupují?“
P: „No.“
Já: „A kdo třeba tak nějak...“
P: „No, ten Kuna, ten je tady nejhorší.. Protože nás tady mlátí. My ho tu nechceme. My ho chceme vyhodit.“
Já: „Nechcete ho tu?“
P: „Ne.“
Já: „Aha. A já myslela, že ho tady jako berete?“
P: „To ne.“
Já: „A to jste jako řekli: ‚Paní učitelko, pane učiteli, dejte ho do jiné třídy.‘?“
P: „No, my jsme, my to chceme udělat na pololetí.“
Já: „A to jste se shodli celá třída?“
P: „No, shodli.“
Já: „Jako s holkama, kluci všichni.“
P: Kýve hlavou
Já: „A řekli jste mu to třeba: ‚Hele, podívej, jsi na nás moc drsný.‘?“
P: „Ne.“
Já: „Bojíte se ho?“
P: „My se bojíme něco mu říct. On už vzal klukovi míč a hodil mu ho na pusou a něco mu udělal s pusou.“
Já: „A proč myslíš, že takový je?“

P: „No, to nevím. Řekl bych, že je takový od dětství.“
 Já: „A jak mu jde učení?“
 P: Ušklíbá se a usmívá. Nafukuje tváře.
 Já: „Asi moc ne?“
 P: „A proč myslíte, že mu je čtrnáct? Dyt' on několikrát propad.“
 Já: „Tak já myslela, že už se třeba chytil?“
 P: „Vůbec. Dyt' mu je čtrnáct nebo patnáct.“
 Já: „A kamarády nějaký nemá?“
 P: „No má, ale většinou velký....Ale třeba ten dobrý kamarád se ho stejně nezastane. Je kamarádi a nezastane se ho.“
 Já: „Jako, když ho někdo napadne?“
 P: „Nezastane se ho. Se bojí.“
 Já: „A když on mlátí někoho slabšího, a když jste slabší než on, kdyby jste se na něj vrhli tři nebo čtyry, tak by jste ho zmákli, ne?“
 P: „To jo, no. To se ale každé bojí. Tady de vo ten strach, no.“
 Já: „Aha. A nepřijde ti to nefér, stavět se na jeho stranu?“
 P: „Přijde, no.“
 Já: „A ten, co ho mlátí, se potom na vás nenaštve, že jste ho nezastavili?“
 P: „Nenaštve. To si nikdo nezkusí, postavit se mu.“
 Já: „A vloni, byl tady někdo takovej?“
 P: „No, vloni tu byl, to byli tři: Vota, Jakub, David M. A teď už tu Vojta ani Kuba nejsou.“
 Já: „A ten David M. byl taky takovej drsnej?“
 P: „No, on si většinou dovoloval.“
 Já: „A jaký kluk je v ty třídy takový kamarád? S kým se cítíš dobře?“
 P: „S Karlem.“
 Já: „S Karlem. Ten není fackovací?“
 P: „Ne, ten ne. A občas někdy s Milanem. I když se někdy shodnem se všema. Třebas s Davidem M. taky.“
 Já: „A povídáte si někdy?“
 P: „Jo.“
 Já: „A o čem třeba?“
 P: „O holkách.“
 Já: „Jako ze třídy nebo různě?“
 P: „Tak obecně, no.“
 Já: „A který se vám tak líběj?“
 P: Smích. Schovává se za lavici.
 Já: „Co si o nich tak povídáte?“
 P: „Jak vypadaj.“ (Lehá si na ruce na lavici a klouže se po ní.)
 Já: „Jo takhle. Vy probíráte, jak vypadají a co mají na sobě?“
 P: „Vono de docela vo to oblečení, prostě. Už to zas tak ne, ale většinou, asi o rok pozděj, to každý viděl, když někdo, já nevím, neměl džíny, tak mu začal nadávat, že je santus.“
 Já: „Santus, že je?“
 P: „Santus je jako bezdomovec. Takovýhle různý nadávky.“
 Já: „To jako, že neměl džíny, tak působil jako bezdomovec?“
 P: „No, jako že je nějak podřazenej.“
 Já: „Jojojo, to bylo kvůli džínům teda?“
 P: „No. Prostě mít hlavně nějaký značkový věci.“
 Já: „Tak takhle jste to tu měli?“
 P: „Teď už to tu zas tak není.“
 Já: „Teď už máte ty džíny všichni?“
 P: „No, teď už to prostě, teď už jsme starší, tak to tak neberem.“
 Já: „Aha. Ale to je zajímavý, co jsi teď říkal. A co myslíš, že je teď tak důležitý, aby jste někoho brali?“

P: „Teď už je důležitá síla.“

Já: „Teď, aby byl někdo silný? Takže, kdo se neumí prát nebo je pomalý, tak ho odsouváte?“

P: „No, docela jo.“

Já: „No a loni jste tu měli takovýho kluka, jmenoval se Michal. Ale ten se s váma moc...“

P: „...moc se ne to. Ten se bavil s holkama. On byl spíš na holky. Teda, bavil se víc s holkama než s klukama.“

Já: „A ten byl dobrý?“

P: „No, šel. On se s náma moc nebavil.“

Já: „A to mu nenadávali, že je jako srab?“

P: „Ne.“

Já: „A to vám nevadilo, že je od vás oddělený?“

P: „No, říkali mu prostě, že je holkokluk, a že je na holky.“

Já: „Povídat se s ním dalo?“

P: „Jo, dalo, to jo.“

Já: „Říkals, že vy kluci jste takový roztrfštěný. Tak ty jsi s Karlem a někdy s Milanem, a pak je ten Kuna...“

P: „No, ono je to tak všeobecně. Někdy s Davidem, někdy s Milanem.“

Já: „A jak jako víš, kam se přidat? Nebo podle čeho se přiřazuješ?“

P: „Když ti někdo nenadává nebo ti něco nedělá, tak k tomu se přisuneš.“

Já: „Takže, aby ti nenadávali?“

P: „No, aby mě nepodkosili, neříkali něco, co se mně nelíbí.“

Já: „To je jasný. A nadáváš taky někdy někomu?“

P: „To taky. To je jasný. Nikdo není svatý.“

Já: „Jasně. Hele, a jaký tě nebaví hry?“

P: „Co mě nebaví? No tak, to fakt nevím...no na Babu a na Poldu, takovýhle. To bych fakt nemohl hrát.“

Já: „Jako na honěnou?“

P: „Teda ti Policajti teď jsou dobrý, ale na Babu.“

Já: „A v čem je rozdíl? Dyt' se tam furt běhá?“

P: „No běhá, ale prostě na Babu mě nebaví.“

Já: „A co tě na tom nebaví?“

P: „Piki, piki na babu, a takovýhle věci. To mě nebaví. To je spíš pro malý.“

Já: „Aha. A co je to to - piki, piki na babu?“

P: „Ale to musíš počítat takhle...jseš u nějakýho, třeba...musíš mít zavřené oči...ééé...“

Já: „A to jako řeknu a jdu honit?“

P: „No no. A to mě nebaví.“

Já: „Víš, to jo, ale stejně se tam furt honí, běhá, utíká.“

P: „No, ten podnět je v tom, že je to takový dětský.“

Já: „Aha, chápu. A teď naopak, hry které tě baví?“

P: „Který mě opravdu bavěj?“

Já: „No.“

P: „Třeba, no, na Zombíky.“

Já: „To hrajete tady ve třídě?“

P: „Ne, ne, na chatě. Ale už tam moc nejezdím.“

Já: „A to je o čem, na Zombíky?“

P: „No, to je různě. To je rozdělený na lidi a zombie. A ti lidi prostě utíkaj a zombie je honěj. A když je chytěj, tak je daj na lavičku, a ty druhý je můžou vysvobodit.“

Já: „A jak je můžou vysvobodit?“

P: „No, že na ně plácnou.“

Já: „Ale to je bez konce, taková hra?“

P: „Není, oni se po čase dohoněj. A ono se to hraje večer.“

Já: „Aha a ty jsi lidi nebo zombík?“

P: „No, to se mění. Ale lepší je to večer, když nikdo nevidí a nemůžou tě najít.“

Já: „A to máš rád, když tě někdo nemůže najít?“
P: Směje se a kýve hlavou.
Já: „A ještě jste tu hráli Krvavou dvacku. To jsi hrál taky?“
P: „To jsem hrál dost.“
Já: „To už nehrajete?“
P: „To už přestali. Nás začne bavit ta hra a za dva tejdny už nás nebaví.“
Já: „Takže vždycky hrajete nějakou primární hru?“
P: „No.“
Já: „A jak se domluvíte?“
P: „Si něco vymyslíme. Se prostě domluvíme. Si něco řeknem a zkusíme to hrát, a když se nám to líbí, tak to hrajeme.“
Já: „A ještě k těm holkám - hrají ony nějaké hry?“
P: „Moc ne. Ale před tím hráli něco podobného.“
Já: „Jako vám něco podobného?“
P: „Něco jako na Babu, něco takovýho hrály.“
Já: „A jaký máte holky ve třídě?“
P: „Nic moc.“
Já: „Že je tak probíráte?“
P: „Ale my většinou probíráme ty cizí.“
Já: „Z jinejch tříd?“
P: „Z jinejch škol.“
Já: „A co o nich probíráte?“
P: „Tak různě.“
Já: „Já vím, jak my holky probíráme kluky, tak by mě zajímalo, jak vy kluci probíráte holky?“
P: „Asi stejně.“
Já: „Takže jestli má pěkný vlasy?“
P: „No.“
Já: „Jak chodí oblékaná?“
P: „No.“
Já: „Jestli se dá s ní povídat?“
P: „No.“
Já: „Tak takhle. A nějaký holky by jste do hry vzali?“
P: „No. Už s náma jedna holka hrála rugby.“
Já: „Rugby? A která?“
P: „Míša K.“
Já: „A jak se tam dostala?“
P: „Prostě jí tam vzali.“
Já: „A dobrá byla?“
P: „No, dobrá. Aní ne. Většinou nás mlátila. Ale už s náma nehraje.“
Já: „A jaká myslíš, že jsou holky parta?“
P: „No, ty jsou dost při sobě.“
Já: „Ty jsou všechny dohromady ti přijdou?“
P: „To ne. Ony maj spíš takový skupinky.“
Já: „No to by mě zajímalo, kdo s kým?“
P: „Zuzana s Denisou a různě.“
Já: „A jsou tam některý, který se nemají rády?“
P: „No, to jsou. To jsou.“
Já: „A perou se holky mezi sebou?“
P: „No, my se spíš pereme dohromady. Ale jen tak ze srandy. Spíš holky nás mlátěj.“
Já: „Holky vás mlátěj?“
P: „No, my se necháme. Nás to tak baví. Nás baví je provokovat.“

Já: „Vy je provokujete, aby vás honily?“

P: „No.“

Já: „Ony jsou ty holky docela drsný?“

P: „Ne, to ne, to ony jen tak dělaj jako my. I když se někdy tahaj za vlasy.“

Já: „A podle čeho si vybíráš kamarády? Kdo je to dobrej kámoš?“

P: „Kámoš, který by se se mnou bavil. Nebyl nákej užalovanej a pomohl mi v nouzi.“

Já: „A o čem by sis rád povídal?“

P: „O filmech, o počítačích a tak různě.“

Já: „A bavíte se tak někdy ve třídě?“

P: „No.“

Já: „A třída ti přijde dobrá?“

P: „No, no, nedrží moc pospolu. Ve škole nejde opravdový kamarádství. Opravdový kamarádství je, když se spolu někdo potká a začnou se bavit. Tady to prostě není. Tady prostě spolu musej bejt. Tady se musej nák snést.“

Já: „Tak myslíš, že je to tu takový z nouze mezi váma ty hry?“

P: „No, z nouze. Ty hry jsou spíše o zábavě, aby se tam člověk v tý škole spíš nenudil.“

Já: „Takže mimo školu se už nestýkáte?“

P: „Jo, stýkáme. Třeba s Karlem se stýkám. Někteří jsou v tý škole docela kámoši. A někteří nejsou. Většinou nejsou. Opravdová nejsou, taková vzdálení.“

Já: „A mrzí tě někdo z těch dětí, co odešly?“

P: „Ani ne. Vojta, ten mě provokoval a Jakub taky.“

Já: „Ještě odešel Lukáš.“

P: „Ježkovi, Lukáš. Toho jsme nesnášeli.“

Já: „A proč?“

P: „To byl blázen.“

Já: „Jak to?“

P: „Když ho někdo naštvál, něco mu udělal, tak úplně zrudnul a začal běhat po třídě a každého mydlil.“

Já: „Vy se tu furt mydlíte.“

P: „Ale on každého. I ty, co za to nemohli.“

Já: „Máte to tu složitý.“

P: „No, tak už to chodí.“

Já: „Díky za rozhovor, moc jsi mi pomohl.“

P: „To nebylo tak hrozný.“ (smích)

Příloha č. 4 - Rozhovor s Hippiem (Míša Kop.) a Míšou K.

Já: „Co děláte ve škole, protože já jsem ze školy už dlouho a nepamatuji si to. Tak, a zajímá mě všechno. Ráno přijdete do školy a co?“

H: „V osm začíná škola.“

Já: „A vy chodíte v kolik?“

H: „Ve tři čtvrtě škola otevírá, to tak chodíme, a chodíme pomalu do třídy.“

Já: „A co děláte, než začne hodina?“

H: „Hrajem si a tak lítáme.“

Já: „Lítáte?“

H+M: Dívky se chichotají a nedívají se na mě.

Já: „Ale já si to vážně neumím představit. Vemte si, že jsem třeba ufon a musíte mi to všechno vysvětlit, abych věděla, co mě tu čeká o přestávky.“

H+M: ...

Já: „Hrajete si. Co třeba hrajete?“

H: „Mlátičku.“

Já: „Cože?“

H: „Mlátičku.“

Já: „Mlátičku? Co to je?“

H: „Kluci nám vždycky něco vezmou, my je honíme po celé třídě. A pak z toho máme prdel všechny holky.“

Já: „To je vaše hra, jo?“

H: „No, to my hrajem pořád.“

Já: „Takže vy chcete, aby vám něco vzali?“

H: „My to nechcem. Oni nám to vždycky vezmou a tak.“

Já: „A to je fakt zmlátíte?“

H: „No jistě.“ (s naprosto vážnou tváří a potom obě výbuch smíchu)

Já: „A kdo se toho tak účastní?“

H: „Já a ona.“ (ukáže na Míšu)

Já: „Jen vy dvě jste takové mlátičky?“

H: „No.“

Já: „A které kluky tak mlátíte?“

H: „Všecky.“

M: „Ty co provokujou“

Já: „A úplně všichni jsou takový provokovací?“

M: „Jen některý.“

Já: „Který třeba?“

H: „Kradou nám peníze a jako ze srandy.“

Já: „Vrátí vám je?“

H: „No, tak druhý den.“

H+M: smích

H: „Tady Míše vzali peníze a koupili si za to brambůrky, a pak jí to vraceli po kačkách.“

Já: „A co vám tedy ještě vyvádějí?“

H: „Když třeba mažem tabuli, tak nám na ni zase čmáraj.“

Já: „Vadí vám to hodně, když vás takhle zlobí?“

M: „Já je ráda mlátím.“

Já: „Takže jsi ráda, že máš důvod je zmlátit?“

M: „Teď jsem dostala poznámku, že jsem jim držela dveře.“

H: „Takhle držela dveře a ona byla z druhý strany učitelka.“

Já: „Tak to je dobrý.“

H: „Ale my je taky provokujeme. Když tamhle vzadu hrajou fotbal, tak jim bereme míček.“

Já: „A co oni na to?“
H: „Ale, jo, v létě si třeba napustěj vodu do flašky, tu proděraví a stříkaj po nás.“
M: „No, jak jsme byly úplně mokry.“
H: „Nebo na zahradě je hadice na zalívání, tak tu vzali a stříkali na nás.“
Já: „No vy si dáváte zabrat. Co ještě hraje?“
M: „Flašku.“
Já: „Flašku?“
M: „Flašku na pusy.“
Já: „Dokonce?“
M: „Já ne.“
H: „Já taky ne.“
M+H: Navzájem do sebe strkají, že ta druhá ano.
Já: „A vloni jste ji už teda hráli?“
M: „Ale my jsme to hráli holky a kluci zvlášť.“
Já: „Jo?“
H: „No, kluci hráli vzadu fotbal a holky flašku, kdo chtěly. Jenže ony dělaly takový pravidla, jako že třeba, třeba, jo, se nebude hrát na pusy...“
M: „Stejně jsme pak hráli.“
H: „Oni pak vodešli. My jsme hráli i smíšeně a hrálo se i na francouzáky.“
Já: „Teda. Vy si to tu zpestřujete.“
H+M: Smích
Já: „A kdo přišel s tou hrou?“
H: „Vona.“ (ukáže na Míšu)
Já: „To si uviděla flašku a napadlo tě, že budete hrát flašku?“
H: „Ne, to napadlo je. Já nevím.“
M: „Nene, tebe.“
H: „Nene.“
M: „Ale my jsme si potom udělaly trošku jiný pravidla.“
H: „No jasně, hrály jsme na pusy. Vony hrály, že uděláš deset dřepů a tak“
Já: „A které to tak hrály?“
H: „Míša C. a Adéla H.“
Já: „A jak jste to potom udělaly, že jste hráli s klukama?“
H: „Oni chtěli hrát.“
M: „Ale asi jenom pět minut.“
H: „No, tak jsme měli hodinu volna....Nebo kluci, učitelka tady něco vypráví, a je to absolutně nezajímá a tak klidně řeknou, ať si trhne nohou.“
M: „Nebo jeden kluk si nepíše zápisky a hned se všichni opičí.“
Já: „Opičí?“
M: „Prostě si to nepíší taky.“
H: „A minulej rok to nedělali, ale totiž přišel novej kluk, kterej propad.“
Já: „To, je ten Mr.Kuna, jak o něm mluví kluci?“
H: „Jo.“
Já: „A on to tu nějak obrátil?“
H: „Třeba Jirka, co s ním sedí, tak se úplně změnil.“
M: „No a David M. si přestal psát úplně všechno. Minulej rok byli všichni kluci takový jiní.“
Já: „A čím je tak dostal?“
H: „Protože ze sebe dělá děsnýho frajera. Má náušnice a .....a jak jsou takové ty papírové trubky, jak jsou na nich utěrky do kuchyně, si jí vzal a každého s ní mlátil, jo. Třeba tamhletoho medvídka, někdo si s ním házel a on tě začal mlátit po hlavě, úplně bezdůvodně. Po těle, úplně všude. Tohle je jediný, s čím se nezačali opičit. A začali myslim kouřit, říkala Denča.“
M: „No to je, tady většina kluků kouří.“

Já: „A to se ho chytli hned, jak přišel do té třídy?“

M: „No, oni kluci byli nejprve taková normální. A, no prostě se s ním začal kamarádit Jirka, a prostě všichni potom a potom prostě to.“

Já: „A všichni kluci se ho takhle drží?“

H: „No protože chápej, třeba, jeden kluk se drží toho a tamten se zas drží toho. Třeba, jeden kluk se drží toho Kuny...“

M: „Jirka se ho drží.“

H: „No, Jirka se ho drží a někdo se zase drží Jirky a tak to jede. A když vidí, že Jirka dělá to, že Kuna dělá to, tak Jirka to začne dělat taky a ten kdo chce být s Jirkou, tak to začne dělat po Jirkovi a tak to jede a dělají to všichni.“

Já: „To je zajímavý teda.“

M: „Nebo když třeba pošle učitelka toho Kunu za dveře, tak on vykřikne: ‚Jo, super!‘, a potom třeba David M. se po něm opičí: ‚Jo super!‘, a chce taky za dveře. On na to učení úplně kašle. Ona mu ta jeho máma nedává moc velkej, ten...“

Já: „David?“

H: „Ona ta Davidova máma je vizážistka XY a je taková nějaká divná.“

M: „On má ze všeho pětku...“

H: „A je mu to úplně jedno.“

M: „Propadá ze čtvrtletí z matiky, ze všeho, a je mu to jedno. Neodevzdává písemky, vůbec je nepíše.“

Já: „A jak to s nima bylo vloni?“

M: „To byli úplně jiní. Psali to.“

H: „A učili se. Teď jsou na ty učitelky strašně drzí.“

M: „Oni jí klidně řeknou...no víte co?“

H: „Jedině ne panu učiteli, ten jediný je ňák to. Ale jedna učitelka je taková strašně hodná na děti. Vůbec je neumí ovládnout a nic jim na to neřekne. Ani, že budou mít důtku. Všechno řeší důtkama, nic jinýho neumí.“

Já: „A k vám se změnili jak?“

M: „Třeba David M. jak začal krást. Tak jako jsem tady měla peněženku a berou normálně peníze.“

H: „To jsme měli problém s krádežemi v druhý třídě, to jsme měli jinou učitelku A to když se někdo houpal na židli, musel donést bonbony. A oni to pak nechali na stole a ona si ty jména škrtala. A třeba to někdo ukrad a oni pak měli průser, že jo.“

M: „Já myslím, že to byl Milan. Ale je při tom takovej malej, takovej nevinný.“

H: „Chce být prostě jinej a nedokáže to.“

Já: „Mně připadal takový provokatérský.“

M: „No, ale mě to ňák neprovokuje, protože je blbej.“

H: „On chce hlavně provokovat ty kluky.“

Já: „Spíš kluky, holky ne?“

H: „To ne. On se mezi ně chce dostat. Ale oni ho tam ňák nechtěj pustit.“

Já: „Čím to?“

H: „Protože je malej.“

Já: „Myslíš, že ho nechtějí přijmout, že je malej? Kuna je taky drobný.“

M: „No, ale třeba David F. by si nedokázal nepsat zápisky. On chce mít pěkný vízo.“

H: „A ta jeho máma taky ne to. Tuhle příběhla, úplně zpocená do školy, úplně řvala na něj před celou třídou, jak si to mohl dovolit, že má trojku na vysvědčení. A všichni z těch kluků se mu začali smát.“

M: „Já prostě, když mám nějakou zábavu a nechce se mi vůbec učit, jako na to, připravit se na písemku, ale kdyby mi hrozila čtyřka, tak se učím.“

Já: „A hrajou si ti kluci s Davidem F?“

M: „No, oni ho spíš mlátěj.“

Já: „Co s tím on dělá?“

M: „On se třeba rozbrečí. Vloni se taky hodně prali, teď to ustalo, mají jinou zábavu.“

H: „Když třeba něco ukradnou, tak s tím běžej na záchod a tam čekaj. A když jsou tam dlouho, třeba má za tři minuty zvonit, tak na ten záchod vlítne.“

Já: „Teda. Hele, kluci se zdají na první pohled, že jsou v takovém hloučku, že jsou taková parta?“

H: „No, tak jsou, ale ty slabí, ty vůbec neberou do té party.“

Já: „A to jsou který?“

M: „Milan, David F., Lukáš, ten je tu novejšej.“

H: „Ten je takovej zamlklej, sedí a jenom prostě, takovej chytřej, nikdo se s ním nebaví. A je asi i takovej chudší, jak vypadá, je oblečeněj. A podle mě všichni hulej.“

M: „No, já když jdu večer s našim psem na pláň, tak tam vidím Davida M. s Kunou a hulej. To já jako nevím, jak ho ta jeho máma může pouštět?“

Já: „Takže se mezi kluky dostane jen ten drsnej? A co ty vlasy, v loni si je barvil jen ten Jakub?“

H: „No, potom to začal mít ještě ten David M.“

M: „Teďkon to má Max, Milan, Kuna. No prostě, kdo je hodně drsnej, tak toho se chytaj a podle něho všechno dělaj. A zase ten, kdo se třeba přistěhuje, tak toho vůbec neberou. Jako ten Lukáš. Jako by si vůbec nepamatovali, jaký to je přijít někam, kde nikoho neznáš?“

Já: „Takže jsou uzavření a nové neberou?“

M: „No.“

Já: „Ale Kuna taky přišel novejšej a hned se zapojil, skoro ovládl?“

H: „No jo, ale on je jinej. Třeba Michal se s nima taky moc nebavil, protože on chtěl jít na gympl a styděl se za to.“

M: „A my třeba, když přijde nová holka, tak jí vezmem, a když se nechce bavit, tak ať se nebaví.“

Já: „A jak se ještě poposouvaly ty vztahy, když některý lidi odešli a jiní zase přišli?“

H: „Já nevím. Ti kluci co odešli, tak jsme spíš rádi.“

M: „Ale Michal byl dobrejšej.“

H: „No ten jo. Ale třeba Lukáš, ten je taky na gymplu, ten nosil takový divný věci, on měl asi sedm brášků.“

Já: „Máte vy holky mezi sebou některou, která je hlavní? Jako mají třeba kluci Kunu?“

H: „To ne.“

M: „Možná vloni Sylva, když s ní chodil David M. Třeba ta měla, že musíš mít aspoň jednu věc, tu kšiltovku, od nějakýho kluka a nosit ji, jinak tě nebraly.“

Já: „A která byla Sylva?“

M: „Ta je z áčka.“

Já: „Z druhý třídy? A to měla tady takový vliv?“

H: „Kluci s nima vloni hodně drželi, ale jako holky jsme se s nima nebavily.“

Já: „A o čem si vy holky povídáte? Řekly jste, že si nehrajete, že si o přestávky povídáte.“

H: „Různě. Třeba jakou jsme si napsaly poznámku do žákovský. My si je musíme napsat samy. No, ale oni ji kluci vzali ty peníze a ona je nechtěla pustit do třídy a učitelka jí začala nadávat a ať si napíše poznámku. A ona si napsala, že nechtěla pustit kluky do třídy, protože jí nechtěli vrátit peníze. To musela napsat, protože ta učitelka na ní řvala a nenechala jí to vysvětlit.“

Já: „Takže řešíte různé problémy?“

M: „Nebo telenovely. Co se stalo, když to někdo neviděl. Jedna holka si je nahrává na video, To děsně žere.“

Já: „Vloni jsem vás viděla často u tabule.“

H: „My nesmíme.“ (Smích)

M: „Píšeme jako - napište si do notýsku.“

Já: „Takže si hrajete jako na školu?“

H: „Tak třeba si čtyry holky sednou do lavice a hrajou si na školu. A baví je to. No třeba Zuzana není hloupá, ale mluví strašně tiše. Vždycky se strašně nadechne a šeptá.“

Já: „No a viděla jsem, že tam píšete slova písniček.“

M: „No to píšem, jen tak. I třeba z telenovel.“

Já: „Zdá se mi to nebo jste hodně oddělený kluci holky v tý třídě?“

H: „Jo.“

Já: „A je to i v jiných třídách?“

M: „Myslím že ne. Třeba v áčku mají mezi klukama kamarády ty holky. Tady se s nima nemůžeme kamarádit, jsou úplně blbí.“

Já: „Čím to?“

H: „Já nevím, jak to. Oni se ty holky baví s každým. Prostě si nedokážou najít důvod, proč by se s nima nebavily. I když se tam něco semele.“

M: „Tady v té třídě by žádná holka nemohla mít nejlepšího kamaráda, protože tady ti kluci jsou takoví kluci s klukama a holky s holkama.“

Já: „Co je v nich takového, pro co se s nima nedá bavit?“

H: „Protože oni chtějí mít hlavně vztah mezi klukama. Protože jakmile se začne bavit s holkou, tak oni hned. ‚Jé, ty jsi ale srab.‘“

M: „Jako Michal. Aby mu nenadávali, že je šprt, tak neřekl, že jde na gympl. On se pořád bavil s holkama i na obědě si s nima pořád sedal. On byl dobrý kamarád, ale taky kouřil, tak že jo, stejně to byl....“

H: „Cože? Michal kouřil?“

M: „Jo. Tos nevěděla?“

H: ke mně „Řekla bys to do něj?“

Já: „No, neřekla. On byl hodně mezi holkama. Ten snad s klukama ani nic nehrál?“

H: „On se s nima nebral, to jako on ne.“

Já: „Ten byl teda dobrý?“

M: „Ten jako jo. Ona mu umřela maminka a on se doma o všechno staral. Jako o tátu a segru.“

H: „Ten Lukáš se s nima taky snaží navázat kontakt, ale nejde mu to.“

Já: „Co tam dělá špatně?“

H: „Já nevím, on má takovou divnou bradu.“

M: „To maj z té jeho rodiny všichni. Toho jeho brácha, teď je v osmičce, ale když byl ve čtvrtý, tak ho šikanovali. Třeba ho svázali a strčili ze schodů a on se k tomu ještě smál. Nebo mu řekli, že když něco udělá, bude kamarád. A on všechno dělal.“

H: „Kerej je jeho brácha?“

M: „Ten s tou bradou.“

Já: „Něco podobného v této třídě kluci nepodnikaj?“

H: „Ne, naši kluci ne. Oni jenom, když někdo do někoho strká, tak se postaví na stranu silnějšího, než by pomohli tomu slabšímu.“

M: „Nebo udělaj hlouček a dívaj se. A nebo jdou prostě všichni na jednoho.“

H: „Oni teda říkaj jeden proti všem.“

Já: „Já bych se vrátila k vám holkám. Máte taky nějakou holku, která je takhle stranou, která se nezapojuje?“

H: „Denisa H., ta se moc nezapojuje. Když s ní chci pokecat, tak vona, že se musí učit a hned letí na schody a tam se šprtá. Prostě chce to, no, mít dobrý známky.“

Já: „Když já jsem jí třeba i viděla si hrát s holkama, ale třeba mě zaujala Simona. Jakoby stála pořád bokem?“

H: „No, ta jo. Teda teď už ne, ale minulej rok, ona byla furt taková...“ (sedne si hlouběji do židle a nafoukne tváře)

M: „Teď už s náma honí kluky. Tedy mi čtyři: Verča, Denisa D., já, Michala (hippie), Simona a Adéla P.“

S: „Čím se to stalo v té Simoně?“

H: „My jsme s ní totiž začaly kamarádit. My jsme jí vysvětlily, že už nám nevadí.“

M: „Já jsem třeba byla ve čtvrtý taková zamlklá, taková divná, ale pak když jsem se už víc kamarádila se Sylvou, tak jsem byla normální.“

H: „Sylva je její segra.“

M: „Můj táta se vzal s její mámou, takže nejsme úplně sestry. Jsme spolu asi tři nebo čtyři roky. A ona mě strašně změnila. Jsem byla taky taková blbá.“

H: „Simona, to si pamatuju, ta byla od druhé třídy furt taková (začne šeptat a přikrčí se): ‚To by jste neměli dělat, měli by jsme už jít do třídy,....‘“

Já: „A čím myslíte, že se vám podařilo Simoně vysvětlit, že vám nevadí?“

M: „Ona Sylva s ní začala kamarádit. Chodila s ní jako ven a různě. Začala i s klukama komunikovat. A potom i my jsme s ní začaly mluvit, braly jsme jí jako v tu partu.“

H: „Je taková jiná teď.“

Já: „V čem jiná?“

H: „No, já nevím.“

Já: „Jiná?“

H: „No jiná. Ty jsi taky jiná. Jsi velká“

Já: „No vidíš. Já jsem jiná, protože jsem velká. Čím je ona jiná?“

H: „Prostě mi přijde, že dřív byla taková smutná a teďkon je nějaká dobrá.“

M: „No, jakoby ji trápil nějaký problém a byla kvůli tomu zamklá a teď přestal. Jakoby se spravila a začala se bavit.“

Já: „Co je pro vás tak určujícího, aby jste o někom řekly, ta je dobrá nebo ta je blbá?“

H: „My neděláme žádný rozdíl. Když se chce bavit, tak se baví. Když nechce, tak ji necháme. A když se s ní bavíme a přijde nám, že je taková divná, tak se s ní nebavíme. Jako Adéla H., ta nám připadala dobrá, začala si s náma hrát, a pak se začala šrotit“

Já: „Takže to závisí na tom dotyčným, jestli se s vámi chce bavit, ale může si to zkazit tím, že začne být mlčenlivý nebo se věnovat něčemu jinému?“

H: „To si už nemůžeš zkazit.“

M: „No, to ne. Hele to máš, třeba jeden den jí řekneš: ‚Ahoj.‘, a začneš se bavit. A bavíte se o svém životě. A potom, a ty druhý dny, se začnete bavit normálně, jakoby to byla stála kamarádka.“

H: „A ona se nechce ani normálně bavit. Nevidím důvod, proč bych jí to měla nabízet. Já kamarádky mám, ona nemá. Když o to nemá zájem, tak se jí nebudu vnucovat.“

Já: „Takže by si s váma mohla povídat, lítat? A nehrajete nějaký jiný hry, co by jí zaujaly?“

M: „My si nehrajem.“

Já: „Ani piškvorky?“

M: „To jo, jenom v hodině, ale o přestávku je to moc sedavý, to je lepší hejbat se.“

H: „To, hrajem Mlátičku.“

Já: „Takže kluci si spíš hrajou a vy se víc bavíte?“

H: „Ti kluci vymýšlejí pořád jiný zábavy.“

Já: „A nebo je honíte, kreslíte na tabuli. Můžu si takhle představit tu přestávku?“

M: „Nebo jedna holka si chce koupit svačina, tak řekne, hele nechceš jít se mnou a ta druhá jde.“

Já: „A když chce jedna na záchod, tak to vás jde taky víc?“

H: „Ne. Leda vo hodině, když nás nebaví hodina, když se chceme ulejt.“

Já: „Ještě prý pan učitel změnil tu hru s lístečkama? Prý už nehrajete v kolečku, ale na řady?“

M + H: „Ten kruh byl lepší.“

H: „Teď to hodně trvá a je to voničem. A ten, učitel, ještě nechce, aby jsme se hlásili a přitom nestíhá, kdo byl první a vždycky dá lísteček té řadě, která má nejmiň. Takhle nikdo nevyhraje. A nebo vyřadil takový blbosti. Jsme tam měli třeba město na C a to byla sranda, jsme dycky říkali nějaký blbosti, třeba Caravol a on to dal pryč. David M. na všechno říkal ‚Cibule‘. Třeba auto a David M. hned ‚Cibule‘. Teď taková nuda.“

Já: „Hele, kdybyste mohly, to jak vás kluci provokují, úplně zastavit. Zastavily by jste to nebo vás to i baví?“

M: „No, když ti vezmou peníze a já je pak potřebuju...“

H: „Nebo ti vezmou legitku. Ale ono jde vo to, že některý to vezmou a hned to vrátí. Oni si to jenom tak jako předávaj a jakmile to dostane Milan a kluci jsou zavřeni na záchodě, tak on nám to dá a těm klukům se vymluví, že nám to musel dát, že jsme ho dostaly.. Mě už je nabaví pořád je honit. Mlátit jo.“

Já: „Hele, to si pouštím tak fantazii, je možný, že se jim třeba líbíte a oni nevědí jak to dát najevo?“

H: „No, možný to je.“

Já: „A berou všem holkám stejně?“

H: „No. oni vědí, že je nevydržím ignorovat dýl jak tři minuty. Kdybych je ignorovala, tak mi to vrátěj.“

M: „Ale já jsem pak i našťvaná, když už to maj hrozně dlouho. Teď furt čuměj.“

H: „A co hodiny? Ty vás nezajímají?“

Já: „A je tam něco, co by mě mohlo zajímat?“

H: „Papírky.“

H+M: Obě smích

M: „To jsme si vloni hodně dopisovali, ale teď na druhým stupni máme hodně přísný učitele. To jsme spolu hodně chodili, jako holky s klukama.“

Já: „To jste si psali o tom?“

M: „To třeba ti napsal kluk, jestli s ním budeš chodit a pak nic nedělal, jo.“

Já: „Takže to holce přišel papírek, jestli s ním bude chodit, ona odepsala ano a chodili spolu?“

M: „No, ale jinak se nic neděje.“

Já: „A co by se mělo dít?“

H+M: Smích

H: „Tos jí dala blbej příklad. To žádný chození není.“

Já: „A co to je?“

M: „Nevím.“

Já: „A kdo tak psaníčkově chodil?“

M: „Já, Bára, ...“

H: „Ale to bylo těžký, protože jsi to poslala po někom, komu jsi důvěřovala. a on to někdo chytil a třeba Karel to otevřel, přečetl si to, a pak to poslal dál.“

Já: „A kdo s kým třeba chodil?“

H+M: Smích

Já: „Na jednu stranu říkáte, že jsou ti kluci blbí, ale pak jste s nima chodily?“

M: „No, Bára chodila s Jirkou.“

H: „Ty jsi chodila s Jakubem. Já to na tebe řeknu.“

Já: „A byli ti kluci jiní, když byli mimo tu partu a byli sami s tou holkou?“

H: „S Kunou bych nechodila.“

M: „Já bych mu třeba pomohla, ale když neumí skoro ani psát. Nebo učitelka ho vyvolá, ať čte, a on ne, on nebude číst.“

Já: „Už zas utíkám. Co o tom, když s někým chodíte?“

H+M: Smích

Já: „Kluk mi pošle psaníčko, jestli s ním nebudu chodit. Já mu napíšu, že ano. Tak, co mě jako čeká?“

H: „Tak tady v tý třídě hovno.“

M: „Tady to nějak nefungovalo.“

Já: „A jak jste se rozešli?“

M: „No, prostě jsi mu napsala. To bylo vždy kvůli nějaký blbosti.“

Já: „A mluvili jste spolu o tom svém chození?“

H: „No, třeba Jakub se na ní naštvál, že bude nosit brejle. A pak jí napsal, že jí to sluší. Říkal jí Esmeraldo.“

M: „Chodil kolem mě a narážel do dveří.“

Já: „Tak to on s tebou nemluvil, neřekl nic pěknýho? To ti jenom psal?“

H: „To není chození, to je proto, abyste měla pocit, že s někým chodíte.“

M: „Tak, já bych třeba chtěla, aby se mnou chodil ven, povídal si. Já jsem mu pak říkala, proč něco neděláš, co to má znamenat a on na to, co je, dyť nic nedělám a já, no právě“

H+M: Smích

Já: „Takže to bylo, že přišlo psaníčko, jestli s ním budeš chodit. Tys napsala – ano. A on se šel fackovat s klukama dozadu a po škole si s nima šel zakouřit?“

M: „Tak, ale nekouřil, on hrál fotbal.“

H: „Na to jí chtěl dostat. To mě zas Vojta poslal psaníčko i s fotkou.“

Já: „Vojta taky odešel, co?“

H: „No, ale stejně byl mrňavej.“

Já: „A z kluků, co zbyli, stál by některý za chození?“

M: „Ne.“

H: „Kuna.“ (se smíchem)

M: „Ze začátku roku se mi líbil, on má pěkný oči, ale potom, je takovej blbej.“

H: „To bys to chytla. Ze školy, to by se dalo vybrat.“

M: „Já bych mu s tím učením pomohla, ale on o to nestojí. Dělá ze sebe blbečka.“

H: „Jenže ono je možný, že se třeba nechce učit, že už to zná, on propadl jenom z něčeho.“

Já: „A Kuna taky provokuje, bere vám věci?“

H: „Ne, ten ne. Je mezi klukama, je jak teplej.“

M: „Možná David M by šel, s ním je někdy sranda. A taky vzal Kunovi tu trubku, protože ho štvalo, že ho s ní mlátí. A zlomil mu jí a hodil za skřín.“

H: „S Davidem M. je fakt někdy sranda.“

Hovor se opět začal stáčet na téma : co , kde , jak kluci řekli. Tak jsme se pomalu rozloučily.

Příloha č-5 - Rozhovor s Adélou P. a Denisou H.

- Já: „Co vlastně děláte o přestávku? Jaké hrajete hry? Vy tady v tom žijete, tak byste mi to mohly představit.“
- A: „My si jenom povídáme.“
- Já: „Povídáte? A o čem?“
- D: „Co se nám zdálo a tak.“
- Já: „O snech si povídáte?“
- D: „Nebo nějaký vtipy.“
- Já: „Aha. A s kým si o tom povídáte?“
- A+D: „My dvě.“
- Já: „Jenom vy dvě?“
- D: „Nám se zdají takový divný sny.“
- Já: „Takže vy máte takový skupinky, kdo si s kým povídá?“
- A: „Docela jo.“
- Já: „A máte o tom nějaký přehled?“
- A: „Denisa D., Michala K., Verča a Simona, potom Zuzana a Kristýna jsou spolu.“
- Já: „A kluci, ty jsou jak?“
- A: „David M., Jirka, Ivan, Láďa a Lukáš je sám.“ (pozn.:Láďa je Mr.Kuna)
- Já: „On se s nima nepere?“
- A: „No, kluci nekamaráděj s ním.“
- Já: „Takže on pořád sedí sám v lavici?“
- A+D: „No.“
- Já: „A to ho ani nevyzvou, aby si šel s nimi hrát?“
- A+D: „Ne, ne.“
- Já: „A jak on je tu dlouho?“
- D: „Od začátku roku.“
- Já: „Tak se třeba ještě chytne?“
- D: „Asi ne.“
- Já: „Myslíš, že už se nezaběhne?“
- D: „Ne, to nevypadá.“
- Já: „Nepřipadá vám zvláštní, že kluci jsou tak pohromadě a vy holky jste takový na skupinky? Co vám třeba nesedí na těch druhých, že si s nimi nesednete na ty schody?“
- A: „No, tak ta Míša K., a ta celá její parta, tak ty by to všude rozkecaly.“
- Já: „Aha.“
- D: „Verča, ta je taky hodně. Ta to poví všem.“
- Já: „Jako, že neudrží tajemství?“
- D: „No. My teďkons spolu nejvíc kamarádíme, říkáme.“
- Já: „A tamty holky si taky něco svěřují? Nebo o čem se baví?“
- A: „Ony jsou takový bláznivý.“
- Já: „To jsou takový, jak nejvíc honí ty kluky?“
- A: „Když kluci provokují, tak my taky.“
- Já: „Kluci asi provokují hodně?“
- A: „Ahm.“
- Já: „A kdo tak nejvíc?“
- D: „Milan.“
- Já: „A co vám provádí?“
- A: „Nadává.“
- Já: „To je, jak jste mu to čárkovaly?“
- A: „No.“
- Já: „A to jako přijde a z ničeho nic vám řekne nadávku?“

D: „A tak různě provokuje.“
 Já: „A o co mu asi jde?“
 D: „On furt provokuje a někdy na to doplatí od kluků.“
 Já: „On provokuje i kluky?“
 A: „I devátáky.“
 Já: „Aha. Teda. Hrajete jako holky nějaké hry? Vy dvě si třeba povídáte, a co tamty ostatní?“
 A: „Hrajou na Babu a teď si tam kreslej nějaký písničky.“
 D: „No, dycky píšou na tabuli a my to musíme mazat.“
 Já: „Jak to, že to musíte mazat?“
 D: „Protože máme službu.“
 Já: „A když nemáte službu, tak ony tam nepíšou?“
 A: „Taky tam píšou.“
 Já: „Nehrály u té tabule na Školu nebo něco?“
 D: „Zuzana a Kristýna.“
 Já: „Ty si tam hrály na Školu?“
 D: „No.“
 Já: „To hrály samy?“
 D: „Na schodech.“
 Já: „Počkej, na schodech? Co na schodech?“
 D: „Hrály si na schodech.“
 Já: „Na schodech si hrály na školu?“
 D: „No.“
 Já: „Jak můžou hrát na schodech na Školu?“
 A: „No, ty schody tam, tam chodí skoro každý.“
 Já: „A co je tak zajímavého na schodech? Proč tam chodí skoro všichni?“
 D: „My taky.“
 Já: „Vy taky? Tam si teda sednete a povídáte si?“
 D: „No. Protože tam kluci hrajou ve třídě nějaký hry míčkem. Tam házej a tak.“
 Já: „Jsou takový živelní ti vaši kluci, co?“
 A: „No.“ (úšklebek a protáčí oči)
 Já: „Kluci mají tedy mimo toho Lukáše. Je nějaká holka, která je tak mimo skupinu? Sama?“
 A: „Kdyby Kristýna nekamarádila se Zuzanou, tak by byla sama.“
 Já: „Jak sama?“
 A: „Protože Kristýna nemá žádné kamarádky, tak kamarádí se Zuzanou. A Zuzana nemá žádné kamarádky, tak kamarádí s Kristýnou.“
 Já: „Jak to, že nemá kamarádky?“
 D: „Já jsem s ní kamarádila, ale už ne.“
 Já: „A s kým?“
 D: „Se Zuzanou.“
 Já: „A čím tě zklamala?“
 D: „Ona furt dolejšala, když jsem šla někam.“
 Já: „Jako, že chtěla být furt s tebou?“
 D: „No. Já jsem to řekla a ona dolejšala znova.“
 Já: „Takže, i když jsi jí to řekla?“
 D: „No, a ještě se rozbřečela.“
 A: „No, ale ona jí k tomu navádí Kristýna, aby se nebavila s Denisou. A nebo jí navádí, aby mě otravovala a ona mě otravuje.“
 Já: „A jak tě třeba otravuje?“
 A: „No, třeba...nevím...třeba, já nevím...už si nepamatuju. Třeba tam začala nějak hučet. Já jsem jí řekla, aby přestala a ona hučela víc a víc.“
 Já: „To jako, že vydávala divný zvuky?“

A: „No, nebo se v lavici schválně roztahovala.“
 Já: „Aha.“
 A: „Nebo, když jsme psali písemku, tak pořád chtěla, abych jí radila.“
 Já: „A radila jsi jí?“
 A: „Moc ne.“
 Já: „A ta Kristýna je jaká?“
 A: „To je taková ta pihovatá.“
 Já: „To já vím, ale jako kamarádka? Nebo proč s ní nekamarádíte?“
 A: „No, ona je taková...“
 Já: „Tak ta Zuzana se větší, jste říkaly. A Kristýna?“
 A: „Ta Kristýna, tak ta někdy vykecá něco.“
 Já: „A vy dvě teď spolu sedíte?“
 A+D: „No.“
 Já: „A hrajete nějaké hry o hodinu?“
 A: „No. Země, město.“
 Já: „To jsou takové ty kartičky, jak hrajete celá třída?“
 A+D: „No.“
 A: „Nebo si píšem.“
 Já: „V lavici?“
 A: „No. V loni víc. To jsme spolu neseděly. To jsme měly každá jiné kamarádky, ale taky jsme spolu trochu kamarádily. Denisa měla Míšu C., ta vedešla. A já jsem měla Báru, ta taky vedešla. Tak jak jsme pak přišly do školy, tak jsme se hned skamarádily.“
 Já: „To máš asi pravdu, že jste se tam museli hodně zpřeházet, když vám tam někteří odešli. Zaznamenaly jste ještě nějaké změny? Třeba atmosféra?“
 A: „No, horší.“
 Já: „Co horší?“
 A: „No, když je tam ten Láďa (alias Mr.Kuna), tak jsou kluci drzejší.“
 Já: „To je pěkný kvítko, co?“
 A: „No. Ale kluci jsou zase takový....to je blbý....jako třeba, že vyváděj věci., co se nemaj. Třeba si tam přinesou náskou flašku.“
 Já: „Jako s alkoholem?“
 A: „No, to já nevím.“
 Já: „Táhlo z nich potom něco?“
 A: „To ne.“
 Já: „A kdo to přines? Kuna?“
 A: „Ne. David M.“
 Já: „Nesoutěží tam ti dva mezi sebou?“
 A: „To ne, ti spolu docela kamaráděj.“
 Já: „A on v loni docela hodně držel s tím Vojtou a Jakubem?“
 A: „No.“
 Já: „Loni tu byl ještě jeden takový kluk, Michal se jmenoval. Ten se víc bavil s holkama než s klukama?“
 A: „No, Michal. On se nechtěl prát, tak ho kluci moc nebrali do tý party. No, brali, ale radši kamarádil s holkama. Kluci hrajou fotbal, to ho nebaví. Prali se, toho taky nebaví.“
 Já: „A povídat se s ním dalo?“
 A: „On se spíš bavil s dvěma klukama. A to s Karlem a Maxem. Ty vyváděli někdy věci.“ (protáčí oči a špulí pusou)
 Já: „A co třeba?“
 A: „... „Nevím.“
 Já: „Nevzpomeneš si?“
 A: „Třeba vymýšleli takový kresby.“
 Já: „Na papír nebo na tabuli?“

A: „Na papír. A pak nám třeba ukazovali, že to jsme my.“
 Já: „To kreslili nějaký příšerky?“
 A: „No.“
 Já: „A ti kluci se vám docela letos nějak obarvili. Milan je na blond. Max má melír. Kuna je na červenou...“
 A: „No, oni chtějí být prostě nejhezčí.“
 Já: „A někde jsem zaslechla, že jste tu hráli Flašku?“
 A: „No. Myslím, že ji donesl Michal, a pak se přidali všichni kluci.“
 Já: „To on jako přinesl flašku a chtěl hrát s klukama?“
 A: „No. Oni si to hráli s Karlem a Maxem, a pak jsme tam přišly my a ostatní.“
 Já: „A to si tam do té doby dávali pusy tři kluci?“
 A: „Ne, to oni hráli jinak, na úkoly. Až když tam přišly holky, tak vymysleli pusy.“
 Já: „A jaký byly třeba úkoly? Nevzpomenete si?“
 D: „Ať si třeba stoupne na chodbu a křičí.“
 A: „No, to oni dělali normálně (káravě a vyvaluje oči). Ať třeba křiknou na celou chodbu sprostý slovo a nebo ať to řekne učitelce do očí.“
 Já: „A zvládl to někdo?“
 A: „No, já jsem radši přestala hrát. Ale Míša Kop. (alias Hippie), ta to udělala za mě.“
 Já: „Hrály byste s klukama nějaký hry dohromady? Vzali by vás?“
 A: „Spíš ne.“
 D: „Možná jo. Kdyby to bylo něco normálního, tak jo.“
 Já: „Co je to pro tebe normální hra?“
 D: „Třeba nějaký hry.“
 Já: „Mohla bys mi říct pro příklad konkrétní?“
 A+D: ...
 Já: „Víš, když řekneš hra, tak mně se jich v hlavě vynoří spousta. A já bych ráda věděla, které hry myslíš ty?“
 D: „Země, město.“
 Já: „To bys s klukama třeba hrála?“
 D: „No.“
 Já: „A co ty?“
 A: „No, já jsem spíš taková klučičí.“
 Já: „To by jsi hrála s nimi ty jejich hry?“
 A: „No, docela jo.“
 Já: „Šla by jsi do Krvavý dvacký, jak si cvrnkají tou korunou?“
 A: „No, tak to jsou zkoušela a moc mi to nejde.“
 Já: „Oni tě vzali mezi sebe?“
 A: „Ne, já jsem to zkoušela, ale to mi nejde.“
 Já: „Zkoušela si to, jo? Vzali tě?“
 A: „Byli za mnou, ale já jsem jim řekla, že to neumím. Já jsem to zkoušela sama doma.“
 Já: „Takže vám to nabízeli?“
 A: „Jenom Milan.“
 Já: „Teď mají zase nějaký balónky?“
 A: „Teď kon si raději hážou s nějakou šlupkou od banánu.“
 Já: „Jako po sobě?“
 A: „No, i po nás.“
 Já: „Ale to je hnus. To musí strašně blebstat?“
 A: „No, to jsou prasata.“
 Smích
 Já: „Kluci pak naznačovali, že je docela mydlíte.“
 A: „No, to jo. Docela mi dvě.“
 D: „Když nás někdo provokuje, tak mu třeba dáme facku.“
 A: „Takovej malej pohlavek.“

D: „Taková malá facka.“
 Já: „Jak odhadnete, co je malá a co je velká facka?“
 D: „Že jim nedáme úplně velkou.“
 Já: „Jak bych měla dát malou facku?“
 A: „Protože, kdybychom jim daly ňákou velkou facku, tak je to vůbec nebolí.“
 Já: „Takže vám je jedno jakou jim dáte?“
 A: „Ono jim je to taky jedno. Nás třeba praští pěstí do ruky a to bolí. Hlavně Milan.“
 Já: „Milan?“
 A + D: „No.“
 Já: „Je vám ještě někoho líto, s těch vašich kamarádů ze třídy, že odešli?“
 D: „Míši.“
 Já: „Chybí ti?“
 D: „No.“
 A: „Mně Bára.“
 Já: „Tobě Bára. Stýkáte se ještě s nimi?“
 D: „Míša ke mně chodí. Nebo Bára zavolá a kecáme třeba hodinu.“
 Já: „To musej mít rodiče radost z účtu, co?“
 D: „To jo.“
 A: „Bára je děsně ukecaná.“
 Já: „Kdo ještě další odešel? Ta Míša, že jo. Bára. Jakub odešel.“
 D: „To jsem ráda, že odešel.“
 A: „To já taky.“
 Já: „Jakpak to?“
 A: „On byl takovej divnej. On si tak všechno....on jako chtěl....(dlouho ticho) ... prostě za všechno zaplatila Veronika.“
 Já: „Jak zaplatila?“
 A: „On Veroniku ňák nesnášel.“
 Já: „On ji bil?“
 A: „No.“
 Já: „On praštil holku?“
 A: „No. Já třeba teď nevím. Denisa D. ... Denisa si s Veronikou posílaly dopisy, protože Denisa seděla vedle Jakuba. A on šel za Veronikou a kopnul jí do nohy.“
 Já: „To byl teda protivný kluk. A přitom se vůbec nezdál.“
 D: „Když tam nebyli ostatní kluci, tak byl docela fajn.“
 Já: „Takže nějak hrál před klukama?“
 D + A: „No.“
 Já: „A který kluci jsou docela fajn,? S kterýma se dá docela bavit?“
 D: „Jirka je docela dobrý.“
 Já: „Aha, to je ten, co hodně plave?“
 A: „No, jak jste s ním mluvila teďka...David M. taky někdy ujde.“
 Já: „To je zase ten, jak háže ty banánové slupky?“
 A: „No, ale on to neháže na holky.“
 Já: „A jsou galantní, že by vás pouštěli do dveří?“
 A: „Ne, vůbec.“ (výprsk smíchu)
 D: „Snad jenom dvakrát nás první pustili na chodbu, jinak ne.“
 Já: „Jak se cítíte ve třídě? Řekly byste, že jste dobrá parta?“
 A: „No, mně přijde, že kluci jsou nejhorší ze všech tříd.“
 D: „Paní učitelky říkaj, že jsme nejhorší třída.“
 Já: „V čem to je, že jste nejhorší?“
 A: „Kluci jsou drzí. Říkají sprostý slova.“
 Já: „Bude vám líto, až přijde devítka a budete se všichni loučit?“

A + D: „Jo, to jo.“

Já: „Vy ještě hrajete takovou tu hru s kartičkami. Loni jste to začali s paní učitelkou D. Pan učitel K. to prý upravil, že nesoutěžíte každý za sebe, ale za celé řady?“

A + D: „No, to je pravda.“

Já: „A co bylo lepší? Co se vám víc líbilo? Když jste byli v kroužku, každý sám za sebe, nebo teď v těch řadách?“

A: „V těch řadách.“

D: „Řady.“

Já: „A v čem je to lepší?“

A: „No. Kluci jsou rychlejší.“

D: „No, řekne se písmenko a oni už maj slovo.“

Já: „A když ta vaše řada vyhraje, tak si to vychutnáte? I když to vybojují ti kluci?“

A: „No, a my vyhráváme pořád.“ (hrdě)

Já: „Co tam máte za silný hráče?“

A: „David M, Jirka a ještě Ivan.“

Já: „A Ivan je jaký?“

A: „Je dobrej, ale někdy takovej divnej.“

Já: „Jak divnej?“

A: „Třeba chce po mně pučit sešit. Já mu ho pučím, a on mi pak zase nadává.“

Já: „Jaký druh her vás jako nebaví? Nebo hry?“

A: „Já nevím.“

D: „Já taky.“

Já: „Nemáte nějakou oblíbenou?“

A+D: „Ne.“

Já: „Co si vůbec představujete pod slovem hra?“

D: „Pravidla.“

Já: „Co myslíš, že člověk potřebuje ke hře?“

D: „Kondičku.“

A: „Zdraví.“

D: „Aby neseděl jen u televize.“

Já: „Tak jo, holky, moc jste mi pomohly. Děkuju?“

Příloha č.6 - Rozhovor se Simonou

Já: „Co vlastně děláte ve škole?“

S: „No, tak různě. Třeba si něco kreslíme na tabuli, děláme si z někoho srandy, honíme se tady po třídě s holkama i s klukama. No.“

Já: „To kreslení na tabuli, to je jak?“

S: „Třeba holky...třeba dycky kreslí něco, co jsme se naučili v zeměpise nebo dějepise.“

Já: „Takže to si kreslíte nějaké mapky?“

S: „Prostě si něco musí vymyslet.“

Já: „Tak třeba. Popiš mi nějaký obrázek, abych si to uměla představit.“

S: „Srdíčko ňáky.“

Já: „To se učíte v dějepise, srdíčka?“

S: „Ne. Prostě si něco kreslí a píšou.“

Já: „A to dělají všechny dohromady na jednom obrázku nebo jak?“

S: „Ne, to každý zvlášť.“

Já: „Ale na jednu tabuli?“

S: „No.“

Já: „Kreslíš někdy s nim?“

S: „Jo, ale když něco píšem o sobě.“

Já: „Na tabuli píšete něco o sobě?“

S: „Veronika + David M. a tak.“

Já: „Jo takhle, když se někdo někomu líbí?“

S: „No.“

Já: „Ale to ti dotyční asi mažou? Nebo se jim to líbí?“

S: „Mně se to nelíbí.“

Já: „Taky tě tam píšou?“

S: „No.“

Já: „A proč to tam píšou, když se vám to nelíbí?“

S: „Já nevím...prostě tak...ze vzteku asi.“

Já: „Ze vzteku myslíš, že to píšou?“

S: „Jakože sranda.“

Já: „Vztek a sranda, není to trochu daleko od sebe?“

S: „....“

Já: „Tak když ze vzteku, to myslíš, jakože tomu člověku chtějí ublížit?“

S: „No prostě, jakože sranda. Abych byla jako našťvaná, ale tak ze srandy.“

Já: „Jo, takhle. Abys se našťvala jako. Tedy takové provokování?“

S: „No.“

Já: „A to všechny holky kreslíte na tu tabuli?“

S: „To ne. Denisa D., Michala K. a Veronika.“

Já: „Ty jako kreslí?“

S: „No.“

Já: „A co teda ještě děláte?“

S: „No, třeba holky píšou, když jsme měli něco na angličtinu.“

Já: „Zase něco na tabuli?“

S: „No...já nevím. Tak různě.“

Já: „Víš, když já si to vaše různě neumím...Představ si, že jsem nikdy nechodila do školy a teď se tam chystám poprvé a mám strach, co mě tam mezi těmi dětmi čeká. Když se na tu třídu díváš o přestávku, tak to je strašný chumel. Vy tu jenom lítáte, vykřikujete, a já vůbec nevím, co se to tam mezi vámi děje. Jestli se na sebe zlobíte nebo je to sranda? A ti, co sedí na lavici, jestli jsou uražení nebo se baví? Nebo jestli tam chtějí sedět nebo musí? Víš? Úplně mi to popiš jako nějakému ufonovi.“

S: „Třeba angličtina, tak tam napíšou - třikrát týdně. Prostě tolikrát máme angličtinu.“
Já: „Tedy takové informace?“
S: „No.“
Já: „A co z toho asi mají?“
S: „Nic.“
Já: „Nic, jo? A to vy rádi kreslíte na tabuli?“
S: „No.“
Já: „Baví tě jako psát na tabuli?“
S: „Jo.“
Já: „A co je na tom tak zábavného?“
S: „Taky sranda. Provokovat je. Jakože ze srandy.“
Já: „Aha. Ale vy prý na ní moc psát nesmíte?“
S: „Ne, nesmíme.“ (velmi provinile)
Já: „A tam taky hraje nějakou roli, že děláš něco, co nesmíš?“
S: „...„Nevím.“
Já: „Nevíš. Tak dobře, tabuli už vynecháme. A ještě jsi říkala, že děláte nějaké srandy. To je co?“
S: „Třeba si ze mne dělají srandu, že mám ráda Davida M.“
Já: „Aha.“
S: „Že s ním mám dítě a takové blbosti.“
Já: „To na sebe pokřikujete jako?“
S: „No, vždycky mu to jdou říct.“
Já: „A ty děláš co?“
S: „Vždycky tady křičím takový blbosti, že to není pravda, že ho nechci, že se mi nelíbí a ať to nepíšou.“
Já: „Aha.“
S: „Prostě takový srandy.“
Já: „A ti kluci to slyšej?“
S: „Jo.“
Já: „A co oni na to?“
S: „Taky, no.“
Já: „Počkej, to se do toho taky přidávaj?“
S: „No.“
Já: „A jak třeba?“
S: „Tak jako mávnou rukou.“
Já: „A kluci třeba taky vykřikují, že má rád někdo nějakou holku a nebo to píšou taky na tabuli?“
S: „To chodí psát na tabuli jen holky.“
Já: „Aha, kluci ne. Hele, a když sedíte na těch lavicích a povídáte si, to si povídáte o čem?“
S: „Si povídáme o všem.“
Já: „Tak já už tak vím, už čem si povídají kluci, ale o čem se baví holky?“
S: „Nevím, o klukách asi.“
Já: „A co si o nich tak povídáte? Kromě toho, kdo má s kým dítě.“
S: „Holky probírají Kunu.“
Já: „A co se o něm tak bavíte?“
S: „O čem? Proč se třeba nebaví s Michalou. Takový blbosti.“
Já: „To je náhodou zajímavý, to nejsou blbosti. A vyřešily jste to nějak?“
S: „My si jen tak o tom povídáme.“
Já: „To jako, že na to každá říkáte svůj názor?“
S: „No.“
Já: „A Michala by chtěla, aby se s ní Kuna bavil?“
S: „To ona právě neví. To neumí říct.“
Já: „Takhle.“

S: „Jinak si spíš povídáme, kdo má jaké oblečení. Vymýšlíme, jestli někam pudem, jestli vymyslíme nějaký tanec.“

Já: „Tanec? Vy tady tancujete?“

S: „Občas.“

Já: „Vy tady máte nějakou skupinku?“

S: „Ne. My třeba s Michalou si vymyslíme nějaký tanec, nebo s Denisou. My si třeba řeknem, že pudem do Rozjezdy pro hvězdy (pozn.:televizní soutěž pro začínající zpěváky). Třeba si zkusíme zpívat něco, a pak tam nepudem, no. Vždycky něco zpíváme, Michala, že pudem. Teď zpíváme Modrej dým.“

Já: „A to zkoušíte tady ve třídě?“

S: „Tady ve třídě.“

Já: „A to umíte ty písničky z paměti?“

S: „No.“

Já: „To jste, ale dobrý. Ono je to docela těžký.“

S: „Jo, ale já si vždycky říkám...říkám holkám, že zpívám falešně. Že to nemá cenu se mnou zpívat.“

Já: „A co ony na to?“

S: „Že ne, že nezpívám falešně.“

Já: „A ony zpívají čistě?“

S: „Hm.“

Já: „Dalo by se říct, že jste taková skupinka?“

S: „A ještě s Veronikou.“

Já: „A ještě s Veronikou jste tak pospolu?“

S: „No.“

Já: „A ty ostatní holky to mají jak?“

S: „Asi se všema.“

Já: „Takže jste takový spojený jako?“

S: „Ne, to ne. Se vždycky pozdravíme, jako holky, ale že si říkáme něco tajného, to ne.“

Já: „To se nesvěřujete?“

S: „Ne.“

Já: „To máš kamarádky jinde, s kterými se svěřuješ?“

S: „No.“

Já: „V té třídě ti žádná nesedla?“

S: „Ne.“

Já: „A jsou tu některý, co si tak špitají?“

S: „No.“

Já: „Který třeba?“

S: „Ta Denisa s Michalou.“

Já: „A co dělají ty ostatní holky?“

S: „Když máme třeba nějakou písemku, ony na to zapomenou, tak si vezmou sešity a jdou se na záchod, jako tam na ty schody, učit.“

Já: „Všechny?“

S: „Adéla, Denisa H., Zuzana, Kristýna.“

Já: „A to je jakoby taková skupinka?“

S: „Nevím.“

Já: „Nevní máš to tu skupinkově?“

S: „Ne.“

Já: „Tak se ta jako mezi sebou přelíváte?“

S: „No.“

Já: „Hele a máte vy holky, podobně jako kluci, nějakou takovou vrchní, která to tu tak jako vede?“

S: ...

Já: „Není tu nikdo? Třeba taková, co třeba řekne. ‚Hele, s tou se nebudeme bavit.‘, a nikdo se s ní nebaví?“

S: „Není.“

Já: „A děláte to někdy, že se třeba s ňákou ne bavíte? My to tak nějak měly.“

S: „Ta Michala někdy. Třeba, já nevím, třeba její ségra, ta co chodí do třídy vedle, třeba Michala mi něco řekne a ona si pak myslí, že jí to jdu vykecat, jakože.“

Já: „Aha, třeba nějaké tajemství ti řekne?“

S: „No, a pak se na mě naštve, že jsem to třeba řekla. Že prý všechno říkám.“

Já: „To je složitý.“

S: „Hm.“

Já: „A drbou se holky někdy mezi sebou?“

S: „Někdy jo, když se spolu ne bavíme.“

Já: „A jak?“

S: „Třeba, proč nosí pořád stejný kalhoty, proč... i takový drobnosti, nebo proč někdo s někým chodí a tak.“

Já: „A to se třeba i radíte?“

S: „No.“

Já: „A jak vnímáš kluky? Myslíš, že jsou pospolu nebo to mají roztříštěné?“

S: „To nevím.“

Já: „A myslíš, že mají nějakýho kápa?“

S: „Já nevím. Myslím, že někdy Kunu.“

Já: „A myslíš, že mají zas někoho, koho zas neberou?“

S: „Lukáš.“

Já: „To je ten nový?“

S: „No. Někdy s ním povídaj, ale jako hrát, to ne.“

Já: „To ho něchtěj oni nebo on nechce?“

S: „Oni ho nechťej.“

Já: „A jaký hrají nejvíc hry?“

S: „Házenou. Něco po sobě hází. Furt takový blbosti.“

Já: „A prý jste tu hráli flašku?“

S: „No, ale já ji moc nehrála.“

Já: „A kdo s tím přišel?“

S: „Holky? Já nevím.“

Já: „Co je pro tebe důležitý, když si vybíráš kamarádku? S tou se budu bavit a s tou ne.“

S: „To je jedno s kým se bavím. Nemám ráda, když mě někdo pomlouvá, že se s nima bavím.“

Já: „Ty si s někým povídáš a někdo tě za to pomluví?“

S: „Některý holky, třeba jim to vadí, že se bavím s někým. Ale už to tu jako není.“

Já: „Dřív se tu pomlouvalo? Jako loni?“

S: „No, ve čtvrtý.“

Já: „To mě jen teď napadá. Myslíš, že je to spojený s tím, že některý holky odešly?“

S: „Myslím, že jo.“

Já: „Ale to vás holky muselo hodně oddělovat?“

S: „No.“

Já: „A jak to jako bylo?“

S: „Třeba Adéla H. se na mě podívala, co mám jako na sobě a začala holkám pomlouvat. Nebo, že mám ráda David M., že na něj furt myslím a furt to říkala holkám.“

Já: „To je nepříjemný. A kterou holku ze třídy máš tak nejraději?“

S: „Michalu K.“

Já: „Myslíš, že se může ve třídě najít kamarádství?“

S: „Dá se to.“

Já: „A vy holky vůbec nehrájete hry?“

S: „Hry? Moc ne. No, jenom, když třeba kluci hrají házenou, tak jim bereme ten míč.“

Já: „Co oni na to? To se jim asi nelíbí?“

S: „....“

Já: „Ještě k těm klukům. Čím myslíš, že ten Kuna a David M. ty kluky tak získali?“

S: „Čím? Nevím.“
 Já: „Nesleduješ je?“
 S: „Ne.“
 Já: „A čím myslíš, že je, že v jiných třídách se docela baví kluci s holkama, holky s klukama, a vy jste takový oddělení? Holky na svém. Kluci na svém. Napadá tě, čím by to mohlo být?“
 S: „Ale my se občas bavíme s klukama. Třeba, když maj oni nějaký průser, tak nám to řeknou.“
 Já: „Takhle.“
 S: „Koukáme třeba na ně a oni, když něco, tak: ‚Neřikej to nikomu.‘, když něco někam hodí a tak.“
 Já: „Takže se vám svěřují?“
 S: „No, spíš Michale. Ty se teď jako moc s Davidem M. kamaráděj.“
 Já: „Aha. To ani nestojíte, aby si s váma povídali?“
 S: „No, nestojíme? Nevím.“
 Já: „Kluci jinde jsou lepší?“
 S: „Nevím.“
 Já: „Co myslíš, že je tolik baví na tom jejich hraní?“
 S: „Nevím. Asi něco vymýšlet?“
 Já: „Myslíš, že je to v tom? Když se podívám na tuto třídu, tak vidím, jak holky sedí na lavicích a povídají si. A kluci se stále nějak mydlej. Čím to je?“
 S: „My jsme holky.“
 Já: „Ale kluci říkali, že Míša hrála rugby?“
 S: „No.“
 Já: „A jaký říkala, že to bylo?“
 S: „Prej skvělý.“
 Já: „A to se nebála, že ji praští?“
 S: „Ne. Prý dávala góly.“
 Já: „A vy ostatní jste nechtěly?“
 S: „My jsme se na to koukaly.“
 Já: „Bály jste se s nimi hrát?“
 S: „Nebála.“
 Já: „A co bylo takový to, že jsi nešla hrát?“
 S: „Se mi nechce. Baví mě koukat.“
 Já: „Neláká tě to?“
 S: „Ne.“
 Já: „Jaká hra by tě lákala?“
 S: „Nevím.“
 Já: „Já myslím teď všechny hry.“
 S: „Pravda nebo lež.“
 Já: „A to je co?“
 S: „To je něco jako Flaška.“
 Já: „Ale bez flašky?“
 S: „Ne. Tam je to spíš, jestli máš někoho ráda - pravda nebo lež. Takový blbosti.“
 Já: „A to jako někdo říká?“
 S: „Ne. to se točí tou flaškou. Jestli třeba vyjde pravda nebo lež nebo něco musíš udělat.“
 Já: „Takže, na koho ukáže uzávěr, tak u toho je to pravda?“
 S: „Ne, ne. Třeba pravda nebo úkol. Teď to na někoho ukáže a holky třeba řeknou, že mám úkol. Třeba at' jdu k nějakému klukovi a dám mu pusku a takový blbosti. Nebo at' něco udělá.“
 Já: „Já si to pořád nějak neumím představit. Sedíte holky v kruhu...“
 S: „No a na někoho to ukáže. A teď se ho zeptáš: ‚Pravda nebo úkol?‘, a on řekne: ‚Úkol.‘ A dáš mu úkol.“
 Já: „Už vím. A to jste hrály ve třídě?“
 S: „No.“
 Já: „A prý hodně probíráte telenovely?“

S: „No.“

Já: „A jak je všechny stíháte?“

S: „To se vždycky ptáme Veroniky nebo Denisy, jako co tam bylo. Někdy se nad něčím posmějem a tak.“

Já: „A co vás na tom baví?“

S: „Ty romány.“

Já: „Jo, že je to romantický? Oni chtějí být spolu a pořád to něco kazí? Oni by chtěli, a nemůžou?“

S: Smích

Já: „Tak. Napadá tě ještě něco z toho zákulisí? Víš, jak to tu neznám, třeba mě ani nenapadne se zeptat na něco důležitého?“

S: „O klukách?“

Já: „Cokoli.“

S: „Že ti kluci furt něco niče.“

Já: „A co niče?“

S: „Nebo, že někdo s někým chodí?“

Já: „Jestli něco víš?“

S: „Ne.“

Já: „A oni by chtěli kluci s váma chodit?“

S: „Já nevím.“

Já: „Jestli se vám třeba dvořej?“

S: „To vůbec.“

Já: „Jezdili jste jako třída na hory?“

S: „No, ale já jsem nejezdila.“

Já: „Jak to?“

S: „Měla jsem vystoupení.“

Já: „Vystoupení?“

S: „Jako tancování.“

Já: „Ty tancuješ? Jako závodně?“

S: „No, tancovala jsem.“

Já: „A jak dlouho?“

S: „Od jedenácti.“

Já: „A proč jsi přestala?“

S: „Se to rozpadlo. My jsme tancovali i s klukama a oni odešli. Teď jsme tam samý holky a ony někdy tancujou a pak ne. Se to rozpadlo.“

Já: „A bavilo tě to?“

S: „Bavilo.“

Já: „A chtěla bys v budoucnu se věnovat tancování?“

S: „Ne.“

Já: „Ale to holkám hodně pomáháš, když cvičíte na to ‚Rozjezdy pro hvězdy‘?“

S: „To ne.“

Já: „A kdo to tam vede, to tancování?“

S: „Se mě někdy ptají, se dělají nějaký vlnky.“

Já: „No vidíš. Tak to je učíš?“

S: „Třeba jim něco vysvětluju a říkám, že je to úplně jednoduchý.“

Já: „A jde jim to?“

S: „Moc ne.“

Já: „Kolik ti to tancování zabralo času?“

S: „Furt zkoušky. A když jsme měli vystoupení, tak jsme furt zkoušeli.“

Já: „Byla se na tebe třída podívat?“

S: „Ne, to oni mě vůbec neviděli.“

Já: „A vědí to vůbec, že tancuješ?“

S: „To jo. Já jsem třeba řekla předem, když jsem měla chybět, že máme vystoupení, že nebudu ve škole. Pak jsem jim třeba říkala, jaký to bylo.“

Já: „Máš přitom trému?“

S: „Už ne.“

Já: „To byl dětský soubor nebo jsi tam byla nejmladší?“

S: „Byli starší i malí. Ale teď už jsou jen malí.“

Já: „Tam jsou asi jiné kamarádké vztahy než tady?“

S: „No.“

Já: „Cítíš se lépe tam nebo ve třídě?“

S: „Tam i tady. Se někdy bavíme kam půjdeme, třeba na diskotéku a bavíme se, co si oblíknem a tak.“

Já: „Ve třídě?“

S: „Ne, tam.“

Já: „Už se tak vrtíš, tak utfkej. Děkuji ti za pomoc.“